

L.P.	Instytucja, komórka organizacyjna	Województwo	Część Programu	Strona	Treść uwagi	Uzasadnienie	Stanowisko DRC
1.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	37	W kontekście komplementarności w obszarze e-administracji oraz faktycznych potrzeb JST w zakresie danych, propozycja uzupełnienia: „Interwencja obejmie wsparcie projektów dostarczających skalowalne rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych w różnych obszarach, a w szczególności na poziomie lokalnym (zróżnicowania wewnętrznego) JST, w tym: w zdrowiu, zjawiskach społeczno-demograficznych, energetyce, ochronie środowiska, przedsiębiorczości, rolnictwie, gospodarce morskiej, zagospodarowaniu przestrzennym, rewitalizacji obszarów zdegradowanych, przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań informatycznych, w tym technologii geoinformacyjnych, w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej w szczególności administrację publiczną, Główny Urząd Statystyczny, przedsiębiorców, uczelnie i podmioty nauki. Wskazane udostępnianie danych, jako formatu danych otwartych z wyłączeniem danych wrażliwych.” W ślad za powyższym, odpowiednie uzupełnienia na stronie 13-14 oraz w części 2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych) na str. 93-94.		Uwaga nieuwzględniona Zgodnie z omówioną z przedstawicielami RPO linią demarkacyjną, w ramach FERC mają być współfinansowane skalowalne rozwiązania cyfrowe, w tym międzysektorowe (m.in. w obszarach inteligentne miasta, wsie i rolnictwo, edukacja, zdrowie, energetyka, ochrona środowiska, przedsiębiorczość, gospodarka morską), które mogłyby być wykorzystane i wdrożone na terenie całego kraju. Na poziomie regionalnym planowane jest współfinansowanie rozwiązań cyfrowych odpowiadających na specyficzne i indywidualne potrzeby oraz problemy danego regionu/obszaru. Proponowane przedsięwzięcia bardziej wpisują się w rozwiązania, które mają być współfinansowane na poziomie regionalnym.
2.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Załączniki	97	Proponujemy usunięcie słowa "znaczących" przy zastosowanym kryterium korzyści społeczno-gospodarczych.		Uwaga nieuwzględniona Sformułowanie pochodzi z dokumentu pn. "Linia demarkacyjna, doprecyzowujący podział interencji pomiędzy krajowymi i regionalnymi programami operacyjnymi finansowanymi z polityki spójności na nową perspektywę finansową". W odniesieniu do typu projektów: Platformy e-usług publicznych zapisano: "(...) Demarkacja związana z zasięgiem e-usług. Na poziomie regionalnym w przypadku kontynuacji zrealizowanych uprzednio projektów, wymagane szczegółowe uzasadnienie kolejnych projektów w tym zakresie – znaczące korzyści społeczno-gospodarcze." W celu utrzymania spójności opisu zapis w FERC zostanie pozostawiony bez zmian. Jednocześnie należy zauważyć, że wskazany fragment FERC nie ma na celu formułowania kształtu interwencji regionalnych programów operacyjnych, a wykazanie komplementarności pomiędzy tymi źródłami wsparcia.
3.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1, CZĘŚĆ 4, TABELA 19, ZAŁĄCZNIK 2	4, 72, 97	Dokument w wielu miejscach odnosi się do Narodowego Planu Szerokopasmowego (zaktualizowanego w marcu 2020 r.) (dalej „NPS”). NPS wymaga pilnej aktualizacji, ponieważ bieżący nie może być podstawą do określania celów interwencji (m.in. ze względu na nieaktualność danych). Analizy będące podstawą sporządzenia NPS były wykonane w roku 2018, na podstawie ówczesnie dostępnych danych, od tego czasu nie były aktualizowane. Do analizy braku pokrycia wykorzystano dane z SIIS za rok 2017 oraz planowane inwestycje w ramach POPC (rozszerzenia sieci konkursów). Konieczne jest zatem pilne dokonanie ponownej analizy w oparciu o aktualne dane (PT złożyli już sprawozdania SIIS za 2020 r.). Analizy możliwości zasięgu sieci 5G były wykonane według danych technicznych z 2018 i danych o istniejących lokalizacjach nadajników z danych UKE według stanu z połowy 2018. Służyły one za podstawę do wyliczenia gęstości wież i masztów w podziale na wykorzystanie istniejących oraz ile trzeba dobudować (to również należy zaktualizować, zarówno ze względu na postęp technologii jak i nowe lokalizacje infrastruktury). Ponadto to, czy dany BTS jest podłączony na światłowódzie opierało się na szacunkach (bo nie były dostępne dokładne dane). Również plany inwestycyjne operatorów brano z SIIS, wg danych za rok 2018 (czyli nieaktualnych). Potencjalny rynek na usługi był szacowany według cen i produktów przewidywanych w 2018 (np. mix szerokopasmowy). Obecnie obraz rynku jest znacznie bardziej zaawansowany (co wynika m.in. z naturalnego podniesienia zdolności cyfrowych wywołanych pandemią COVID-19). Niezależnie od powyższego niezbędne jest podsumowanie i pilna analiza punktu wyjściowego według najbardziej aktualnych danych. Chodzi tu również o skutek (efekt) realizacji poprzedniej perspektywy, a także inwestycje własnych przedsiębiorców telekomunikacyjnych (w tym co jest w trakcie inwestycji, a co w planach).		Wyjaśnienie FERC odnosi się do NPS w wersji z marca 2020 r. (wersja aktualna). Wdrażanie FERC będzie bazowało na aktualnych danych.
4.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Priorytet I Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	Proponujemy dodanie następującego zdania do opisu działania: "W ramach konkursów przewidziane zostaną odpowiednie mechanizmy promujące efektywny dostęp hurtowy w jak najdłuższym okresie w celu uniknięcia monopolizacji rynku usług dostępu do Internetu na obszarach objętych interwencją" Dla zapewnienia efektywnej konkurencji w zakresie dostępu do sieci szerokopasmowych i przystępności cenowej usług świadczonych na rzecz użytkowników końcowych na obszarach objętych wsparciem, kluczowe jest zapewnienie efektywnego dostępu hurtowego w odpowiednim długim horyzoncie czasowym. Dystrybucja środków publicznych powinna zatem odbywać się w sposób, który premiuje taki efektywny dostęp hurtowy w jak najdłuższym okresie. W przeciwnym razie obszarem objętym wsparciem grozi monopolizacja.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
5.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	23	Fragment: „Co do zasady projekty wylaniane będą w trybie konkurencyjnym. Podstawą do określenia szczegółowych zasad wyboru projektów będą przede wszystkim dane oraz informacje pozyskane przez UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej, które pozwolą na określenie obszarów kraju wymagających interwencji publicznej. W uzasadnionych przypadkach przewiduje się zastosowanie również trybu niekonkurencyjnego. Taka możliwość istnieje np. w przypadku tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. Przewiduje się możliwość realizacji projektów w partnerstwie publiczno-prywatnym.” powinien otrzymać następujące brzmienie: Wsparcie na rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej będzie udzielane wyłącznie w drodze otwartych procedur konkursowych. Podstawą do określenia szczegółowych zasad wyboru projektów będą przede wszystkim dane oraz informacje pozyskane przez UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej, które pozwolą na określenie obszarów kraju wymagających interwencji publicznej przy udziale środków UE. Przewiduje się możliwość realizacji projektów w partnerstwie publiczno-prywatnym.” W zakresie realizacji sieci szerokopasmowych jedynym dopuszczalnym trybem wyboru projektów powinien być tryb konkurencyjny. W związku z powyższym postanowienia programu powinny zostać odpowiednio zmodyfikowane. Ewentualnie należy przynajmniej znacząco ograniczyć wylanianie projektów w trybie niekonkurencyjnym do ściśle określonych sytuacji. Wówczas fragment ten powinien otrzymać następujące brzmienie: „Podstawowym trybem wylaniania projektów będzie tryb konkurencyjny”. Podstawą do określenia szczegółowych zasad wyboru projektów będą przede wszystkim dane oraz informacje pozyskane przez UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej, które pozwolą na określenie obszarów kraju wymagających interwencji publicznej przy udziale środków UE. Zastosowanie trybu niekonkurencyjnego będzie możliwe tylko w sytuacji, gdy w wyniku uprzedniego otwartego i konkurencyjnego postępowania konkursowego nie stwierdzono zainteresowania ze strony podmiotów rynkowych. Taka możliwość istnieje w przypadku tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. Przewiduje się możliwość realizacji projektów w partnerstwie publiczno-prywatnym.” Doświadczenia z poprzednich perspektyw finansowych wskazują na istotnie większą efektywność projektów wylanianych i realizowanych w ramach trybu konkursowego, lepsze wykorzystanie środków publicznych oraz mniejsze zakłócenia rynku. Dlatego odejście od tego trybu powinno być dopuszczone jedynie w wyjątkowych okolicznościach, tj. gdy uprzednie zastosowanie trybu konkurencyjnego nie doprowadziło do wylonięcia podmiotu zainteresowanego realizacją projektu. W zakresie zapewnienia dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego należałoby ewentualnie rozważyć mechanizmy stymulujące stronę popytową poprzez zastosowanie voucherów/bonów na zakup usług o określonych parametrach jakościowych. Podmioty uprawnione do skorzystania z tych bonów, w oparciu o przejrzyste, otwarte i niedyskryminacyjne procedury zakupowe dokonywałyby wyboru dostawcy usług na konkurencyjnym rynku. Taki sposób wsparcia nie prowadziłby do zakłócania mechanizmów rynkowych.		Uwaga nieuwzględniona Fragment uwagi dotyczący trybu wyboru projektów. Zakłada się, że tryb konkurencyjny będzie wiodącym trybem wyboru projektów, natomiast tryb niekonkurencyjny będzie stosowany w uzasadnionych przypadkach, np. tworzenie lub rozwój dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. Takie podejście jest stosowane w perspektywie finansowej 2014-2020 – tryb pozakonkursowy dla projektów OSE. Fragment uwagi dotyczący zakupu usług szerokopasmowego dostępu do internetu. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
6.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Wskazanie szczególnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem wykorzystania narzędzi terytorialnych	str. 40	Akapit 1 i 2 - Należy uzupełnić treść podrozdziału, tak aby uwzględniał możliwości realizacji projektów na poziomie regionalnym w cytowanym fragmencie: "W ramach Priorytetu II nie planuje się wydzielenia szczególnych terytoriów docelowych i przypisania im dedykowanej alokacji, gdyż efekty zaplanowanych działań będą oceniane w skali całego kraju. Celem interwencji w obszarze e-administracji, e-zdrowia, cyberbezpieczeństwa, jest uruchomienie e-usług na poziomie krajowym, z których korzystanie powinno być możliwe niezależnie od miejsca pobytu i rodzaju technologii stosowanej przez odbiorcę (sprzętu, oprogramowania). Pozostałe działania w Priorytecie II, w tym rozwój cyfrowej dostępności i ponownego wykorzystania informacji, rozwój współpracy międzysektorowej na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych oraz działania w obszarze wsparcia umiejętności cyfrowych również będą miały charakter ogólnokrajowy. Priorytet II realizuje zatem cele horyzontalne, bez ukierunkowania terytorialnego. W związku z powyższym identyfikacja alokacji skierowanej na OSI, tj. miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, a także obszary zagrożone trwałą marginalizacją, będzie możliwa po wyborze projektów (ex-post)."		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
7.	B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Podkarpackie	2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	35	Koniecznym jest uwzględnienie w Programie kontynuacji projekcji w zakresie rozwoju e-usług w JST. W perspektywie finansowej 2014 – 2020 zrealizowanych zostało setki projektów z obszaru rozwoju e-usług na które wydatowano dziesiątki milionów złotych. Często są to e-usługi zlokalizowane na platformach dostarczanych przez firmy informatyczne – dostawców e-usług. Istotne jest także wsparcie JST aby stawały się one "gospodarzami" swoich projektów poprzez zapewnienie interoperacyjności, zobowiązanie do udostępniania kluczy do oprogramowania, tworzenie rozwiązań integrujących np poprzez tzw szynę danych. Pozwoli to na utrzymanie trwałości e-usług na które wydatowano znaczące środki UE		Uwaga nieuwzględniona Program FERC jest kontynuacją działań realizowanych w ramach krajowego programu operacyjnego pn. Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020. W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.

8.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	Główne grupy docelowe, pkt 2.2	38	Dodanie w zdaniu "Przed wszystkim jednostki administracji publicznej (w tym archiwa państwowe)" w nawiasie "(w tym archiwa państwowe, archiwa zakładowe, składnice dokumentów)".		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
9.	B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Podkarpackie	2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	35	Postulujemy wprowadzenie do programu obszaru / projektu horyzontalnego którego celem będzie opracowań otwartych daromowych rozwiązań dla JST w zakresie systemu elektronicznego obiegu dokumentów i Biuletynu Informacji Publicznej oraz ewentualnie wybranego oprogramowania dziedzinowego. Darmowe / jednolite / dostępne rozwiązanie pozwoli JST na uwolnienie od niekonkurencyjnych praktyk niektórych firm informatycznych - dostawców usług. Często praktyką stosowaną przez niektórych operatorów - uczestników rynku jest "strategia więźnia" polegająca na dostarczeniu do JST na preferencyjnych warunkach rozwiązania np. elektronicznego obiegu dokumentów i tym samym związania JST z tym dostawcą w zakresie kolejnych rozwiązań wykorzystujących funkcjonalności wcześniej dostarczonego rozwiązania. Porponowane rozwiązanie pozwoli na ograniczenie praktyk zmów pomiędzy dostawcami oprogramowania dziedzinowego i e-usług co do tego Idre rozwiązania są wzajemnie w praktyce integrowalne.		Uwaga nieuwzględniona W treści FERC nie przewiduje się definiowania konkretnych projektów, w tym projektów horyzontalnych. Z uwagi na limit znaków narzucony na poszczególne części dokumentu w dodatkowym załączniku nr 1 pn. "Rozszerzony opis Priorytetu II: Zawieszane usługi cyfrowe" zaprezentowano otwarty katalog przykładowych typów przedsięwzięć, które będą mogły być zrealizowane w ramach FERC. Konkretne projekty będą mogły być zgłaszane w naborach. Ich wybór będzie odbywał się na podstawie kryteriów wyboru projektów przyjętych przez Komitet Monitorujący FERC.
10.	PGE S.A.	mazowieckie	1 Strategia programu	11	Proponujemy następujące brzmienie: Dwa lata funkcjonowania systemu wskazały, że konieczne jest zdecydowane zwiększenie nakładów finansowych na wzmocnienie odporności systemów IT (information technology) oraz OT (operational technology), wykorzystywanych w podmiotach krajowego systemu cyberbezpieczeństwa oraz na zwiększenie odporności infrastruktury energetycznej na cyberzagrożenia. Elementem komplikacji jest tu nie tylko możliwość zdalnego ataku na urządzenia sieciowe czy obiekty energetyczne, ale także wywołanie zakłóceń w funkcjonowaniu odbiorców, tak by skumulowany efekt doprowadził do awarii sieci. Ochrony wymaga też informacja związana z indywidualnym użytkowaniem energii, gdyż może ona zostać wykorzystana do wywoływania takich zachowań wśród użytkowników, które mogą stanowić zagrożenie. Uzasadnienie: W programie należy uwzględnić zagadnienie związane z cyberbezpieczeństwem infrastruktury energetycznej i obiektów energetycznych, których zabezpieczenie jest kluczowe dla bezpieczeństwa kraju.		Uwaga nieuwzględniona Interwencja w ramach FERC przewiduje realizację wybranych przedsięwzięć z obszaru zapewnienia cyberbezpieczeństwa w tym tych wynikających ze Strategii Cyberbezpieczeństwa RP na lata 2019-2024. W FERC przewiduje się szeroki katalog odbiorców wsparcia w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, wynikający z ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa. W FERC nie przewiduje się ukierunkowania interwencji na zapewnienie odporności infrastruktury energetycznej na cyberzagrożenia.
11.	Spółka "Koleje Mazowieckie - KM" sp. z o.o.	Mazowieckie	2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Wnoskujemy o możliwość zakupu urządzeń oraz programów umożliwiających wykonywanie pracy zdalnej w dużych przedsiębiorstwach. W obecnej sytuacji związanej z COVID-19 wiele dużych przedsiębiorstw przechodzi na pracę zdalną w celu zapewnienia bezpieczeństwa pracownikom. Biorąc pod uwagę ilość zatrudnionych pracowników w dużych przedsiębiorstwach oraz potrzeby inwestycyjne związane z wyposażeniem stanowisk do pracy zdalnej, pracodawca nie jest w stanie we własnym zakresie pokryć tych wydatków. Ministerstwo rekomenduje pracodawcom w miarę możliwości przechodzenie na pracę zdalną w celu unikania bezpośrednich kontaktów. Doposażenie stanowisk pracy w urządzenia oraz oprogramowania umożliwiające pracę zdalną pozwoli na ograniczenie mobilności społeczeństwa.		Uwaga nieuwzględniona W FERC przewidziano szkolenia w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego i przedsiębiorców w zakresie cyberbezpieczeństwa. Nie przewiduje się finansowania projektów polegających jedynie na zakupie sprzętu. Ponadto wsparcie przedsiębiorczości jest przewidywane m.in. w Programie Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki i Krajowym Planie Odbudowy.
12.	BIURO PODRÓŻY „ ELA-TRAVEL,,	PODLASKIE	POLSKA BEZ GOTÓWKOWA	POLCARD	zgodnie z Państwem programem zgłosiłam udział i poprosiłam firmę POLCARD o podpisanie umowy.Potrzebny był na jeden terminal. Wciągnęto nam 3 bo program tak przewiduje, zgodziłam się. Sytuacja jaka jest na rynku turystycznym wszyscy wiemy z 2 terminali zrezygnowałam . Wysłałam pismo 30.03.21r. i oddałam jeden chciałam zatrzymać. Nie wiem dlaczego ale wypowiedziano nam umowę na ten 3 który zatrzymałam w biurze. Kazano mi przysłać rozliczenie PIT za rok 2020r i odmówiono mi dalszej współpracy. Czuję się oszukana przez tą firmę, jak i uważam, że wykorzystali środki publiczne i nie chcą dalszej współpracy.Jestem bardzo zawiedziona. Teraz muszę szukać nowej firmy , bo w maju ruszy turystyka , a ja zostaję bez terminala.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści projektu programu FERC.
13.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia	str. 9	Należy skorygować treść akapitu 2, w następujący sposób: "Dla tworzenia i rozwoju nowoczesnych e-usług (w tym wewnątrzadministracyjnych) oraz ich funkcjonowania niezbędne są również inwestycje w zakresie cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej i samorządowej".		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie, w tym przez poszczególne JST.
14.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Wnioski w zakresie zapewnienia cyberbezpieczeństwa	str. 10	Od akapitu 4: Mając na uwadze przytaczane statystyki należałoby wesprzeć finansowo i merytorycznie JST w tworzeniu bezpiecznych środowisk informatycznych oraz utworzyć wojewódzkie zespoły szybkiego reagowania na incydenty cyberbezpieczeństwa, ściśle współpracujące z komórkami tego typu szczebla krajowego.		Uwaga nieuwzględniona W FERC nie przewiduje się bezpośredniego wsparcia tego typu projektów. Interwencja w zakresie tworzenia zespołów szybkiego reagowania na incydenty cyberbezpieczeństwa jest przewidziana w ramach REACT-EU, gdzie planowane jest wdrożenie modelowego regionalnego centrum cyberbezpieczeństwa (RegioSOC), podłączenie nowych użytkowników do zintegrowanego systemu zarządzania cyberbezpieczeństwem – S46 (przed wszystkim JST) oraz utworzenie sieci wojewódzkich zespołów zajmujących się obsługą incydentów oraz przywracaniem systemów do stanu sprzed ataku. Zakłada się, że te projekty będą następnie rozwijane w ramach Krajowego Planu Odbudowy m.in. z modelowego centrum RegioSOC powstanie sieć 7 regionalnych centrów.
15.	Uniwersytet w Białymstoku	podlaskie	2.4 Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych) (Główne grupy docelowe)	38	Dopisać w grupach docelowych w pkt. 2.4. „podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki” Uzasadnienie: uczelnie wyższe winne być równolegle wspierane w podnoszeniu jakości infrastruktury cyfrowej i kompetencji cyfrowych na rzecz współpracy międzysektorowej. Zróżnicowanie tempa rozwoju kompetencji cyfrowych stron procesu kooperacji międzysektorowej, deprecjonuje wysiłki budowy potencjałów w poszczególnych sektorach oddzielnie.		Uwaga nieuwzględniona Obecny zapis projektu programu FERC uwzględni podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki.
16.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2.1: Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	str. 35	Należy skorygować treść akapitu 1, w następujący sposób: "Rozwiązania wdrażane w ramach projektów będą zgodne z założeniami AIP. Interwencja obejmie działania ukierunkowane na konsolidację i standaryzację usług cyfrowych. Celem wsparcia będą działania w zakresie optymalizacji procesów w relacji podmiotów publicznych z obywatelami i przedsiębiorcami, tworzenia i rozwoju nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną (w tym wewnątrzadministracyjnych), cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej i samorządowej oraz budowy i rozwoju rozwiązań o charakterze horyzontalnym, usprawniających funkcjonowanie administracji publicznej na terenie całego kraju."		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie w tym przez poszczególne JST.

17.	UKE	mazowieckie	Tabela 3: Wskaźniki rezultatów	30	Czy wskazana w tabeli jednostka miary (mieszkania) jest rozumiana również jako inne lokale mieszkalne, np. domy jednorodzinne, segmenty, itp... Z samej nomenklatury jednostki miary wynika, jakby miała dotyczyć jedynie lokali w budynkach wielorodzinnych, a przecież POPC to głównie tereny zabudowy jednorodzinnej. Może trafniej będzie potraktować za jednostkę miary punkt adresowy, gospodarstwo domowe albo lokal mieszkalny?		Wyjaśnienie Wskaźnik odnosi się do lokali mieszkalnych. Obecnie, nazwa wskaźnika, w opublikowanym rozporządzeniu EFRR, to "Dodatkowe lokale mieszkalne dysponujące szerokopasmowym dostępem do sieci o bardzo wysokiej przepustowości". Nowa nazwa zostanie wprowadzona do projektu programu FERC. W FERC jednostką pozostaną "mieszkania" (na to wskazuje dokument KE z czerwca 2021 r.), natomiast na poziomie projektów przyjmujemy jednostkę "szt.", która jest ogólna, a do wartości wskaźnika będą wliczane lokale mieszkalne.
18.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZEŚĆ 1, TABELA 1, CEL CPl A) (V)	5. 18	„Celem wsparcia będzie również zapewnienie gigabitowego dostępu w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. W ramach wskazanej interwencji zakłada się możliwość tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w wyżej wymienionych miejscach, a także przedsięwzięcia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym”. W ramach programów POPC podłączono szereg instytucji publicznych. W naszej ocenie, należy zatem w pierwszej kolejności rozważyć modernizację takich podłączeń, a nie budowę nowych sieci (zwłaszcza w ewentualnym trybie pozakonkursowym). W związku z tym, wnosimy o promowanie wykorzystywania sieci sfinansowanych w ramach programów POPC przy podłączaniu tzw. „driverów”. Ponadto środki nie mogą być przeznaczane na budowę sieci państwowych. Nie zapewnią one głównego celu: zapewnienie dostępu do sieci Internet konsumentom/przedsiębiorcom.		Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy projektu programu FERC nie wykluczają możliwości wsparcia modernizacji istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły i placówki oświatowe, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmioty lecznicze, węzły transportowe, miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury). Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
19.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	9. Załączniki - Załącznik 2: Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia - Komplementarność w obszarze kompetencji cyfrowych	str. 101	W akapicie 1 korekty wymaga błędnie rozdzielone zdanie: "... technologii i e-usług publicznych skierowanych do ogółu społeczeństwa."		Uwaga uwzględniona Zapisy zostaną skorygowane.
20.	Osoby prywatne	Dolnośląskie	Projekt nr POPC.01.01.00-02-0015/18 pt. „TAURON INTERNET FTTH NA TERENIE OBSZARU WALBRZYSKIEGO B”	Wyklucze ni usługobiorcy	Dot: Interwencja w sprawie Internetu światłowodowego i środków masowego przekazu. Zgodnie z informacją otrzymaną od zespołu Urzędu Komunikacji Cyfrowej punkt adresowy Jodłów 16A (województwo dolnośląskie, powiat kłodzki, gmina Międzyzlesie) został uwzględniony w puli punktów adresowych, wyznaczonych na potrzeby III konkursu w ramach działania 1.1 Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach 3.5.02.03b WALBRZYSKI część B (tutaj można sprawdzić punkty wyznaczone w konkursie: https://cpcc.gov.pl/images/uploads/Lista_obszarow_III%20konkurs.xlsx) Niestety beneficjent TAURON OBSŁUGA KLIENTA Sp. z o.o. realizujący na ww. obszarze projekt nr POPC.01.01.00-02-0015/18 pt. „TAURON INTERNET FTTH NA TERENIE OBSZARU WALBRZYSKIEGO B” nie wybrał punktu adresowego Jodłów 16A jako punktu do objęcia zasięgiem sieci. Wyszukiwarka Urzędu Komunikacji Cyfrowej https://wyszukiwarka.uke.gov.pl/ pozwoliła mi pobrać dla Jodłowa 16A (woj. dolnośląskie, powiat kłodzki, gmina Międzyzlesie) dane zawierające plik „DZD8103_zasięgi” w którym w linii 441 podano, że Jodłów 16A ma zainstalowaną, z Orange, linię kablową parowaną międzianą wraz z usługą: „telefon stacjonarny + Internet stacjonarny (o prędkości do 1 Mb/s) + telewizja” co nie jest zgodne z prawdą. Taką samą informację można przeczytać w warstwie „Usługi” tej wyszukiwarki. Być może Tauron kierował się tą fałszywą informacją wykluczając Jodłów 16A z realizacji projektu nr POPC.01.01.00-02-0015/18 pt. „TAURON INTERNET FTTH NA TERENIE OBSZARU WALBRZYSKIEGO B”. Jodłów 16A położony jest w wąskim wąwozie, kilka kilometrów od czeskiej granicy państwowej, co powoduje brak zasięgu polskiej telefonii komórkowej, polskiej telewizji i radia. Czasami udaje się złapać jakąś polską stację radiową ale zakłócenia są tak duże, że praktycznie nie da się tego słuchać. Polskiej telewizji nie oglądaliśmy w Jodłowie ani przez chwilę. Nasze telefony komórkowe pracują tylko i wyłącznie z wykorzystaniem roamingu przez Czechy i to tylko w niektórych miejscach na posesji. Załatwienie czegośkolwiek przez telefon w urzędach, instytucjach opieki zdrowotnej jest praktycznie niemożliwe Kupiliśmy antenę satelitarną z Cyfrowego Polsatu licząc na to, że uda się odbierać telewizję przy pomocy tej anteny ale to też nie jest możliwe. Być może przyznają tkwi w ok. 20-metrowych świerkach, które rosną przy drodze gminnej i uniemożliwiają odbiór. Na stronie Orange, w mapie zasięgu, można sprawdzić, że Jodłów 16A leży poza zasięgiem technologii 2G/3G/4G/LTE/5G. Podsumowując, XXI wiek, polska wieś Jodłów położona 10 km od Międzyzlesia: brak polskiego radia, polskiej telewizji, zasięgu polskiej telefonii komórkowej, dostępu do Internetu, ale jest bardzo czysty zasięg bardzo wielu czeskich stacji radiowych i czeskiej telefonii komórkowej. Zgodnie z informacją otrzymaną od zespołu Urzędu Komunikacji Cyfrowej, zgłosiłem w dniu 7.05.2021, poprzez stronę https://wyszukiwarka.uke.gov.pl/ zapotrzebowanie na „Internet światłowodowy o prędkości co najmniej 100 Mb/s + Telewizja” i proszę o przychylne ustosunkowanie się do naszej prośby.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści programu FERC.
21.	Radomska Stacja Pogotowia Ratunkowego w Radomiu	mazowieckie	9. Załączniki 2.1: Wysoka jakość i dostępność usług publicznych –e-zdrowie	89	Konieczność optymalizacji e-usług, digitalizacja zasobów, spełnienie wymogów cyberbezpieczeństwa Stosowanie nowoczesnych narzędzi cyfrowych spowoduje w niedalekiej przyszłości nieuniknioną inwestowania w rozbudowę i unowocześnianie infrastruktury informatycznej.		Uwaga nieuwzględniona W uwadze brak propozycji zmian zapisów projektu FERC.
22.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	9. Załączniki - Załącznik 2: Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia - Komplementarność w obszarze zwiększenia dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	str. 96	W treści akapitu 2 wątpliwość budzi powoływanie się na dokument dopiero tworzone (konsultacje w sprawie KPO jeszcze trwają), nie posiadający jeszcze ostatecznego kształtu ani skutków prawnych czy finansowych. Tymczasem w dokumencie wskazuje się na: "Działaniem komplementarnym będzie finansowanie ze środków Krajowego Planu Odbudowy (KPO) interwencji na obszarach białych NGA, tj. obszarach, na których sieci NGA obecnie nie istnieją i najprawdopodobniej w ciągu trzech lat nie zostaną zbudowane przez prywatnych inwestorów.". Wyjaśnienia wymaga na jakiej podstawie w FERC określone jest finansowanie projektów.		Wyjaśnienie W związku z faktem, że prace nad projektem FERC oraz KPO trwały równolegle, przy formułowaniu niniejszego zapisu posługiwano się wersją projektu KPO dostępną wówczas na stronie internetowej: https://www.gov.pl/web/planodbudowy/zaczynamy-konsultacje-kpo Niniejszy zapis jest zgodny z wersją projektu KPO przekazaną KE - https://www.gov.pl/web/planodbudowy/kpo-wyslany-do-komisji-europejskiej Ewentualne zmiany w KPO w tym zakresie zostaną uwzględnione w ostatecznej wersji FERC. W przypadku Priorytetu I FERC identyfikacja obszarów wsparcia nastąpi m.in. w oparciu o dane zbierane w ramach prowadzonej przez Prezesa UKE inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej oraz opracowanych na jej podstawie analiz dostępu do usług szerokopasmowych połączonych z wieloaspektową oceną ekonomiczną opłacalności inwestycji. Wsparcie oraz jego wysokość będą zależne od zidentyfikowanych w ten sposób potrzeb inwestycyjnych, wynikających z uwarunkowań poszczególnych obszarów, w tym szczególnie z wieloaspektowej oceny ekonomicznej opłacalności inwestycji (np. obecność infrastruktury, dostępność usług, gęstość zaludnienia, typ zabudowy, ukształtowanie terenu). Interwencja przewidziana jest tylko na tych obszarach, na których w wyniku ww. inwentaryzacji stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach.
23.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Priorytet II oraz Załącznik 1	34-37, 87-95	W pierwszym zdaniu opisu Priorytetu II jest mowa o tym, że w ramach tego priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie. Postuluje się, by w odpowiednim miejscu wprowadzić stosowny zapis, który spowoduje, że Program będzie wspierał idee ponownego użycia produktów cyfrowych - chodzi o to, by przyjąć niektóre produkty cyfrowe wytworzone przy dofinansowaniu z FERC zostały udostępnione na otwartej licencji (z pełnym upublicznieniem kodu źródłowego i dokumentacji), w celu ich ponownego wykorzystania przez inne podmioty, np. inne ISP. W opisie priorytetu II brakuje wskazania, że środki umożliwią również realizowanie projektów badań, niezbędnych do oceny efektywności wspieranej przez FERC transformacji cyfrowej na poziomie krajowym i lokalnym (np. badania w zakresie diagnozy potrzeb oraz kompetencji cyfrowych mieszkańców). Postuluje się wprowadzenie stosownych zapisów, które umożliwią realizację takich projektów ze środków FERC.		Uwaga nieuwzględniona Kwestia zastosowania w projektach otwartych licencji dla wdrażanych produktów cyfrowych zostanie zaadresowana na etapie wdrożeniowym programu, np. przy tworzeniu kryteriów wyboru projektów akceptowanych przez Komitet Monitorujący Program. W projekcie FERC przewiduje się możliwość dofinansowania badań związanych ze wspieranymi obszarami, np. badanie rynku ponownego wykorzystywania danych. Jeżeli zaś chodzi o wsparcie e-kompetencji ogółu społeczeństwa, ten zakres interwencji przewidziany jest w Programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społeczeństwa.

24.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1, TABELA 1, CEL CP1 A) (V) ORAZ CZĘŚĆ 2, PRIORYTET I, PKT 1.1.1.	18, 24	„W ramach Programu wspierane będą działania polegające na rozwoju nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej w miejscach, w których zidentyfikowano braki w dostępie do sieci NGA lub VHCN.” „Interwencja umożliwi objęcie zasięgiem gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) oraz przedsiębiorstw siecią o przepustowości co najmniej 100 Mb/s, przy czym wspierane będą wyłącznie rozwiązania technologiczne zapewniające skalowalność sieci do prędkości gigabitowych.” Wnosimy o to, aby dofinansowanie zostało przeznaczone na sieci spełniające wymogi sieci bardzo dużych przepustowości (VHCN) w rozumieniu Wytycznych BEREC (BOR (20) 165, BEREC Guidelines on Very High Capacity Networks), tj. głównie sieci światłowodowe. W przypadku sieci bezprzewodowych, wsparcie powinno obejmować sieci zapewniające przepustowość co najmniej na poziomie 300 Mb/s. Naszym zdaniem, nie powinniśmy w ramach FEREC wspierać budowy sieci NGA, ponieważ w tym zakresie dofinansowanie jest adresowane przez KPO. W związku z tym, celowe i zasadne jest, aby promować sieci VHCN na obszarach, gdzie NGA już istnieje lub będzie dofinansowane.		Uwaga nieuwzględniona Proponujemy pozostawienie zapisów o przepustowości sieci co najmniej 100 Mb/s dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz 1 Gb/s dla miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego, co jest zgodne z rozporządzeniem GBER. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie udzielone zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia.
25.	Radomski Szpital Specjalistyczny	mazowieckie	uwaga ogólna	4-89	1.Ważna jest obsługa infrastruktury – odpowiedni ludzie, odpowiednio przeszkoleni oraz opłaceni - położenie większego nacisku na szkolenia i umiejętności 2.Prędkość łącz powinna stanowić połowę standardowego łącza miedzianego sieci LAN – około 500Mb/s, 30Mb/s jest wartością obecnie minimalną, niespełniająca wymagań odbiorcy 3.Łączna interaktywne powinny głównie bazować na infrastrukturze mobilnej [odpowiednio wydajne i dobrze rozlokowane BTSy] 4.Informatyzacja kraju to również odpowiednie warunki pracy i płacy dla specjalistów (np. informatyków w szpitalach) tak, by chcieli pracować w firmach państwowych		Uwaga nieuwzględniona 1. Interwencja w projekcie FEREC nie odnosi się do kształtowania rynku pracy w branży IT. 2. Proponujemy pozostawienie zapisów o przepustowości sieci co najmniej 100 Mb/s dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz 1 Gb/s dla miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego, co jest zgodne z rozporządzeniem GBER. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie udzielone zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia. 3. Obecne zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej. 4. Poprawa warunków pracy i udzielenie plac informatyków w podmiotach publicznych nie jest przedmiotem interwencji z funduszy UE, w tym FEREC.
26.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 1,	5, 6, 18, 23	„Polska dąży do osiągnięcia celów zawartych w Komunikacie Komisji w sprawie społeczeństwa gigabitowego2. Celem strategicznym niniejszego dokumentu na 2025 r. jest m.in. zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym w Europie dostępu do Internetu o prędkości dla łącza „w dół” wynoszącej co najmniej 100 Mb/s, z możliwością modernizacji do prędkości mierzonej w gigabitach”... ze względu na ciągłe zwiększające się potrzeby w zakresie przepustowości usług, infrastruktura wspierana w ramach programu będzie musiała zapewnić dostęp do Internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s w przypadku gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) i przedsiębiorstw z możliwością jej modyfikacji do przepustowości mierzonej w gigabitach”. „Celem wsparcia będą działania umożliwiające jak najszerszy dostęp do sieci szerokopasmowych, przy jak najwyższych parametrach technicznych w zakresie dostępu do sieci o bardzo dużej przepustowości. Tworzona infrastruktura powinna umożliwić osiągnięcie parametrów min. 100 Mb/s w przypadku gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) i przedsiębiorstw, przy czym rozwiązania technologiczne powinny zapewniać skalowalność sieci do prędkości gigabitowych”. Nawet przyjmując, że dokument odnosi się do właściwych celów, pragniemy wskazać, że należy zmienić definicję obszarów „starych” objętych wsparciem. Wsparciem należy objąć wszystkie obszary, na których istnieją sieci niezapewniające skalowalności do przepustowości gigabitowych, a nie tylko obszary z sieciami do 100Mb/s. Istnieją obszary z sieciami zapewniającymi dostęp do Internetu 100 Mb/s, ale nieskalowalne do sieci gigabitowych. Realizacja strategii rozwoju sieci gigabitowych nie uzasadnia ograniczenia wsparcia tylko do obszarów, które nie mają jeszcze sieci 100 Mb/s. Kryteria obecnie wpisane do konsultowanego dokumentu będą miały ten skutek, że ograniczą możliwość ubiegania się o dofinansowanie tylko do podmiotów posiadających sieci VDSL (wyłączając np. dużą część operatorów kablowych). Tylko takie sieci spełniają bowiem kryterium sieci szerokopasmowej, nie zapewniając jednocześnie dostępu do Internetu z prędkością 100 Mb/s. Postulujemy doprecyzowanie czy poprzez rozwój i skalowalność rozumiana jest modernizacja istniejących sieci do wyższych standardów, na jakim odcinku, na jakich warunkach itp.		Uwaga nieuwzględniona Zmiana definicji „obszarów starych NGA” Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie udzielone zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia. Fregment uwagi dotyczący doprecyzowania czy poprzez rozwój i skalowalność rozumiana jest modernizacja istniejących sieci do wyższych standardów, na jakim odcinku, na jakich warunkach. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
27.	PGE S.A.	mazowieckie	2.Priorytety, Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe, Główne grupy docelowe	38	Prosimy o doprecyzowanie, które działania zaplanowane w II Priorytecie są skierowane również do dużych przedsiębiorstw. Czy w przypadku, gdy w grupie docelowej wskazanej dla danego działania wymienieni są przedsiębiorcy, oznacza to, iż działanie skierowane jest do wszystkich podmiotów bez względu na ich status? Uzasadnienie: Brak precyzyjnej informacji w tym zakresie.		Wyjaśnienie W perspektywie 2021-2027 formularz programu nie zakłada wskazywania beneficjentów, a jedynie grupy docelowe. Program zatem kładzie większy nacisk na to kto będzie odbiorcą produktów interwencji. Wdrażane e-usługi czy też udostępniane dane będą mogły być wykorzystywane przez każdego, kto będzie nimi zainteresowany.
28.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz rozwiązania polityczne - Wnioski w zakresie otwartości danych i ponownego wykorzystania informacji	11	Wskazane byłoby uruchomienie w każdej organizacji/spółce publicznej roli lub funkcji "koordynatora ds. ładu danych/Chief Data Officer" (zblizona w założeniach do dzisiejszej roli administratora RODO). Można to wymusić odpowiednimi regulacjami lub zrobić to jako warunek udzielenia środków z FEREC. Usprawni to podnoszenie wiedzy i kompetencji pracowników administracji publicznej w zakresie otwierania i zarządzania danymi, zwiększenia otwartości danych, zwiększenia intensywności wykorzystania danych oraz zwiększanie świadomości na temat potencjału otwartych danych.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i może zostać zaadresowana na etapie tworzenia dokumentacji konkursowej. W ramach projektu FEREC zaplanowano działania na rzecz upowszechniania wiedzy i informacji nt. otwierania i ponownego wykorzystywania otwartych zasobów.
29.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	34	Modyfikacja i dodanie w zdaniu "Przewiduje się realizację innych projektów horyzontalnych o szerokim spektrum zastosowania. Interwencja obejmie poprawę zakresu i jakości udostępnianych danych oraz ich wykorzystania, w tym m.in. wspierane będą przedsięwzięcia z obszaru kultury w zakresie digitalizacji i udostępniania zasobów oraz rozwoju usług." dopisku "...w zakresie digitalizacji wraz ze zbiorami usług (Internet rzeczy z wykorzystaniem transmisji danych za pośrednictwem protokołów GPRS, 3G, 4G, 5G, Wi-Fi, RFID, NFC) umożliwiającymi przetwarzanie informacji (Interakcji), znakowania kluczowych treści w zeskanowanych dokumentach (indeksacja z pozycjonowaniem), połączonych w sieć zapewniających interoperacyjność." Zakres modyfikacji zawiera się w łancuchu wartości związanych z rekomendacją w rozwój, inwestycje w Smart City.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
30.	Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informatycznego	mazowieckie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	38	Prośba o dopisanie organizacji pozarządowych w poniższym akapicie (organizacje działają rzecz rozwiązywania wielu problemów społecznych, stąd też powinny być brane pod uwagę jako partner w wypracowywaniu rozwiązań). Treść akapitu po zmianie: „2.4 Przed wszystkim obywatela, ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, przedsiębiorcy, jednostki sektora finansów publicznych, instytuty badawcze, instytuty Sieci Badawczej Lukasiewicz”		Uwaga uwzględniona
31.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	Cały dokument	Cały dokument	Pozostałe Uwagi merytoryczne: 1)Proponuje się zaakcentowanie w PFERC zagadnienia zwiększenia dostępności do otwartych danych cyfrowych, w kontekście usprawnienia i ułatwienia stałej wymiany danych (informacji) między JST a systemami centralnymi – w szczególności z Głównym Urzędem Statystycznym, co powinno następować z wykorzystaniem technologii geoinformacyjnych (GIS). W tym kontekście, wskazane stała modernizacja baz centralnych o komponent przestrzenny. Pozwoliłoby to JST na efektywniejsze prowadzenie monitoringu i identyfikację kryzysowych procesów i zjawisk w przestrzeni, a tym samym ułatwiłoby opracowanie dokumentów z zakresu polityk społecznych, rewitalizacji, planowania przestrzennego, i innych. 2)Wskazane odniesienie w PFERC do programu i projektów, o których mowa w Krajowych Inteligentnych Specjalizacjach w zakresie modernizacji istniejących i wdrażania nowych usług (technologii) geoinformacyjnych (KS 1D wersja 7, pkt. VIII- XI). Uwagi o charakterze ogólnym: 1)Ważność modernizacji i rozwoju infrastruktury, która już wdrożona (np. dzięki INSPIRE) i usprawnianie w korzystaniu z dostępnych danych cyfrowych oraz standaryzacja tych danych 2) Wskazane szkolenia dla kadry administracyjnej w zakresie analityki danych, bezpieczeństwa informacji itp. 3) Popularyzacja kierunków IT wśród młodzieży licealnej.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej. Kwestie wymiany danych między poziomami centralnym i regionalnym będą mogły być zaadresowane na etapie wdrażania interwencji. GUS realizuje projekty w ramach POPC, gdzie m.in. usprawniona jest dostępność danych BDL. GUS jest także beneficjentem projektu: "Przestrzenne dane statystyczne w systemie informacyjnym państwa (PDS)". Inne inwestycje w tym zakresie będą mogły być wdrażane w także w FEREC w oparciu o bieżące zapisy Programu. W ramach projektu FEREC przewidziano podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego. Zakres tematyki szkoleń wskazany w programie ma charakter otwarty i proponowane obszary również się w nim mieszczą. Działania skierowane do uczniów przewidziane są do realizacji w ramach programów finansowanych ze środków ERDF w ramach FERS i RPO. W ramach projektu FEREC przewidziano realizację kampanii świadomościowych dotyczących korzystania z nowoczesnych technologii.

32.	PGE S.A.	mazowieckie	9 Załącznik, Załącznik 1 - Rozszerzony opis Priorytetu II: Zaawansowane usługi cyfrowe	91	Proponujemy uzupełnienie w następującym zakresie: Obszar 2.2 będzie realizowany m.in. poprzez: budowę i rozwój narzędzi służących do monitorowania bezpieczeństwa, zbierania, analizy i wymiany informacji o zagrożeniach, podatnościach i incydentach oraz budowę dedykowanych sieci łączności specjalnej spełniających ww. wymagania. Uzasadnienie: W programie należy uwzględnić zagrożenia dotyczące budowy systemu łączności krytycznej w technologii LTE 450. Budowa tego systemu jest przewidziana w dokumencie Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Zrównoważony rozwój społeczeństwa gospodarczy kraju to nie tylko społeczeństwo informacyjne i e-kompetencje to także budowa infrastruktury, która ma umożliwić ich funkcjonowanie. System ten ma kluczowe znaczenie dla sektora energetycznego.		Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu II projektu FERC nie przewiduje się realizacji projektów infrastrukturalnych polegających na budowie dedykowanych sieci łączności specjalnej, w tym wdrażania wskazanego systemu. W dodatkowym załączniku nr 1 pn. "Rozszerzony opis Priorytetu II: Zaawansowane usługi cyfrowe" zaprezentowano katalog przykładowych typów przedsięwzięć, które będą mogły być zrealizowane w ramach FERC w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa.
33.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 2, PRIORYTET I, TABELA 3: WSKAŹNIKI REZULTATÓW	30	Rodzaj wskaźnika: „Mieszkania z abonamentem na szerokopasmowy dostęp do sieci o bardzo wysokiej przepustowości”. Pragniemy zwrócić uwagę, iż realizacja takiego wskaźnika rezultatu jest trudna dla beneficjenta, szczególnie dla beneficjenta będącego operatorem wyłącznie hurtowym, gdyż beneficjent nie ma wpływu na popyt na podłączanych obszarach. Jednocześnie zdajemy sobie sprawę, że obecne podejście, w którym objęcie zasięgiem danego punktu adresowego, niekiedy może wiązać się z brakiem realnej możliwości dostępu do usługi przez użytkownika końcowego (np. ze względu na zbyt wysoki koszt przyłącza) także nie jest właściwe. W związku z powyższym kwestia wskaźników powinna być przedmiotem pogłębionej dyskusji w celu wypracowania najbardziej optymalnego systemu, pozbawionego wad POPCI i POIG. Problemy z popytem należy rozwiązywać poprzez formy wsparcia abonentów w zakupie usług internetowych (na podłączanych obszarach często dochód abonentów jest niższy niż w obszarach podłączanych komercyjnie to może być podstawowa przyczyna ewentualnego braku popytu na Internet), a także poprzez budowanie sieci wraz z przyłączeniem do abonenta. Dodatkowo należy podjąć inne działania mające na celu jak największe wysycenie sieci budowanych lub modernizowanych ze wsparciem środków publicznych, takie jak promowanie wszelkich mechanizmów otwartości sieci czy nakierowanie interwencji na obszary dające szansę na określony popyt.		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej. Wskaźnik rezultatu dotyczący umów abonamentowych pochodzi z listy wskaźników KE, zawartej w rozp. EFRR. Zatem, monitorowanie liczby zawartych umów abonamentowych jest niezbędne. KE zależy na monitorowaniu dalszych efektów projektów. Wartość wskaźnika rezultatu w projekcie będzie wynikała z tego, na jakim obszarze budowana jest sieć. W niektórych przypadkach jego wartość będzie niewielka, w innych większa. Natomiast, w związku ze zgłaszanym problemem braku bezpośredniego wpływu beneficjenta na liczbę zawieranych umów, konieczne jest znalezienie odpowiedniego rozwiązania podczas dyskusji w trybie roboczym.
34.	Urząd Miasta Plocka	mazowieckie	2 Priorytety programu	od 22	Wsparcie rozwoju cyfrowego w perspektywie 2021-2027 będzie możliwe z wielu źródeł w tym w ramach KPO, brak wyraźnego podziału obszarów wsparcia, co powoduje chaos informacyjny.		Wyjaśnienie Na dalszym etapie prac wdrożone zostaną mechanizmy m.in. w procesie selekcji i oceny projektów, zabezpieczające przed ryzykiem podwójnego finansowania inwestycji.
35.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji	33	Zgodnie z załącznikiem do ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz należy określić w tabeli 7 wymiar 6 - dodatkowe tematy EFS+. W ramach TABELA 6: KODY TEMATÓW UZUPELNIAJĄCYCH EFS wskazano kody od 1 do 9. W FERC wskazano natomiast w tabeli 7: Wymiar 7 - ES+, EFRR, FS i FST równości płci - takiego wymiaru nie ma w Rozporządzeniu.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC zastosowano ciągłą numerację tabel. W załączniku nr 5 do rozporządzenia, w którym określono zakres informacji znajdujących się we wzorze programu, wskazano tabelę zawierającą wymiar 7 (gender equality dimension). W treści programu zamieszczono odpowiednie tabele dla poszczególnych priorytetów (tabela nr 7, 13, 16).
36.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2. Priorytety - Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe - 2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych) oraz 9. Załączniki - Załącznik 2: Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia; Komplementarność w obszarze cyfrowej współpracy międzysektorowej (wsółpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	str. 37 oraz str. 100	Od akapitu 1 proponuje się uzupełnienie treści opisu interwencji o wprowadzenie jednolitych systemów teleinformatycznych do prowadzenia obowiązujących rejestrów publicznych. Wykorzystywane obecnie rozproszone systemy realizujące tożsame usługi utrudniają sprawną wymianę informacji i podnoszą koszty utrzymania.		Uwaga nieuwzględniona Priorytet II nie wymaga uzupełnienia we wskazanym zakresie. W ramach Priorytetu II w obszarze 2.1 przewiduje się realizację projektów horyzontalnych, które będą dotyczyły zapewnienia odpowiednich warunków do współpracy, efektywnej wymiany danych (np. budowy lub modernizacji rejestrów) oraz realizacji założeń Architektury Informacyjnej Państwa.
37.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I, TABELA 4, 5 I 6, PRIORYTET II, TABELA 10, 11 I 12, PRIORYTET III, TABELA 15, CZĘŚĆ 3, TABELA 17	32, 33, 46, 47, 53, 55-58	Zwracamy uwagę na dysproporcję środków na budowę sieci (Priorytet I) oraz Priorytet II. Płotytyet II 800 038 869,00 zł 10,24% Płotytyet III 1 138 300 000,00 zł 17,26% Płotytyet III 49 700 000,00 zł 2,50% Naszym zdaniem większość środków powinna zostać przeznaczona na budowę sieci. Nie chodzi tu jedynie o to, że mając na uwadze nowe cele Komisji niezbędne będą znacznie większe wydatki inwestycyjne, ale przede wszystkim o to, że budowa sieci jest warunkiem sine qua non osiągnięcia innych celów. „Projekty Priorytetu II będą głównie realizowane przez podmioty publiczne. Będą one dotyczyły w przeważającej mierze wdrażania usług publicznych, digitalizacji i udostępniania informacji sektora publicznego, a także działań mających wzmocnić odporność podmiotów publicznych na cyberatak”. Nie deprecjonując celów budowy e-usług pragniemy wskazać, że także zaawansowane usługi powinny być już wdrożone (przed olbrzymimi inwestycjami przedsięwzięć telekomunikacyjnych). Naszym zdaniem gro środków powinno zostać przeznaczone na cyfryzację procesów w gospodarce (w przedsiębiorstwach), a nie jedynie w kreowaniu e-usług publicznych. Celem nadrzędnym pomocy powinna być zatem cyfryzacja gospodarki, a nie jednostek publicznych. Ponadto dźwi stwierdzenie, że „Szczególny priorytet uzyskują projekty, których rezultaty umożliwią integrację poszczególnych, istniejących już e-usług obszarowych, w kompleksowe procesy. Rozwiązania wdrażane w ramach projektów będą realizowały założenia Architektury Informacyjnej Państwa (AIP). Interwencja obejmie działania ukierunkowane na konsolidację i standaryzację usług cyfrowych przede wszystkim poprzez ich integrację w ramach nowoutworzonych lub rozwijanych horyzontalnych, centralnych platform internetowych. Przewiduje się realizację innych projektów horyzontalnych o szerokim spektrum zastosowania”. Wskazujemy, że systemy te zostały sfinansowane ze środków publicznych (unijnych i krajowych). Obecnie planuje się naprawianie przeszłych błędów ze środków unijnych kosztem budowy krytycznej infrastruktury telekomunikacyjnej. Podkreślamy jednocześnie, że należy zaktualizować dane o kompetencjach cyfrowych. Naszym zdaniem stan pandemii w sposób oczywisty podniósł ten poziom i przeznaczanie dużych kwot na rozwój tych umiejętności jest niecelowy (jako spóźniony).		Uwaga nieuwzględniona Potrzeby w zakresie dostępu do szybkiego i niezakłóconego internetu wciąż są bardzo duże. Wsparcie dla rozwoju nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej w najbliższych latach będzie realizowane w ramach kilku instrumentów wsparcia. Łącznie ze środków FERC i KPO na ten cel planuje się przeznaczyć ponad 3,4 mld EUR (ponad 800 mln EUR z FERC i 2,6 mld EUR w ramach KPO).
38.	Urząd Miejski w Radomiu Wydział Funduszy Unijnych	mazowieckie	uwaga ogólna	22-39	W grupie docelowej i w opisach możliwych beneficjentów nie stosować określenia administracja publiczna, a instytucje centralne i jednostki samorządu terytorialnego Używane określenie „administracja publiczna” jest mylące, bo w rzeczywistości dotyczy 2 rodzajów jednostek: administracji centralnej i JST. Prawdopodobnie duża część środków dostępna będzie wyłącznie dla instytucji centralnych. Wskazanie innym potencjalnym beneficjentom działań/konkursów, które będą dla nich dostępne, ułatwi właściwe przygotowanie do aplikowania.		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej. Wzór programu nie przewiduje definiowania grup beneficjentów (definiowane są główne grupy docelowe).

39.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	2.4. Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	93	Na poziomie ogólnym wskazanym w ramach 2.4 cele nie budzą istotnych wątpliwości. Jednocześnie jednak przedstawione przykłady wydają się sugerować, że wsparcie będzie dotyczyło przede wszystkim wypracowania modeli, platform, baz wiedzy itp. W naszej ocenie takie zadania będą dalece niewystarczające i mogą stanowić jedynie wstęp do interwencji w tym obszarze, której efektem powinny być przede wszystkim szerokie wdrożenia rozwiązań bazujących na IoT oraz uczeniu maszynowym w samorządach i przedsiębiorstwach. Wypracowanie rozwiązań modelowych wiąże się również z ryzykiem niskiej elastyczności i przydatności praktycznej wypracowanych rozwiązań w różnorodnych środowiskach wdrożeniowych. Istnieje również ryzyko przyjmowania rozwiązań, które będą faworyzować określenie rozwiązania techniczne, a tym samym negatywnie wpływać na konkurencję. W naszej ocenie środki powinny być przeznaczane przede wszystkim na wsparcie realnych wdrożeń, a nie prac koncepcyjnych. Takie działania należą do obszaru B+R, który jak zakładamy będzie wdrażany w ramach odrębnego od POPC programu. Takie działania są również przedmiotem prac podmiotów funkcjonujących na komercyjnym rynku, realizowanych ze środków własnych, także w ramach różnego rodzaju partnerstw mających na celu dostosowanie oferty do oczekiwań rynku. Szczególnym uzasadnieniem dla realizacji takich celów, jest także wsparcie realizacji celów klimatycznych poprzez wykorzystanie narzędzi cyfrowych. W prowadzonych w tym zakresie analizach KE, a także branżowych obszar internetu rzeczy jest identyfikowany jako jeden z istotniejszych czynników ograniczających emisje z tradycyjnych dotychczas sektorów i usług.			Wyjaśnienie W ramach obszaru 2.4 projektu FERC planowane jest współfinansowanie skalownych rozwiązań cyfrowych, w tym międzysektorowych (m.in. w obszarach inteligentne miasta, wieś i rolnictwo, edukacja, zdrowie, energetyka, ochrona środowiska, przedsiębiorczość, gospodarka morską), które mogłyby być wykorzystane i wdrożone na terenie całego kraju. Zakładamy, że tego typu rozwiązania przyczynią się do poprawy jakości życia obywateli oraz zwiększenia popytu na infrastrukturę szerokopasmową najnowszych generacji przez wykorzystanie nowoczesnych technologii w zakresie m.in. łączności, internetu rzeczy, sztucznej inteligencji. Ponadto, rozwiązania informatyczne społeczno-gospodarczych problemów nie muszą być nowatorskimi rozwiązaniami. Natomiast nowatorskie może być ich zastosowanie. Działania tych nie zaliczamy do B+R.
40.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Wskazanie szczególnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych	40	Należy zmodyfikować zapis mówiący o tym, że celem interwencji jest uruchomienie e-usług na poziomie krajowym, na zapis mówiący o tym, że celem interwencji jest uruchomienie e-usług. Niektóre e-usługi, jak chociażby wydawanie pozwoleń na budowę może być realizowane za pośrednictwem portalu ogólnokrajowego, tj. w ten sposób mogą być składane wnioski. Jednakże, aby usługa mogła być realizowana elektronicznie w całym procesie, niezbędne są zmiany zachodzące w JST. Ze względu na to, że sposób funkcjonowania JST jest różny, konieczne jest wdrożenie różnych rozwiązań umożliwiających procedowanie złożonych w formie elektronicznej wniosków, np. o wydanie pozwolenia na budowę. Tym samym, aby móc kompleksowo realizować procesy, przenosząc je z formy papierowej na elektroniczną, wymagane są zmiany zarówno na szczeblu krajowym, jak i na szczeblu lokalnym.		Uwaga nieuwzględniona Zapis ten jest niezbędny, gdyż FERC jest programem krajowym, także ze względu na demarkację z RPO. Nie wyklucza to realizacji usług, które wdrożone centralnie, ze względu na swoją specyfikę, obsługiwane mogą być regionalnie. Takie usługi wdrażane były już w POPC.	
41.	B-CONSULTING	podkarpackie	Wnioski w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego i rozwoju e-kompetencji	14-16	Wnioski w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego i rozwoju e-kompetencji należy uzupełnić o konieczność wdrożenia spójnej polityki informatyzacji seniorów mającej na celu zminimalizowanie wykluczenia cyfrowego osób starszych, która będzie odpowiedzialna na rosnący odsetek osób starszych w społeczeństwie oraz postępującą „cyfryzację rzeczywistości”. Zgodnie z raportem Federacji Konsumentów „Wykluczenie cyfrowe podczas pandemii. Dostęp oraz korzystanie z internetu i komputera w wybranych grupach społecznych” (styczeń 2021) aż 3,63 mln osób w wieku 55-74 lat w Polsce nigdy nie korzystało z internetu (80,4% wszystkich niekorzystających), a 3,74 mln osób w tym wieku nigdy nie korzystało z komputera (78,1% wszystkich niekorzystających). Dane te potwierdzają badania dotyczące korzystania przez seniorów z komputerów i internetu prowadzone przez Urząd Komunikacji Elektronicznej „Badanie opinii publicznej w zakresie funkcjonowania rynku usług telekomunikacyjnych oraz preferencji konsumentów. Raport z badania klientów indywidualnych w wieku 60+” (Warszawa-Gdańsk 2019). Według badania przeprowadzonego w 2019 r. 69,8% osób powyżej 60 roku życia nie korzystało z internetu, natomiast 73,5% z komputera. Odsetek ten wzrasta wraz z wiekiem. W grupie 60-70. latków odsetek ten wynosił 62,6%, a dla osób powyżej 70 roku życia aż 89,2%. Na te innych krajów UE w Polsce zdiagnozowano znacznie wyższe wykluczenie cyfrowe wśród seniorów. W grupie osób starszych w wieku 65-74 lata wykluczenie cyfrowe z tytułu braku korzystania z komputera dotyka 20%, natomiast korzystania z internetu aż 21% więcej seniorów niż w innych krajach UE. Głównymi powodami niekorzystania z komputera przez seniorów, zgodnie z danymi UKE, jest: brak umiejętności obsługi komputera (56,9% wskazań), brak potrzeby korzystania (52,5% wskazań), brak dostępu do sprzętu (35,1% wskazań). Z kolei główne przyczyny niekorzystania z internetu przez seniorów to: brak umiejętności (54,6% wskazań), brak potrzeb (47,1% wskazań), brak odpowiedniego sprzętu (26,8% wskazań), zbyt wysokie koszty dostępu do internetu (19,5% wskazań). Wdrożenie spójnej polityki informatyzacji seniorów powinno się opierać w głównej mierze na minimalizacji zdiagnozowanych powyżej problemów. Niezwykle ważną barierą w zmniejszeniu wykluczenia cyfrowego seniorów jest ich nastawienie do nowych technologii objawiające się strachem, obawą przed popełnieniem błędów i w konsekwencji utratą np. danych, pieniędzy oraz przekonaniem o braku potrzeby korzystania z rozwiązań cyfrowych. Stąd też pierwszym elementem jak powinien być wdrożony w ramach spójnej polityki informatyzacji seniorów są działania z zakresu oswojenia seniorów z nowymi technologiami tak aby stały się one czynnikiem zmniejszającym ograniczenia w funkcjonowaniu społeczno-gospodarczym osób starszych.		Uwaga nieuwzględniona Wnioski w części diagnostycznej dotyczą przede wszystkim tych obszarów, które będą wspierane w ramach FERC. W projekcie Programu nie zakładamy interwencji ukierunkowanej na włączenie cyfrowe seniorów.	
42.	Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	mazowieckie	Priorytet II Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe	40	Brak uwzględnienia różnicowania wsparcia z uwagi na obszary miejskie i wiejskie stanowi ryzyko koncentracji wsparcia na terenach miejskich, gdzie łatwiej osiągnąć wskaźnik liczby odbiorców ostatecznych przy mniejszym budżecie projektowym. Realizacja przedsięwzięć na terenach wiejskich czy małomiasteczkowych (tereny rozproszone, z niskim wskaźnikiem gęstości zaludnienia) to projekty trudniejsze do zrealizowania, wymagające większych nakładów finansowych przy mniejszej liczbie odbiorców ostatecznych. Brak wsparcia dla obszarów wiejskich może pogłębić dysproporcje w rozwoju		Wyjaśnienie W ramach Priorytetu I, dotyczącego budowy infrastruktury szerokopasmowej, interwencja jest przewidziana na tych obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach. Zakłada się, że interwencja w ramach niniejszego priorytetu realizowane będzie na obszarach wyznaczonych przez UKE. Produkty projektów wdrażanych w ramach priorytetu II będą miały co do zasady ogólnokrajowy zasięg. e-Usługi, dane (informacje sektora publicznego, zbioru nauki, kultury, administracji), działania informacyjne i świadomościowe będą dostępne dla wszystkich mieszkańców Polski bez względu na miejsce zamieszkania. Na terenie całego kraju będą mogły być wykorzystane i wdrożone skalowne rozwiązania cyfrowe (m.in. w dziedzinach takich jak: inteligentne miasta, wieś i rolnictwo, edukacja, zdrowie, energetyka, ochrona środowiska, przedsiębiorczość, gospodarka morską). Cyfrowe rozwiązania odpowiadające na specyficzne i indywidualne potrzeby oraz problemy danego regionu/obszaru mogą być wdrażane także w ramach RPO.	
43.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz rozwiązania polityczne	44307	Postuluje się wprowadzenie wskaźników efektywności Programu - czyli przekucie podstawowych założeń i celów Programu na wymierne wskaźniki do osiągnięcia.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie Programu określono obligatoryjne wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosily się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń Programu. Część tych wskaźników została już opracowana przez IZ, jednak z pewnością, lista tych wskaźników będzie uzupełniona o wszystkie planowane typy wsparcia.	
44.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II 2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	34,35	Zapis dotyczący wdrażanych programów centralnie wskazuje na wykluczenie z możliwości dofinansowania JST. Proponujemy doprecyzować zapis poprzez dodanie JST.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC co do zasady wspierane będą projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie, w tym przez poszczególne JST.	
45.	Tauron Polska Energia	śląskie	CP 1 CS (II)	70	Wnosimy o usunięcie słów „w stosownych przypadkach” – Propozycja zapisu: "Działania na rzecz wsparcia transformacji przemysłowej".		Uwaga częściowo uwzględniona Zapisy projektu FERC w zakresie warunków podstawowych zostaną kompleksowo zmodyfikowane.	

46.	Urząd Miasta Katowice, Wydział Funduszy Europejskich	Śląskie	Priorytet I, Priorytet II	23, 26, 28, 34, 42	<p>1. Priorytet I str. 23 – stwierdzenie „maksymalizacja zaangażowania kapitału prywatnego” sugeruje realizację inwestycji jedynie w formule PPP pomimo, że dalej widnieje zapis ”Przewiduje się możliwość realizacji projektów w partnerstwie publiczno-prywatnym”. 2. Priorytet I str. 26 – Skoro nie są wykluczone również duże miasta, które spełniły wymienione kryteria, nieuzasadnione jest wyłączenie ich w tym opisie tylko małych i średnich miast.</p> <p>3. Priorytetu I str. 28: w Tabeli 2: Wskaźniki produktu oraz w Tabeli 3: Wskaźniki rezultatów nie przewidziano w ogóle wskaźnika dot. instytucji publicznych (w tym w szczególności samorządowych) - są jedynie mieszkańia i przedsiębiorstwa. Pomimo że w celach zapisano ”Interwencja obejmie też zapewnienie dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 1 Gb/s w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły i placówki oświatowe, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmioty lecznicze, węzły transportowe, miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury, a także przedsiębiorstwa rozumiane jako centra technologiczne/biznesowe).”</p> <p>4. Priorytet II str. 34: zapisano ”W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie”. Proponuje się uzupełnić ten zapis o ”oraz projekty lokalne, których produkty będą mogły być wykorzystywane w innych jst w skali kraju.”</p> <p>5. Priorytetu II str. 42: w Tabeli 8: Wskaźniki produktu jako trzy pierwsze zapisano ”Wartość usług cyfrowych, produktów i procesów opracowanych dla przedsiębiorstw”. Proponuję uzupełnić je o „osób fizycznych/innych podmiotów”.</p>		<p>Wyjaśnienie</p> <p>1. Stwierdzenie „maksymalizacja zaangażowania kapitału prywatnego” odnosi się przede wszystkim do opracowania kryteriów wyboru projektów w taki sposób, aby promowane było zmniejszenie dofinansowania publicznego.</p> <p>2. Interwencja w ramach Priorytetu I możliwa będzie na obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach, również na terenie dużych miast. Przywoływany zapis ma charakter diagnostyczny i jest zgodny z informacjami zawartymi w „Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2020 r.” (UKC), który wskazuje, że brak stacjonarnej infrastruktury szerokopasmowej dotyczy w głównej mierze obszarów wiejskich oraz małych i średnich miast. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych w ramach FERC zostanie udzielone zgodnie z podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia, a także z wypracowaną linią demarkacyjną uwzględniającą fakt, że rozwój sieci szerokopasmowych będzie realizowany m.in. ze środków FERC i KPO.</p> <p>3. W projekcie Programu określono obowiązkowe wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosiły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i zadań Programu. Część tych wskaźników została już opracowana, jednak z pewnością, lista tych wskaźników będzie uzupełniona o wszystkie planowane typy wsparcia.</p> <p>4. FERC jest programem krajowym i przedsięwzięcia realizowane z jego środków mają wymiar ogólnokrajowy. Inwestycje na poziomie lokalnym będą mogły być wdrażane w ramach regionalnych programów operacyjnych.</p>
47.	Krajowa Izba Komunikacji Ethernetowej	mazowieckie	1 Strategia programu, 2. Priorytety	7, 16, 22, 23, 24, 26	<p>str. 7: proponujemy uzupełnienie zapisu w następujący sposób, podkreślający specyfikę polskiego rynku telekomunikacyjnego i rolę firm MŚP z wyłącznie krajowym kapitałem: Budowę infrastruktury telekomunikacyjnej realizują przede wszystkim przedsiębiorcy telekomunikacyjni (w tym zwłaszcza na obszarach wiejskich małe i średnie firmy z polskim kapitałem) oraz JST w ramach własnych, komercyjnych inwestycji. str. 16 Proponujemy uzupełnienie zapisu w następujący sposób, podkreślający założenie minimalnej ingerencji w wysoco konkurencyjny rynek telekomunikacyjny, na którym dużą rolę odgrywają polskie małe i średnie przedsiębiorstwa: W FERC kontynuowane będą działania umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy zachowaniu parametrów technicznych na obszarach, gdzie stwierdzono niedokonalność rynku w zakresie dostępu do sieci nowej generacji (NGA) lub sieci o bardzo dużej przepustowości (VHNC), a także działania związane z tworzeniem lub rozwojem dedykowanych sieci telekomunikacyjnych, służących świadczeniu usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego, oparte w możliwie największym zakresie na już istniejącej lub planowanej infrastrukturze oraz przy możliwie najmniejszej ingerencji w istniejącą sytuację rynkową, przy zachowaniu równych szans wszystkich przedsiębiorców telekomunikacyjnych w dostępie do środków publicznych. str. 22-23 Proponujemy uzupełnienie zapisu w następujący sposób, podkreślający zasadę niedublowania sieci, w tym zwłaszcza istniejących i planowanych sieci na obszarach wiejskich: Wsparcie oraz jego wysokość będą zależne od zidentyfikowanych w ten sposób potrzeb inwestycyjnych, wynikających z uwarunkowań poszczególnych obszarów, w tym szczególnie z wieloaspektowej oceny ekonomicznej opłacalności inwestycji (np. obecność infrastruktury, dostępność usług, gęstość zaludnienia, typ zabudowy, ukształtowanie terenu). Analiza ta będzie mieć na uwadze zasadę niepowielania istniejącej infrastruktury oraz nieingerencji (lub minimalnej ingerencji) w rynek telekomunikacyjny. str. 23 Proponujemy uzupełnienie zapisu w następujący sposób, podkreślający założenie minimalnej ingerencji w rynek telekomunikacyjny, na którym dużą rolę odgrywają polskie małe i średnie przedsiębiorstwa: Wsparcie w ramach priorytetu I będzie udzielane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów dotyczących pomocy publicznej, obowiązujących w dniu jego udzielenia, jak również przy zachowaniu zasady neutralności technologicznej oraz braku możliwości najmniejszej ingerencji w zastaną sytuację rynkową na obszarach interwencji. Str. 23 Proponujemy uzupełnienie zapisu w następujący sposób, podkreślający równość szans w dostępie do konkursów: Kryteria wyboru projektów oraz procedura konkursowa będą prowadzone w sposób zapewniający m.in. minimalizację pomocy państwa przy zachowaniu odpowiedniej jakości sieci (maksymalizacja zaangażowania kapitału prywatnego), niewypieranie inwestycji prywatnych oraz zasadę równości wszystkich podmiotów w dostępie do środków publicznych. str. 24: Proponujemy uzupełnienie zapisu w następujący sposób, podkreślający poszanowanie obecnej struktury rynkowej: W ramach wskazanej interwencji zakłada się możliwość tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w wyżej wymienionych miejscach, opartych w możliwie największym zakresie na już istniejącej lub planowanej infrastrukturze oraz istniejącej strukturze rynkowej dostawców usług na obszarach wsparcia. str. 26 Proponujemy uzupełnienie zapisu w następujący sposób, podkreślający równość szans w dostępie do obszarów konkursowych dla wszystkich PI: Nie wyklucza to wsparcia innych obszarów, zakwalifikowanych w oparciu o wyżej wymienione zasady, przy zachowaniu zasady takiego wyznaczenia wielkości obszarów interwencji, aby zapewniły pozostał równy dostęp do Programu dla wszystkich przedsiębiorców telekomunikacyjnych.</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>Uzupełnienie zapisu na str. 7 i 16. Przyjęty formularz programu zawiera limity znaków, które uniemożliwiają wprowadzenie zaproponowanych uszczegółowień.</p> <p>Pozostałe propozycje uzupełnień zapisów. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.</p>
48.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Priorytet II	34-38	<p>Podobnie jak w perspektywie 2014-2020, samorzady terytorialne, w tym grupy samorządów, zostały wykluczone z pozycji 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5 nawet jako partnerzy. Doprowadzi to do tak absurdalnych sytuacji jak w przypadku systemu EZD (budowanego w perspektywie 2014-2020), który nie może być udostępniony samorządom do testowania, chociaż ma być przez nie wykorzystywany. Takie ograniczenie uniemożliwi na przykład tworzenie usług wspólnych samorządom, które byłoby zgodne z celami priorytetu - tworzenia usług o zasięgu krajowym, które będą wykorzystywane lokalnie.</p>		<p>Wyjaśnienie</p> <p>W treści FERC nie ma zapisów wykluczających realizację projektów w partnerstwie. W obszarze 2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych), współpraca różnych podmiotów jest nie tylko pożądana, ale będzie jednym z kluczowych wymagań. W ramach Priorytetu II będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie, w tym przez poszczególne JST - odpowiednie zapisy znajdują się w treści FERC.</p>
49.	PGE S.A.	mazowieckie	uwaga ogólna	uwaga ogólna	<p>Zarówno w Priorytecie I jak i II brak katalogu beneficjentów. Proponujemy w obu priorytetach uwzględnić wśród beneficjentów duże przedsiębiorstwa. Uzasadnienie: Brak informacji o beneficjentach</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>We wzorze programu opracowanym przez KE nie przewidziano informacji o beneficjentach. Informacja taka znajduje się w dokumentach wdrożeniowych.</p>
50.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośne rozwiązania polityczne - Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia oraz Doświadczenia realizacji Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	str. 9 i 16	<p>Należy zastąpić określenia ”administracja rządowa” określeniem ”administracja publiczna” w następujących fragmentach tekstu: - str. 9 akapit 2: ”Dla tworzenia i rozwoju nowoczesnych e-usług (w tym wewnątrzadministracyjnych) oraz ich funkcjonowania niezbędne są również inwestycje w zakresie cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej”, - str. 16 akapit 2: ”W obszarze e-administracji kontynuowane będą działania polegające na udostępnieniu nowych i modernizacji istniejących e-usług oraz cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej”. Wnosi się o zmianę treści uwzględniającą cyfryzację procesów back-office także w zakresie administracji samorządowej, która w tak samo dużym stopniu jak administracja rządowa wymaga wsparcia finansowego tych procesów.</p>		<p>Uwaga nieuwzględniona</p> <p>FERC jako program krajowy jest przewidziany dla wdrażania usług i udostępniania danych administracji rządowej i instytucji centralnych. Wsparcie administracji samorządowej będzie możliwe ze środków regionalnych programów operacyjnych.</p>
51.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe	40	<p>Zwrócić uwagę na możliwość skalowalności branżowych projektów IT w tym aplikacji i narzędzi: aby mogłyby być wykorzystywane przez różne instytucje bez konieczności ponoszenia dodatkowych opłat np. tytułem praw autorskich.</p>		<p>Wyjaśnienie</p> <p>Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.</p>

52.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II 2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	34	W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym (...) Interwencja obejmie działania ukierunkowane na konsolidację i standaryzację usług cyfrowych przede wszystkim poprzez ich integrację w ramach nowoutworzonych lub rozwijanych horyzontalnych, centralnych platform internetowych. Zakłada się, że będą finansowane tylko projekty realizowane przez administrację centralną. Nie ma tu miejsca m.in. na systemy cyfryzujące procesy back-office w administracji samorządowej, uważamy to za duże niedopatrzenie i postulujemy wpisanie wprost w obszarze Priorytetu II także administracji samorządowej.		Uwaga nieuwzględniona FERC jako program krajowy jest przewidziany dla wdrażania usług i udostępniania danych administracji rządowej i instytucji centralnych. Wsparcie administracji samorządowej będzie możliwe ze środków regionalnych programów operacyjnych.
53.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 2, PRIORYTET I TABELA 3: WSKAŹNIKI REZULTATÓW	5-30	Rodzaj wskaźnika: „Mieszkania z abonamentem na szerokopasmowy dostęp do sieci o bardzo wysokiej przepustowości”. Pragniemy zwrócić uwagę, iż realizacja takiego wskaźnika rezultatu jest trudna dla beneficjenta, szczególnie dla beneficjenta będącego operatorem wyłącznie hurtowym, gdyż beneficjent nie ma wpływu na popyt na podłączanych obszarach. Jednocześnie zdajemy sobie sprawę, że obecne podejście, w którym objęcie zasięgiem danego punktu adresowego, niekiedy może wiązać się z brakiem realnej możliwości dostępu do usługi przez użytkownika końcowego (np. ze względu na zbyt wysoki koszt przyłącza) także nie jest właściwe. W związku z powyższym kwestia wskaźników powinna być przedmiotem pogłębionej dyskusji w celu wypracowania najbardziej optymalnego systemu, pozbowionego wad POPC i POC. Problemy z popytem należy rozwiązywać poprzez formy wsparcia abonentów w zakupie usług internetowych (na podłączanych obszarach często dochód abonentów jest niższy niż w obszarach podłączanych komercyjnie, to może być podstawowa przyczyna ewentualnego braku popytu na Internet), a także poprzez budowanie sieci wraz z przyłączem do abonenta. Dodatkowo należy podjąć inne działania mające na celu jak największe wysycenie sieci budowanych lub modernizowanych ze wsparciem środków publicznych, takie jak promowanie wszelkich mechanizmów otwartości sieci czy nakierowanie interwencji na obszary dające szansę na określony popyt.		Uwaga nieuwzględniona Wskaźnik rezultatu dotyczący umów abonamentowych pochodzi z listy wskaźników KE, zawartej w rozp. EFRR. Zatem, monitorowanie liczby zawartych umów abonamentowych jest niezbędne. KE zależy na monitorowaniu dalszych efektów projektów. Wartość wskaźnika rezultatu w projekcie będzie wynikała z tego, na jakim obszarze budowana jest sieć. W niektórych przypadkach jego wartość będzie niewielka, w innych większa. Natomiast, w związku z zgłaszanym problemem braku bezpośredniego wpływu beneficjenta na liczbę zawieranych umów, konieczne jest znalezienie odpowiedniego rozwiązania podczas dyskusji w trybie roboczym. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
54.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2. Priorytety	str. 23	W treści akapitu 4: "Kryteria wyboru projektów oraz procedura konkursowa będą prowadzone w sposób zapewniający m.in. minimalizację pomocy państwa przy zachowaniu odpowiedniej jakości sieci (maksymalizacja zaangażowania kapitału prywatnego) oraz niewypieranie inwestycji prywatnych." - wyjaśnienia wymaga jaka pomoc zostanie udzielona samorządom. Jednocześnie w dokumencie powinna być zawarta informacja o szczegółach kryteriów.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
55.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Załącznik 2 - Komplementarne interwencji z innymi formami wsparcia	96	Transformacja środowiska pracy z re-skillingiem oraz sprzętem i sieciami lokalnymi w siedzibach. Wsparcie we wdrożeniu podpisów cyfrowych dla wszystkich pracowników (mniej dokumentów papierowych, rozwój zaawansowanych kompetencji cyfrowych). Edukacja, promocja wśród pracowników e-dowodów i innych rozwiązań e-administracji Dostosowanie systemów do e-komunikacji z urzędami (np. ZUS, NFZ, US) oraz wdrożenie rozwiązań, które będą odporne na ataki hakerskie).		Uwaga nieuwzględniona Zapisy projektu FERFC w zakresie, którego dotyczy uwaga, mają charakter otwarty.
56.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Zaawansowane usługi cyfrowe	38	Mając na uwadze stosowaną dotychczas nomenklaturę, warto byłoby doprecyzować, że główne grupy docelowe są rozumiane zarówno jako Beneficjenci, jak i odbiorcy końcowi.		Wyjaśnienie Wzór programów na perspektywę 2021-2027 przewiduje zdefiniowanie głównych grup docelowych. Projekt FERC został przygotowany zgodnie ze wzorem.
57.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I	5-27	Naszym zdaniem czerpiąc z dotychczasowych doświadczeń dotacje powinny być jedyną formą wsparcia. W I osi POPC były wdrożone już instrumenty finansowe. Środki te jednak nie były wykorzystywane na finansowanie inwestycji szerokopasmowych. Zatem tak samo jak w Priorytecie II jedyną formą wsparcia powinny być dotacje.		Wyjaśnienie Przyjętą obecnie formą finansowania projektów w ramach projektu FERC są dotacje.
58.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I	23	Kryteria wyboru: W dokumencie wskazano, że „Kryteria wyboru projektów oraz procedura konkursowa będą prowadzone w sposób zapewniający m.in. minimalizację pomocy państwa przy zachowaniu odpowiedniej jakości sieci (maksymalizacja zaangażowania kapitału prywatnego) oraz niewypieranie inwestycji prywatnych”. Proponujemy, aby już obecnie wprowadzić nawet ogólne kryteria wyboru. Naszym zdaniem krytyczne powinno być wprowadzenie kryterium oceny otwartości przeszłych programów. Chodzi tu o parametr korzystania z sieci wybudowanych ze środków unijnych przez innych niż beneficjent przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Ponadto należy rozważyć promowanie podmiotów świadczących usługi jedynie hurtowe (nie zintegrowanych pionowo). Takie rozwiązanie spowoduje rzeczywistą otwartość dostępu do wybudowanej infrastruktury. Ustandaryzowanie interfejsów do komunikacji między Beneficjentami i operatorami świadczącymi usługi detaliczne. Należy wprowadzić wdrożenie uniwersalnego i wystandaryzowanego procesu lub interfejsu (API, KPIs) do komunikacji pomiędzy Beneficjentami programów (dot. oferty hurtowej) i operatorami świadczącymi na tych sieciach usługi detaliczne. W ramach tego rozwiązania Beneficjenci powinni zostać zobligowani do wyłączonego wykorzystywania tego procesu/interface'u we współpracy z operatorami. Analogicznym przykładem takiego rozwiązania jest proces przenoszenia numerów (MNP), w którym zostały jasno zdefiniowane standardy, wskaźniki efektywności procesu (KPIs), czy mechanizm integracji. Zdefiniowanie minimalnych standardów dla procesów instalacji i serwisu abonenckiego: Standardy takie powinny uwzględniać m.in. zasadę polegającą na świadczeniu usług instalacji i serwisu w modelu jednoetapowym, o ile tylko Operator Korzystający chciałby z takich usług korzystać. Dotychczasowe doświadczenia pokazują ponadto, że koniecznym i zarazem pozytywnym rozwiązaniem będzie zobligowanie Beneficjentów do realizacji tych procesów zgodnie z przyjętym standardem.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
59.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 3, PODSTAWA CERTYFIKACJI	54	„Podstawę obliczania wkładu UE w ramach POPC stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne”. Rozumiałe jest określenie podstawy obliczeń w postaci wydatków kwalifikowalnych, ale w naszej ocenie zasadne jest przemyślenie zakresu wydatków kwalifikowalnych względem poprzedniej perspektywy. Przede wszystkim postulujemy o rozszerzenie wsparcia i zakresu wydatków kwalifikowalnych na koszty inne niż uwzględniane dotychczas w programie POPC. W szczególności dotyczy to: kosztów budowy przyłącza, kosztów utrzymania sieci przez określony czas od jej uruchomienia (np. 2 lub 3 lata – do momentu nasycenia sieci usługami), czy też wsparcia abonentów o niskich dochodach w zakupie usługi dostępu do Internetu (w formie wsparcia abonentów, a nie w formie refundacji dla beneficjenta).		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
60.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	W projekcie POPC brak jest informacji na temat bezpośrednich beneficjentów określonego rodzaju wsparcia. Są jedynie określone „grupy docelowe”. Przy czym, wydaje się że nie należy tych pojęć traktować jako tożsamy. W naszej ocenie konieczne jest zatem określenie obok grup docelowych podmiotów, którzy będą uprawnieni do skorzystania ze wsparcia. Zakładamy, że zapisy wynikają z nowego szablonu programu. Grupy docelowe są jednak innym, choć częściowo wspólnym pojęciem z grupami beneficjentów. Z punktu widzenia rynku telekomunikacyjnego oraz oceny wpływu danej interwencji publicznej na rynek kluczowa jest informacja o beneficjencie bezpośrednim.		Uwaga nieuwzględniona Wzór programu został opracowany przez KE i nie zawiera informacji o typach beneficjentów. Zapisy w tym zakresie zostaną zawarte w dokumentach wdrożeniowych.
61.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Zaawansowane usługi cyfrowe	34-47	W Priorytecie II "Zaawansowane usługi cyfrowe", szczególnie w 2.1 "Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych" mówi się przede wszystkim o administracji centralnej/rządowej, a należałoby w większym stopniu uwzględnić administrację samorządową jako dostarcyciela usług publicznych.		Uwaga nieuwzględniona FERC jako program krajowy jest przewidziany dla wdrażania usług i udostępniania danych administracji rządowej i instytucji centralnych. Wsparcie administracji samorządowej będzie możliwe ze środków regionalnych programów operacyjnych.
62.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2.1: Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych e-Państwo	str. 88	Należy skorygować treść akapitu 1, w następujący sposób: "Rozwiązania wdrażane w ramach projektów będą zgodne z założeniami AIP. Interwencja obejmie działania ukierunkowane na konsolidację i standaryzację usług cyfrowych. Celem wsparcia będą działania w zakresie optymalizacji procesów w relacji podmiotów publicznych z obywatelami i przedsiębiorcami, tworzenia i rozwoju nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną (w tym wewnątrzadministracyjnych), cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej i samorządowej oraz budowy i rozwoju rozwiązań o charakterze horyzontalnym, usprawniających funkcjonowanie administracji publicznej na terenie całego kraju".		Uwaga nieuwzględniona FERC jako program krajowy jest przewidziany dla wdrażania usług i udostępniania danych administracji rządowej i instytucji centralnych. Wsparcie administracji samorządowej będzie możliwe ze środków regionalnych programów operacyjnych.
63.	PGE S.A.	mazowieckie	2 Priorytety, Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego Internetu, Główne grupy docelowe	24	Prosimy o doprecyzowanie, że wśród grupy docelowej, do której skierowany jest Priorytet I są również duże przedsiębiorstwa. Uzasadnienie: Brak precyzyjnej informacji.		Wyjaśnienie W treści FERC użyto ogólnego sformułowania przedsiębiorcy. Potwierdzamy, że duże przedsiębiorstwa mieszczą się w grupie docelowej I Priorytetu.

64.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1	6, 18, 23	„Polska dąży do osiągnięcia celów zawartych w Komunikacie Komisji w sprawie społeczeństwa gigabitowego. Celem strategicznym niniejszego dokumentu na 2025 r. jest m.in. zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym w Europie dostępu do internetu o prędkości dla łącza „w dół” wynoszącej co najmniej 100 Mb/s, z możliwością modernizacji do prędkości mierzonej w gigabitach”. „Ze względu na ciągłe zwiększające się potrzeby w zakresie przepustowości usług, infrastruktura wspierana w ramach programu będzie musiała zapewniać dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s w przypadku gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) i przedsiębiorstw z możliwością jej modyfikacji do przepustowości mierzonej w gigabitach”. „Celem wsparcia będą działania umożliwiające jak najszerszy dostęp do sieci szerokopasmowych, przy jak najwyższych parametrach technicznych w zakresie dostępu do sieci o bardzo dużej przepustowości. Tworzona infrastruktura powinna umożliwić osiągnięcie parametrów min. 100 Mb/s w przypadku gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) i przedsiębiorstw, przy czym rozwiązania technologiczne powinny zapewniać skalowalność sieci do prędkości gigabitowych”. Pragniemy wskazać, że w dniu 9 marca 2021 r. został opublikowany Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Kompas cyfrowy 2030: europejska droga do dekady cyfrowej [COM (2021) 118]. W dokumencie zaprezentowano nowe cele. Otóż, w pkt 3.4. wskazano, że do roku 2030 „wszystkie europejskie gospodarstwa domowe będą objęte siecią Gigabit, a wszystkie zaludnione obszary będą objęte 5G”. Cel ten (co wynika z przypisu 16) jest „kontynuowany zgodnie z wyciecznymi przedstawiłymi w komunikacie Komisji z 2016 r. „Łączność na rzecz konkurencyjnego jednolitego rynku cyfrowego – w kierunku europejskiego społeczeństwa gigabitowego” oraz w wyznaczonych w nim celach na 2025 r.”. Oznacza to, że cele wskazane w dokumencie mogą okazać się nieaktualne.		Uwaga częściowo uwzględniona Do projektu FERC wprowadzono Komunikat „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”. Jednocześnie należy zaznaczyć, że projekt Programu wpisuje się w założenia ww. dokumentu.
65.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Cały Dokument	1-101	Brakuje słownika pojęć i rozwinięć skrótów używanych w całym dokumencie. Co prawda są opisane rozwinięcia niektórych skrótów w przypisach na dole każdej ze stron, jednak nie jest to niewystarczające. Szczególnie należy jasno wskazać, że "administracja publiczna" to zarówno administracja rządowa, jak i samorządowa.		Uwaga nieuwzględniona We wzorze programu będącym załącznikiem do rozporządzenia ogólnego na perspektywę 2021-2027 nie ma miejsca na słownice. Poszczególne części wzoru mają ustalone limity znaków.
66.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	PKT 1.1., WSKAZNIKI, TABELA 4, 5 i 6	32-33	Pragniemy wskazać, że w dniu 9 marca 2021 r. został opublikowany Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Kompas cyfrowy 2030: europejska droga do dekady cyfrowej [COM (2021) 118]. W dokumencie zaprezentowano nowe cele. Otóż, w pkt 3.4. wskazano, że do roku 2030 „wszystkie europejskie gospodarstwa domowe będą objęte siecią Gigabit, a wszystkie zaludnione obszary będą objęte 5G”. Cele te powinny wpłynąć na alokację pomocy. Obecnie proponowany poziom alokacji pomocy wygląda w sposób następujący: kategoria regionu Kwota pomocy (w EURO) % Środki krajowe Lepiej rozwinięte 47 061 111,00 zł 5,88% 50% W okresie przejściowym 94 122 219,00 zł 11,76% 30% Słabiej rozwinięte 658 855 539,00 zł 82,35% 15% Mając na uwadze ambitne cele KE i tym samym konieczność inwestycji również na obszarach lepiej rozwiniętych oraz przejściowych należy z jednej strony ograniczyć dysproporcje pomocy między regionami słabiej rozwiniętymi a pozostałymi, a z drugiej zmniejszyć udział środków krajowych.		Uwaga nieuwzględniona Potrzeby w zakresie dostępu do szybkiego i niezakłóconego internetu wciąż są bardzo duże. Wsparcie dla rozwoju nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej w najbliższych latach będzie realizowane w ramach kilku instrumentów wsparcia. Łącznie ze środków FERC i KPO na ten cel planuje się przeznaczyć ponad 3,4 mld EUR (ponad 800 mln EUR z FERC i 2,6 mld EUR w ramach KPO).
67.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	2.4. Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	37	W naszej ocenie interwencja w tym zakresie powinna być przede wszystkim nakierowana na projekty, których celem jest praktyczne wdrożenie rozwiązań typu Smart City/Village, bazujących na IoT oraz uczeniu maszynowym w samorządach i przedsiębiorstwach. Należy w tym zakresie w jak największym stopniu wykorzystywać istniejące rozwiązania rynkowe. Takie rozwiązania są już bowiem tworzone, rozwijane oraz wdrażane i należy upowszechnić ich zastosowanie.		Wyjaśnienie W ramach obszaru 2.4 projektu FERC planowane jest współfinansowanie skalowalnych rozwiązań cyfrowych, w tym międzysektorowych (m.in. w obszarach inteligentne miasta, wsie i rolnictwo, edukacja, zdrowie, energetyka, ochrona środowiska, przedsiębiorczość, gospodarka morską), które mogłyby być wykorzystane i wdrożone na terenie całego kraju. Rozwiązania informatyczne społeczno-gospodarczych problemów nie muszą być nowatorskimi rozwiązaniami.
68.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Priorytet II oraz Załącznik 1	37, 94	Uzasadnione jest wspieranie projektów uruchomienia darmowych (albo współfinansowanych z FE) kierunków studiów na uczelniach wyższych (z pełną dostępnością studiowania online/zdalnego) w specjalnościach dotyczących cybernetyki, data science, robotyki, przemysłu 4.0 (czy ogólnie: współczesnych kompetencji cyfrowych), dostępnych dla ogółu obywateli, w tym dla dokształcających się dorosłych jako podplomowe. Obecna oferta bezpłatnych studiów jest słaba i niewystarczająca.		Uwaga nieuwzględniona Działania związane z edukacją, także wyższą, wspierane będą ze środków EF5+, w ramach FERS i RPO.
69.	Osoby prywatne	Dolnośląskie	Projekt nr POPC.01.01.00-02-0015/18 pt. „TAURON INTERNET FTTH NA TERENIE OBSZARU WAŁBRZYSKIEGO B”	Wyklucze ni usługobiercy	Witam W uzupełnieniu wysłanego ok. 8 godz. temu formularza zgłaszania uwag podaję mój adres e-mailowy: ryszard.zajac@wp.pl Pozdrawiam Ryszard Zajac		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści programu FERC.
70.	B-CONSULTING	podkarpackie	Załącznik 2 - Komplementarności interwencji z innym formami wsparcia Komplementarności w obszarze e-administracji	98	„W obszarze e-zdrowie interwencja FERC obejmie podmioty lecznicze podległe lub tworzone przez administrację rządową. W ramach Programu w zakresie e-zdrowia rozwijane będą oraz wdrażane usługi dla pacjentów i kadry medycznej, rozwiązania w zakresie telemedycyny, wspierane będzie także zwiększenie poziomu wykorzystania nowoczesnych technologii, w tym sztucznej inteligencji i dużych zbiorów danych w systemie ochrony zdrowia.” wskazuje „Powyższy zapis wyklucza z możliwości uzyskania wsparcia podmioty lecznicze inne niż te podlegające administracji rządowej. Tymczasem udział podmiotów leczniczych nie podlegających administracji rządowej (tj. np. przedsiębiorców, instytutów badawczych, fundacji i stowarzyszeń) w zakresie realizacji świadczenia usług zdrowotnych jest tak samo istotny, jak tych podlegających administracji rządowej. Zatem interwencja FERC powinna objąć również pozostałe podmioty lecznicze.		Uwaga nieuwzględniona Zapis dotyczy komplementarności wsparcia i podziału finansowania projektów w zakresie e-zdrowia z programu krajowego i regionalnych. Zakłada się, że podmioty lecznicze niepodlegające poszczególnym ministrom będą mogły ubiegać się o wsparcie z regionalnych programów operacyjnych. Wsparcie dla przedsiębiorców zakładane jest w ramach programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.
71.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Tabela 1	19	Cel polityki 1 zgodnie z wnioskiem Rozprządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie EFRR i FS CP 1 określono jako „Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”. W FERC wskazano "Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej.		Uwaga nieuwzględniona Zastosowano nazwę celu zgodnie z przyjętym polskim tłumaczeniem przytoczonego rozporządzenia.
72.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji	32	W tabeli 4 wskazano kody interwencji od 031 do 035. Zgodnie z załącznikiem do ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz kody o w/w numerach kształtują się następująco: 031 Energia odnawialna: morska 032 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna) 033 Inteligentne systemy dystrybucji energii o średnim i niskim napięciu (w tym inteligentne sieci i systemy TIK) oraz związane z nimi składowanie 034 Wysokoprężna kogeneracja, systemy ciepłownicze i chłodnicze 035 Środki w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem dotyczące powodzi, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania kłękami i katastrofami) Zgodnie z w/w Rozporządzeniem bardziej adekwatne wydają się następujące kody 051 TIK: sieć szerokopasmowa o bardzo wysokiej przepustowości (sieć szkieletowa/ dosyłowa) 052 TIK: sieć szerokopasmowa o wysokiej przepustowości (dostęp/lokalna pętla o wydajności równoważnej instalacji światłowodowej do punktu dystrybucji w miejscu świadczenia usługi dla wielu lokal mieszkalnych) 053 TIK: sieć szerokopasmowa o wysokiej przepustowości (dostęp/lokalna pętla o wydajności równoważnej instalacji światłowodowej do punktu dystrybucji w miejscu świadczenia usługi dla domów i przedsiębiorstw) 054 TIK: sieć szerokopasmowa o wysokiej przepustowości (dostęp/lokalna pętla o wydajności równoważnej instalacji światłowodowej do stacji bazowej zaawansowanych urządzeń telekomunikacji bezprzewodowej) 055 TIK: inne rodzaje infrastruktury TIK (w tym zasoby lub wyposażenie komputerowe o dużej skali, centra danych, czujniki i inne urządzenia bezprzewodowe)		Uwaga uwzględniona
73.	Urząd Miasta Plocka	mazowieckie	2 Priorytety programu	25	Typ 1.1 Część dot. „wskazanie szczególnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych” Identyfikacja obszarów wsparcia nastąpi w oparciu o wyniki inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej. Wyniki analiz będą decydowały o wydzieleniu szczególnych terytoriów docelowych i przypisaniu im dedykowanej alokacji, kryteriów wyboru itd. Dopiero przeprowadzona inwentaryzacja ma wskazać braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach i skierowanie wsparcia na te obszary. Powyższe podejście jest nie do zaakceptowania na etapie konsultacji społecznych. Dokument powinien zostać przedstawiony do konsultacji w momencie kiedy określa docelowe kierunki wsparcia i obszary interwencji. Obecne zapisy dokumenty są bardzo ogólne, odwołują się do zdarzeń przyszłych, które mają kluczowe znaczenie dla kierunków wsparcia. Brak precyzyjnych danych wyjściowych powoduje, że prowadzony proces konsultacji jest nieefektywny i niewyartygodny.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
74.	B-CONSULTING	podkarpackie	2.1. Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych, E-zdrowie	35,89	Opis inwestycji wykazany w punkcie e-zdrowie powinien być uzupełniony o inwestycje mające na celu rozwój narzędzi e-diagnostyki (np. w zakresie kardiologii, urologii) oraz stworzenie centralnego serwera wyników, dzięki któremu możliwe będzie sprawdzenie w jednym miejscu wyników badań danego pacjenta wykonywanych w różnych laboratoriach na terenie całego kraju.		Uwaga nieuwzględniona Zaproponowany zapis dotyczący interwencji w obszarze e-zdrowia pozwala na dofinansowanie e-usług publicznych w obszarze diagnostyki. Kierunki interwencji w zakresie e-zdrowie określa minister właściwy ds. zdrowia.

75.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Uwaga ogólna	4	Ze względu na kompleksowe podejście do rozwiązywania problematyki poruszanej w ramach projektu programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, zalecamy także uwzględnianie w ramach realizowanych priorytetów także wspierania komunikacyjnego i kompetencyjnego osób z niepełnosprawnościami. Jednym z najczęściej pomijanych zagadnień jest np. Bariera komunikacyjna, która dotyka osób niesłyszących, która mogłaby być w prosty sposób niwelowana poprzez zachęcanie beneficjentów Programu FERC do uwzględniania potrzeb tej grupy np. W zakresie dostępu do tłumaczy języka migowego online. Podstawą wykluczenia i marginalizacji osób Gluchych i niedosłyszących jest bariera komunikacyjna. Dla osób, które nie słyszą od urodzenia lub od wczesnego dzieciństwa język polski jest jak język obcy. Należy pamiętać, iż języki migowe to nie gesty naśladowujące dany język (np. polski), ale osobny język z własną gramatyką i słownictwem. W poszczególnych krajach języki migowe mają różny poziom uregulowania w systemie prawnym, są uznawane jako równorzędne języki narodowe, są także wymieniane w konstytucjach. Na Węgrzech i w Portugalii język migowy uznawany jest jako część kultury danego państwa. Ze względu na brak skutecznie prowadzonej edukacji dwujęzycznej w polskich szkołach, dla wielu Gluchych oraz niedosłyszących w Polsce podstawowym sposobem komunikowania się nie jest język polski. Językiem naturalnym osób niesłyszących mieszkających w naszym kraju jest polski język migowy (dalej PJM). W Polsce brakuje jednak dobrze wyszkolonych i profesjonalnych tłumaczy PJM, którzy mogliby zapewnić niesłyszącym faktyczną fizyczną dostępność do usług o charakterze powszechnym. Usługi powszechne adresowane są do nieograniczonego kręgu osób i powinny być dostępne w sposób umożliwiający efektywną komunikację i dostęp do informacji dla wszystkich. Z punktu widzenia grupy blisko 450 tysięcy osób Gluchych i niedosłyszących (zgodnie z danymi raportu RPO „Sytuacja Gluchych w Polsce”) najefektywniejszym i faktycznym rozwiązaniem byłby dostęp do informacji i komunikacja z podmiotami świadczącymi usługi powszechne poprzez wykorzystanie zdalnego dostępu (dostęp online) do usług tłumacza języka migowego, stron internetowych i dedykowanych aplikacji (teraz nieco mniej istotnych ze względu na rozwój technologii PWA – Progressive Web Apps). Rekomendujemy zatem, aby w ramach zmian w przepisach obowiązujących jak również w ramach projektowanych programów i ich priorytetów uwzględnić także możliwość zaspokajania tej faktycznej potrzeby komunikacyjnej osób Gluchych i niedosłyszących w sposób wykorzystujący rozwiązanie technologiczne i zarazem najpewniejszy ze względu na poziom i jakość świadczonych tłumaczenia. Trudno jest obecnie oszacować, czy w dłuższej perspektywie bardziej optymalne kosztowo dla podmiotu świadczącego usługę byłoby tłumaczenie na Polski Język Migowy często zmieniających się ogólnych warunków umów, regulaminów i innych dokumentów, czy też zapewnienie dostępu do tłumacza online. Z tego względu zdalny dostęp online do usług tłumacza migowego poprzez strony internetowe i aplikacje wskazujemy jest jako jedna z najważniejszych opcji zapewnienia dostępności dla osób Gluchych i niedosłyszących. Poddajemy jednak pod wątpliwość konieczność kosztownego inwestowania w sprzęt dedykowany do połączeń video z tłumaczami polskiego języka migowego. Obecnie większość osób niesłyszących dysponuje własnym urządzeniem telekomunikacyjnym pozwalającym na zdalne połączenia video. Wybór dostawcy usługi zdalnego dostępu do tłumaczy PJM online, który zapewnia połączenie niewymagające instalacji oprogramowania możliwe do uruchomienia z dowolnego urządzenia podłączonego do internetu i wyposażonego w kamerę może być w zupełności wystarczający. Zatem potencjalni beneficjenci programu mogliby być zobowiązani jedynie do zapewnienia możliwości nawiązania takiego połączenia (bezpłatnego dla osoby Gluchej i niedosłyszącej) z wykorzystaniem urządzenia ich klienta.		Wyjaśnienie W projekcie FERC wskazano, że: "Wszystkie projekty będą realizowane z zachowaniem zasad sprzyjających podniesieniu jakości życia i zapewnienia niezależności obywateli, którzy ze względu na stan zdrowia, wiek, czy niepełnosprawność napotykają na ograniczenia w życiu codziennym. Dostępność będzie realizowana przez stosowanie zasad uniwersalnego projektowania i standardów w zakresie m.in. dostępności cyfrowej produktów.". Wymagania względem projektodawców zostaną określone, podobnie jak to jest w obecnej perspektywie finansowej 2014-2020, na poziomie krajowym w postaci odpowiednich wytycznych, w których wskazany zostanie standard dostępności. Wszyscy beneficjenci FERC będą zobligowani do wdrażania projektów zgodnie z ww. wytycznymi. Proponujemy zgłoszenie przedstawionej propozycji w trakcie konsultacji wytycznych (z obecnie dostępnych informacji wynika, że odbędą się one najwcześniej w IV kw. 2021.).
76.	PGE S.A.	mazowieckie	2 Priorytet, Priorytet I	24	Proponujemy następujące brzmienie: W uzasadnionych przypadkach przewiduje się zastosowanie również trybu niekonkurencyjnego. Taka możliwość istnieje np. w przypadku tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego oraz budowy sieci łączności krytycznej w technologii LTE 450. Budowa tego systemu jest przewidziana w dokumencie Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz PEP 2040. Dużym wyzwaniem jest zapewnienie odporności sieci krytycznej i dystrybucyjnych tak paliw gazowych, płynnych, jak i energii elektrycznej na zjawiska pogodowe, siłową ingerencję człowieka, a także cyberzagrożenia. Przewiduje się możliwość realizacji projektów w partnerstwie publiczno-prywatnym. Uzasadnienie: W programie należy uwzględnić zagadnienia dotyczące budowy systemu łączności krytycznej w technologii LTE 450. Budowa tego systemu jest przewidziana w dokumencie Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy kraju to nie tylko społeczeństwo informacyjne i e-kompetencje to także budowa infrastruktury, która ma umożliwić ich funkcjonowanie. System ten ma kluczowe znaczenie dla sektora energetycznego.		Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy Programu nie wykluczają takiej możliwości.
77.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Plan finansowy	54	Brak informacji o podziale środków na działania w ramach 2. Priorytetu, a także na poszczególne zakresy 1. Priorytetu.		Uwaga uwzględniona
78.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	Fragment: „interwencja umożliwi objęcie zasięgiem gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) oraz przedsiębiorstw siecią o przepustowości co najmniej 100 Mb/s, przy czym wspierane będą wyłącznie rozwiązania technologiczne zapewniające skalowalność sieci do prędkości gigabitowych.” powinien otrzymać następujące brzmienie: „interwencja umożliwi podłączenie do sieci gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw (w tym elementów infrastruktury składającej się na ruchome sieci mobilnej) siecią o bardzo dużej przepustowości, przy czym wspierane będą wyłącznie rozwiązania technologiczne zapewniające skalowalność sieci do prędkości gigabitowych”. Celem interwencji powinno być zapewnienie możliwości podłączenia do sieci, a nie tylko zapewnienie zasięgu sieci o bardzo dużej przepustowości. Proponujemy również odejście od określania w dokumencie strategicznym, jakim Program Operacyjny, konkretnych prędkości budowanych sieci, a także od pojęcia lokalni mieszkalnych (takie pojęcie nie pojawia się we wskaźnikach produktu oraz rezultatu). W naszej ocenie wystarczające jest określenie, że mają to być sieci o bardzo dużej przepustowości. Jest to pojęcie zdefiniowane w Europejskim Kodeksie łączności Elektronicznej. Są to sieci, które mają być wspierane w całej Europie. W ramach realizacji sieci szerokopasmowych należy przewidzieć możliwość podłączenia stacji bazowych do budowanych sieci światłowodowych w celu ich modernizacji do sieci o bardzo wysokich przepustowościach.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta w etapie przygotowawczej dokumentacji wdrożeniowej. Zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej. Proponujemy pozostawienie zapisów o przepustowości sieci co najmniej 100 Mb/s dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz 1 Gb/s dla miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego, co jest zgodne z rozporządzeniem GBER. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie przyznane zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia. Wskaźnik odnosi się do lokalni mieszkalnych. Obecnie, nazwa wskaźnika, w opublikowanym rozporządzeniu EFRR, to "Dodatkowe lokale mieszkalne dysponujące szerokopasmowym dostępem do sieci o bardzo wysokiej przepustowości". Nowa nazwa zostanie wprowadzona do Programu. W Programie jednostką pozostaną "mieszkania" (na to wskazuje dokument KE z czerwca 2021 r.), natomiast na poziomie projektów przyjmujemy jednostkę "szt.", która jest ogólna. Natomiast do wartości wskaźnika będą wliczane lokale mieszkalne.
79.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych	93	Priorytet II, 2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych – obszar przewiduje rozwój zaawansowanych kompetencji cyfrowych i tworzenie szkoleń, w szczególności w zakresie „analizy danych i uczenia maszynowego, robotyki i sensorów, e-handlu, cyberbezpieczeństwa, internetu rzeczy, ...”, przemysłu 4.0 oraz dla przedsiębiorców w zakresie cyberbezpieczeństwa. Projekt zakłada w tym zakresie wsparcie głównie pracowników administracji publicznej i podnoszenie świadomości społecznej. W naszej ocenie wsparciem powinny być objęte przede wszystkim przedsiębiorstwa, nie tylko w zakresie cyberbezpieczeństwa. Rozwój wiedzy i kompetencji w zakresie nowych technologii wśród przedsiębiorców będzie się skutkował wzrostem liczby wdrożeń nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań znacząco transformację cyfrową przedsiębiorstw i zwiększając tym samym produktywność, konkurencyjność i stopień wykorzystania danych. Wsparcie w zakresie umiejętności cyfrowych powinno być kierowane w ramach FERC także do przedsiębiorców, a nie tylko do administracji publicznej. Podkreślamy, że takie szkolenia identyfikujemy również jako bardzo istotny element wsparcia przedsiębiorczości poprzez rozwój rynku pracowników o wysokich umiejętnościach cyfrowych. Jako przedsiębiorstwa przechodzące własną transformację cyfrową oraz dostarczające takie usługi na rynku widzimy duże potrzeby w zakresie wyposażenia w sprzęt komputerowy, informatyczny i szkolenia. Szczególnie, że wytworzone produkty mogłyby być potencjalnie wykorzystywane także dla szlachej szerszego grona odbiorców. Wyjśnienia wymaga model wsparcia w zakresie kompetencji dot. cyberbezpieczeństwa udziałem przedsiębiorcom. We fragmencie „Wyznaniem dla perspektywy finansowej 2021-27 jest zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania, w szczególności na zaawansowane kompetencje cyfrowe z takich obszarów, jak np.: analiza danych (data science) i uczenie maszynowe, robotyka” proponujemy zastąpienie „uczenie maszynowe”, „sztucznej inteligencji”. Wsparciem powinni zostać objęci nauczyciele i uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Nauczanie dotyczące zastosowania sztucznej inteligencji oraz programowanie sieci neuronowych w obszarze analizy obrazu, mowy ludzkiej i analizy danych powinno znaleźć się w programach nauczania w szkołach.		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie kompetencji cyfrowych przedsiębiorców przewidziane jest do realizacji m.in. w ramach RPO oraz FENG, natomiast działania z zakresu edukacji będą wspierane ze środków EFS+, w ramach RPO i FERS.
80.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Wnioski w zakresie zapewnienia cyberbezpieczeństwa	str. 11	Akapit 5 Dla rozwoju popytu na dane, duże znaczenie ma również ich rodzaj oraz potencjał przedsiębiorstw do ich wykorzystywania w swojej działalności." Zdanie to proponuję uzupełnić w następujący sposób: "Dla rozwoju popytu na dane, duże znaczenie ma również ich rodzaj, aktualność oraz potencjał przedsiębiorstw do ich wykorzystywania w swojej działalności"		Uwaga nieuwzględniona Wzór programu będący załącznikiem do rozporządzenia ogólnego na perspektywę 2021-2027 ma ograniczony limit znaków. Uwaga nieuwzględniona
81.	Urząd Miasta Katowice, Wydział Informatyki	śląskie	Priorytety, Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	42-43	W Tabeli 8: Wskaźniki produktu jako trzy pierwsze zapisano "Wartość usług cyfrowych, produktów i procesów opracowanych dla przedsiębiorstw". Proponuję uzupełnić je o "lub osób fizycznych". W jst mniej więcej połowa usług kierowana jest do przedsiębiorców, a połowa do mieszkańców - osób fizycznych.		Uwaga nieuwzględniona W Programie określono obligatoryjne wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Nazwa wskaźnika musi pozostać taka, jaka znajduje się w rozporządzeniu. Wskaźniki obejmujące inne typy wsparcia lub beneficjentów zostaną opracowane dla poszczególnych typów projektów. Uwaga nie dotyczy treści projektu FERC
82.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZEŚĆ 3, PODSTAWA CERTYFIKACJI	54	„Zgodnie z UP alokacja środków EFRR na POPC wynosi 1 988 mln EUR. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 106 CPR zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej w regionach lepiej rozwiniętych na poziomie 50%, w regionach przejściowych –70% oraz słabiej rozwiniętych na poziomie 85%.” W powyższym zakresie postulujemy o wzięcie pod rozwagę możliwości dokonania rewaloryzacji udzielonego dofinansowania. Mianowicie, wraz ze wzrostem popytu na wykonawstwo i materiały rosła też cena usług i produktów niezbędnych do realizacji projektów. W szczególności długofalowe skutki pandemii mogą spowodować wzrost inflacji i nagły drastyczny wzrost cen. Należy przewidzieć wystąpienie takich okoliczności i umożliwić w uzasadnionych przypadkach rewaloryzując przyznanej kwoty dofinansowania.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści projektu FERC

83.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	Priorytety 2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Kampanie edukacyjno-informacyjne i szkolenia nie wystarczą, do budowy wykwalifikowanych kadr. W programie powinna się pojawić koncepcja wsparcia dla uczelni wyższych, które mają już kompetentnych pracowników naukowych, którzy mogliby prowadzić zajęcia – zarówno dla osób z zewnątrz, jak i rozszerzyć programy studiów o potrzebne gospodarcze komponenty.		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie działań z zakresu edukacji, także wyższej, przewidziane jest ze środków EFS+, w ramach RPO i FERS.
84.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Doświadczenia realizacji Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	16	W obszarze e-administracji kontynuowane będą działania polegające na udogotnieniu nowych i modernizacji istniejących e-usług oraz cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej. Dlaczego jest mowa o cyfryzacji procesów back-office tylko w administracji rządowej? Proponujemy uwzględnić również JST, które także świadczą usługi dla obywateli.		Uwaga nieuwzględniona FERC jako program krajowy jest przewidziany dla wdrażania usług i udogotnienia danach administracji rządowej i instytucji centralnych. Wsparcie administracji samorządowej będzie możliwe ze środków regionalnych programów operacyjnych.
85.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2. Priorytety - Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego - Tabela 2: Wskaźniki produktu	str. 28	Proponuje się zastąpienie w całej tabeli w kolumnach "Wskaźnik" i "Jednostka miary" wyrazu „mieszkania” na określenie „gospodarstwa domowe”. Na części zarówno obszarów bardziej jak i słabiej rozwiniętych może dominować zabudowa jednorodzinna. W szczególności na obszarach o zabudowie rozproszonej, gdzie interwencja z FERC powinna być najintensywniejsza. Z tego względu wskaźnik odnoszący się do liczby mieszkań, a nie ogólnie pojętych gospodarstw domowych wydaje się niewłaściwy w stosunku do potencjalnych beneficjentów programu.		Uwaga nieuwzględniona Wskaźnik odnosi się do lokali mieszkalnych. Obecnie, nazwa wskaźnika, w opublikowanym rozporządzeniu EFRR, to "Dodatkowe lokale mieszkalne dysponujące szerokopasmowym dostępem do sieci o bardzo wysokiej przepustowości". Nowa nazwa zostanie wprowadzona do Programu. W Programie jednostką pozostaną "mieszkania" (na to wskazuje dokument KE z czerwca 2021 r.), natomiast na poziomie projektów przyjmujemy jednostkę "szt.", która jest ogólna. Natomiast do wartości wskaźnika będą wliczane lokale mieszkalne.
86.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośne rozwiązania polityczne - Doświadczenia realizacji Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	str. 17	Zgodnie z aktualną treścią akapitu 1: "W ramach POPC realizowana była interwencja dotycząca podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa, w tym: nauki programowania w szkołach oraz działań podnoszących świadomość w zakresie korzystania TIK. W FERC interwencja będzie skoncentrowana na podnoszeniu kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego oraz kontynuacji działań w zakresie budowania świadomości dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń wynikających z korzystania z TIK". Dużą wagiłowość budzi zasadność ograniczenia rozwoju kompetencji cyfrowych wyłącznie do pracowników instytucji sektora publicznego, tym bardziej, że wśród wniosków na str. 15 podaje się, że wskaźnik podstawowych umiejętności cyfrowych w całym społeczeństwie w 2020 r. osiągnął jedynie 50%. Jednocześnie, jak podkreślono w treści dokumentu, w poprzedniej perspektywie POPC realizowana była interwencja dotycząca podnoszenia kompetencji cyfrowych w całym przekroju społeczeństwa, a wdrożone rozwiązania nie zaspokoiły wciąż rosnących potrzeb. Mając świadomość planów Rządu o dofinansowaniu rozwoju podstawowych kompetencji cyfrowych społeczeństwa przy wykorzystaniu także innych źródeł finansowania należy pozostać jednak na stanowisku, że właściwie FERC powinien być głównym źródłem takiego wsparcia z uwagi na dedykację środków na rozwój cyfrowy, a więc także kompetencji koniecznych do wykorzystania wdrażanych rozwiązań.		Uwaga nieuwzględniona Podnoszenie kompetencji cyfrowych ogółu społeczeństwa przewidziane jest do realizacji ze środków EFS+, w ramach FERS i RPO.
87.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji	47	Zgodnie z załącznikiem do ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz należy określić w tabeli 7 wymiar 6 - dodatkowe tematy EFS+. W ramach TABELA 6: KODY TEMATÓW UZUPELNIAJĄCYCH EFS wskazano kody od 1 do 9. W FERC wskazano natomiast w tabeli 7: Wymiar 7 - EFS+, EFRR, FS i FST równości płci - takiego wymiaru nie ma w Rozporządzeniu.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC zastosowano ciągłą numerację tabel. W załączniku nr 5 do rozporządzenia, w którym określono zakres informacji znajdujących się we wzorze programu, wskazano tabelę zawierającą wymiar 7 (gender equality dimension). W treści programu zamieszczono odpowiednie tabele dla poszczególnych priorytetów (tabela nr 7, 13, 16).
88.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośne rozwiązania polityczne - Wnioski w zakresie dostępu do internetu szerokopasmowego	str. 5	Akapit 1 W rozdziale "Wnioski w zakresie dostępu do Internetu szerokopasmowego" uwzględnić należy potrzebę przyszłego pełnego wykorzystania istniejących, modernizowanych i wciąż rozbudowywanych regionalnych sieci szerokopasmowych, w szczególności nowoczesnych sieci światłowodowych, przy aktywnym udziale samorządów wojewódzkich w przyszłych projektach infrastrukturalnych finansowanych ze środków FERC. Udział samorządów wojewódzkich w inicjatywach projektowych w perspektywie 2021-2027 powinien być możliwy, a nawet kluczowy, z uwagi na wydatkowane w poprzedniej perspektywie finansowej ogromne środki na budowę regionalnych sieci szerokopasmowych, wysoką jakość tej infrastruktury niezbędnej do realizacji założeń społeczeństwa gigabitowego oraz doświadczenie i wiedzę o specyfice inwestycji w danym regionie jaką posiadają właśnie samorządy wojewódzkie.		Uwaga nieuwzględniona W ramach FERC nie przewiduje się bezpośredniego wsparcia rozbudowy regionalnych sieci szerokopasmowych. Podobnie jak w perspektywie finansowej 2014-2020 wsparciem mają być objęte projekty w zakresie budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci dostępowych, co powinno wykluczyć dublowanie planowanej sieci szerokopasmowej [wzorzona jest ze środków FERC m.in. z istniejącymi sieciami regionalnymi. Jeżeli na przyszłych obszarach konkursowych będą znajdować się sieci regionalne to beneficjenci projektując przebieg infrastruktury dofinansowanej ze środków FERC powinni ją wykorzystywać do celów unikatności niepotrzebnego i nieekonomicznego powielania zasobów oraz w celu zmniejszenia finansowania ze środków publicznych.
89.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet II 2.2. Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa	35	Postulujemy przeprowadzenie dedykowanych warsztatów dot. szczegółowego zakresu oraz modelu wsparcia w ramach cyberbezpieczeństwa. Aktualnie określamy ramowy zakres wsparcia cyberbezpieczeństwa na poziomie ogólnym dotyczy kwestii obiektywne istotnych. Podobnie jak w pozostałych przypadkach, do których się odnosimy w niniejszym stanowisku kluczowe będzie jednak wypracowanie modelu wsparcia. Naszym ogólnym postulatem dla tego obszaru jest maksymalne możliwe wykorzystanie istniejącego potencjału rynku usług cyberbezpieczeństwa, a także przyjęcie modelu wsparcia dającego szansę na pobudzenie inicjatyw prywatnych. Tym samym, nawet w przypadkach, w których wybierany byłby pozakonkursowy model realizacji, zasadą powinno być wykorzystanie istniejącego potencjału rynku. W istotnym stopniu należy rozważyć wprowadzenie możliwości uzyskania wsparcia przez określone kategorie podmiotów, w tym samorządy, przedsiębiorstwa oraz podmioty krajowego systemu cyberbezpieczeństwa na wdrażanie i zakup usług z zakresu cyberbezpieczeństwa, które będą dopasowane do indywidualnych potrzeb danego podmiotu (np. w formie voucherów). Dla zapewnienia spójności wsparcia możliwe do opracowania są wspólne wytyczne lub wymagania odnośnie podmiotów świadczących takie usługi na rzecz beneficjentów oraz samych usług. Potencjał dla realizacji projektów przez sektor prywatny, w trybie konkursowym, widzimy przede wszystkim w zakresie budowy i rozwoju narzędzi służących do monitorowania bezpieczeństwa, zbierania, analizy i wymiany informacji o zagrożeniach, podatnościach i incydentach.		Wyjaśnienie Model wsparcia oraz kryteria wyboru projektów dla poszczególnych obszarów FERC będą opracowywane po przyjęciu FERC przy udziale członków Komitetu Monitorującego FERC. W dodatkowym załączniku nr 1 pn. "Rozszerzony opis Priorytetu II: Zaawansowane usługi cyfrowe" zaprezentowano katalog przykładowych typów przedsięwzięć, które będą mogły być zrealizowane w ramach FERC w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa.
90.	B-CONSULTING	podkarpackie	Priorytet II. Zaawansowane usługi cyfrowe Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	41	„Projekty Priorytetu II będą głównie realizowane przez podmioty publiczne”. Powyższy zapis wyklucza z możliwości uzyskania wsparcia podmioty inne niż publiczne. Działania z Priorytetu 2 będą realizowane głównie przez podmioty publiczne, co może oznaczać, że podmiot niepubliczny funkcjonujący np. w obszarze zdrowia (pkt. 2.1 e-Zdrowie) nie będzie mógł skorzystać ze wsparcia w ramach tego priorytetu.		Uwaga nieuwzględniona Tak jak to ma miejsce w perspektywie 2014-2020, w projekcie FERC zakłada się wsparcie podmiotów publicznych. Dofinansowanie inwestycji przedsiębiorców możliwe będzie m.in. w FENG oraz regionalnych programach operacyjnych.
91.	Spółka "Koleje Mazowieckie - KM" sp. z o.o.	Mazowieckie	2.4. Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	37	Wnioskujemy o objęcie działaniem zakupu urządzeń usprawniających transformację cyfrową w dużych przedsiębiorstwach. Obecne zapisy wskazują, iż wsparciem zostaną objęte projekty dostarczające rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych w różnych obszarach, w tym w zdrowiu, energetyce, ochronie środowiska, przedsiębiorczości, rolnictwie, gospodarce morskiej przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań informatycznych w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej w szczególności administrację publiczną, przedsiębiorców, uczelnie i podmioty nauki. Wnioskujemy o możliwość objęcia wsparciem również obszar transportu kolejowego. Spółka KM planuje zakup urządzeń mobilnych dla drużyn konduktorskich, które wpłyną na usprawnienie procesu pracy.		Uwaga nieuwzględniona Działania dotyczące transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane są do realizacji przede wszystkim w ramach programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (następca obecnego POIR). Katalog obszarów wymienionych w działaniu 2.4 jest przykładowy i ma charakter otwarty. Należy jednak zaznaczyć, że wsparcie obszaru transport przewidziane jest przede wszystkim w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko 2021-2027 (następca obecnego POIS) oraz programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (następca obecnego POPW).

92.	B-CONSULTING	podkarpackie	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia	44387	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji należy uzupełnić o konieczność zuniifikowania oprogramowania instytucji publicznych w celu zwiększenia dostępności, możliwość wymiany danych itp. Przykładem jest system bibliotek publicznych, który nie posiada jednolitego oprogramowania co utrudnia wyszukiwanie książek, korzystanie przy użyciu jednej karty z zasobów różnych bibliotek publicznych czy zaciągnięcie danych dotyczących danej publikacji/książki, gdyż wprowadzone do jednego programu są one widoczne wyłącznie w nim. Dostrzeżono również chaos realizacji w zakresie rynku e-usług wynikający z niskiego poziomu wykorzystania interfejsów integracyjnych, w tym rozwiązań integracyjnych typu szyna danych. Dlatego też schemat wdrażania e-usług powinien uwzględniać system skutecznego zobilgowania potencjalnych dostawców do wykorzystywania interfejsów integracyjnych tak aby rynek w zakresie usług dziedzinowych i e-usług z nimi powiązanych nie był zdominowany tylko przez kilka, największych podmiotów.		Wyjaśnienie Z uwagi na limit znaków narzucony na poszczególne części dokumentu w tym sekcję "1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz rozwiązania polityczne" nie jest możliwe wprowadzenie szerokokich opisów. Wskazane w uwadze działania są zasadne i mieszczą się w zakresie wsparcia projektu FERC. Projekt FERC przewiduje działania zgodne z założeniami Architektury Informacyjnej Państwa, w tym obejmujące m.in. konsolidację i standaryzację usług cyfrowych, poprawę zakresu i jakości udostępnianych danych oraz ich wykorzystania, zwiększenie interoperacyjności wykorzystywanych systemów.
93.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 2, PRIORYTET I	5.22.23	„Posłużą do tego przede wszystkim dane zbierane przez Prezesa UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej oraz opracowane na jej podstawie analizy dostępu do usług szerokopasmowych. Wsparcie oraz jego wysokość będą zależne od zidentyfikowanych w ten sposób potrzeb inwestycyjnych, wynikających z uwarunkowań poszczególnych obszarów, w tym szczególnie z wieloaspektowej oceny ekonomicznej opłacalności inwestycji (np. obecność infrastruktury, dostępność usług, gęstość zaludnienia, typ zabudowy, ukształtowanie terenu)”. Dotychczasowe doświadczenia POPC pokazały, że inwentaryzacja UKE nie jest doskonała (co zrozumiałe), nie wszyscy operatorzy rzetelnie sprawozdają, występuje naturalna migracja ludności, występują przeszkody naturalne i formalne podłączania niektórych adresów. Upřednia weryfikacja faktycznych uwarunkowań nie zawsze jest możliwa. Konieczne jest zatem zapewnienie większej elastyczności i możliwości wymiany adresów w trakcie realizacji projektów. W związku z tym postulujemy o zwiększenie zakresu punktów adresowych, jakie mogą zostać zmienione przez beneficjenta z 15% do 30%. Ponadto, celowe jest, aby ustalanie obszarów wsparcia odbywało się z uwzględnieniem potencjalnego popytu na usługi Internetowe. Ponownie, doświadczenia programu POPC pokazują, że zdefiniowane do dofinansowania obszary częstokroć obejmowały punkty adresowe nie rokujące realnej sprzedaży usług lub punkty nierentowne nawet pomimo dofinansowania (np. opuszczone budynki, „leśniczówki”, budynki o znaczącym oddaleniu). Warto poddać pod rozwagę stworzenie narzędzia służącego badaniu popytu na planowanych do dofinansowania obszarach. Popyt powinien być mierzony przez niezależny podmiot, np. organ regulacyjny lub CPPC, we współpracy z IST. Obszary o większym zdiagnozowanym popycie, a jednak wciąż spełniające warunki uznania za obszary „szare” powinny uzyskiwać priorytet przy wyborze projektów. Warto także zauważyć, że na listach punktów adresowych często znajdują się takie (czego dowodem jest POPC), których podłączenie byłoby nierentowne nawet przy maksymalnym poziomie wsparcia (stąd szereg niezagospodarowanych obszarów w Polsce wschodniej). Problem ten można rozwiązać poprzez aktywizację IST do budowy otwartych sieci publicznych na najtrudniejszych inwestycyjnie obszarach.		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
94.	Tauron Polska Energia	śląskie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	34	Uwaga: Postulujemy następujące brzmienie: W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu co najmniej ponadregionalnym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie. Uzasadnienie: W naszej ocenie wsparcie w ramach Priorytetu II powinno być skierowane nie tyle do projektów o zasięgu ogólnokrajowym, lecz o zasięgu co najmniej ponadregionalnym – tj. wykraczających poza jeden region (województwo), lecz niekoniecznie dotyczących całego kraju. W przypadku, gdyby z poziomu FERC wsparcie dotyczyło tylko projektów ogólnopolskich, a z RPO tylko projektów o zasięgu co najwyżej regionalnym, projekty dot. obszarów więcej niż jednego województwa, lecz jednocześnie nie całego kraju, byłyby wykluczone ze wsparcia.		Uwaga nieuwzględniona FERC jako program krajowy jest przewidziany dla wdrażania usług i udostępniania danych administracji rządowej i instytucji centralnych. Wsparcie administracji samorządowej będzie możliwe ze środków regionalnych programów operacyjnych.
95.	UKE	mazowieckie	Strategia programu: Doświadczenia realizacji Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	16	Tworzenie lub rozwój sieci telekomunikacyjnych ma być realizowane w możliwie największym zakresie na już istniejącej lub planowanej infrastrukturze. Czy to jest mowa o dotychczasowym POPC, czy RSS, czy być może o infrastrukturze wybudowanej komercyjnie? Sugerujemy doprecyzowanie tej kwestii. Sama rekomendacja o wykorzystaniu istniejącej infrastruktury może być niewystarczająca jeśli autorzy mieli na myśli wykorzystanie sieci RSS czy dotychczasowej wybudowanej w ramach POPC.		Wyjaśnienie Obecny ogólny zapis nie wyklucza wykorzystania infrastruktury RSS, infrastruktury powstałej w ramach POPC oraz infrastruktury komercyjnej.
96.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2. Priorytety - Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	od str. 22	Akapit 1 W budowie Priorytetu I należy uwzględnić potrzebę przyszłego pełnego wykorzystania istniejących, modernizowanych i wciąż rozbudowywanych regionalnych sieci szerokopasmowych, w szczególności nowoczesnych sieci światłowodowych, przy aktywnym udziale samorządów wojewódzkich w przyszłych projektach infrastrukturalnych finansowanych ze środków FERC. Udział samorządów wojewódzkich w inicjatywach projektowych w perspektywie 2021-2027 powinien być możliwy, a nawet kluczowy, z uwagi na wydatkowane w poprzedniej perspektywie finansowej olbrzymie środki na budowę regionalnych sieci szerokopasmowych, wysoką jakość tej infrastruktury niezbędnej do realizacji założeń społeczeństwa gigabitowego oraz doświadczenie i wiedzę o specyfice inwestycji w danym regionie jaką posiadają właśnie samorządy wojewódzkie.		Uwaga nieuwzględniona W ramach FERC nie przewiduje się bezpośredniego wsparcia rozbudowy regionalnych sieci szerokopasmowych. Podobnie jak w perspektywie finansowej 2014-2020 wsparciem mają być objęte projekty w zakresie budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci dostępowych, co powinno wykluczyć dublowanie planowanej sieci szerokopasmowej tworzonej ze środków FERC m.in. z istniejącymi sieciami regionalnymi. Jeżeli na przyszłych obszarach konkursowych będą znajdować się sieci regionalne to beneficjenci projektując przebieg infrastruktury dofinansowanej ze środków FERC powinni ją wykorzystywać w celu uniknięcia niepotrzebnego i nieekonomicznego powielania zasobów oraz w celu zmniejszenia finansowania ze środków publicznych.
97.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Uwaga ogólna dot. całości dokumentu	4	W przedstawionym do konsultacji projekcie, poza częścią dot. pomocy technicznej, nie zostały oszacowane wartości wskaźników. Wskazano jedynie „będzie oszacowane”. Dokument powinien zostać uzupełniony o konkretne wartości. Ten brak uniemożliwia ocenę efektywności planowanego wydatkowania środków.		Uwaga uwzględniona
98.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Uwaga ogólna	str. 34, 35, 87	Zgodnie z informacjami zawartymi w akapicie 1 - w ramach Priorytetu II: Zaawansowane usługi cyfrowe (który obejmuje też obszar e-zdrowia) będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym (str. 34 i 87). Na str. 35 napisano, że „interwencja obejmie rozwój i optymalizację e-usług dla obywateli, w tym ich dostępności poprzez Internetowe Konto Pacjenta („i”)”. W związku z tym „oddziaływaniem ogólnokrajowym” wątpiłbym, czy samorządy będą mogły korzystać z dofinansowania w ramach projektów dot. np. e-zdrowia z tego akurat Programu. Podobna sytuacja jest przy sieci szerokopasmowej. Dokument jest ogólny nie ma wskazanych np. beneficjentów takich projektów. Prosimy o uzupełnienie dokumentu o wskazanie listy podmiotów mogących ubiegać się o dofinansowanie z tego programu.		Uwaga nieuwzględniona Wzór programu został opracowany przez KE i nie zawiera informacji o typach beneficjentów. Zapisy w tym zakresie zostaną zawarte w dokumentach wdrożeniowych. Zgodnie z demarkacją samorządy przede wszystkim powinny być beneficjentem projektów w ramach regionalnych programów operacyjnych.
99.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	9. Załączniki - Załącznik 2: Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia - Komplementarność w obszarze e-administracji	str. 98	Proponuje się korektę treści akapitu 1, ponieważ w obszarze e-zdrowia interwencja FERC powinna objąć podmioty lecznicze podległe lub tworzone zarówno przez administrację rządową jak i samorządową.		Uwaga nieuwzględniona FERC jako program krajowy jest przewidziany dla wdrażania usług administracji rządowej i instytucji centralnych. Wsparcie administracji samorządowej będzie możliwe ze środków regionalnych programów operacyjnych.
100.	PGE S.A.	mazowieckie	1 Strategia programu	7	Proponujemy następujące brzmienie: Wspierany będzie też rozwój zastosowań nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami w celu opracowania usług i aplikacji dla konkretnych grup odbiorców, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, a także inteligentnych rozwiązań wykorzystywanych na potrzeby implementacji m.in. inteligentnych miast, wsi oraz rolnictwa, czy cyfryzacji szeroko rozumianej energetyki. Uzasadnienie: W programie należy uwzględnić zagadnienia dotyczące budowy systemu łączności krytycznej w technologii LTE 450. Budowa tego systemu jest przewidziana w dokumencie Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy kraju to nie tylko społeczeństwo informacyjne i e-kompetencje to także budowa infrastruktury, która ma umożliwić ich funkcjonowanie. System ten ma kluczowe znaczenie dla sektora energetycznego.		Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy Programu nie wykluczają takiej możliwości.

101.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośne rozwiązania polityczne - Wnioski w zakresie otwartości danych i ponownego wykorzystania informacji	str. 11	W akapicie 3 proponuje się rozdzielenie wyrazów w zdaniu "Przyczyną tego jest niewystarczająca jakość danych i dostęp do zbiorów danych...".		Uwaga uwzględniona
102.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	ZAŁĄCZNIK NR 2	97	„Demarkacja pomiędzy FERC a KPO związana jest z zasięgiem e-usług. Na poziomie regionalnym przewiduje się możliwość kontynuacji zrealizowanych uprzednio projektów, dla których istnieje uzasadnienie wynikające ze znaczących korzyści społeczno-gospodarczych takich przedsięwzięć”. Rozwój gigabitowych sieci uznać należy za równie ważny i istotny, jak uswanie ostatnich białych plam w zakresie dostępu szerokopasmowego. Należy wyraźnie rozgraniczyć środki FERC i KPO. Te pierwsze powinny wspierać modernizację obecnych sieci szerokopasmowych do sieci gigabitowych. Te drugie powinny wspierać podłączenie najtrudniejszych obszarów. Należy zapobiec temu, aby środki z FERC były bezpośrednio lub pośrednio „przesuwane” na cele związane z KPO (np. poprzez umieszczenie w obszarach FERC punktów adresowych spełniających kryteria KPO lub przesunięcia środków z FERC na KPO). Środki na budowę sieci nie powinny być ograniczane na rzecz środków wspierających e-usługi. Te drugie nie mogą istnieć bez należycie rozbudowanej infrastruktury.		Wyjaśnienie Co do zasady w ramach FERC współfinansowane będą projekty umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych, realizowane przede wszystkim na obszarach szarych NGA. Ze środków KPO finansowana będzie interwencja na obszarach białych NGA. Jeżeli ze środków KPO nie uda się pokryć infrastrukturą szerokopasmową wszystkich obszarów białych NGA, uzupełniająco interwencja na takich obszarach będzie możliwa do realizacji także ze środków FERC.
103.	PGE S.A.	mazowieckie	Tabela 1	19	Proponujemy uzupełnienie w następującym zakresie: Przewiduje się również wsparcie ukierunkowane na rozwój zastosowań nowoczesnych systemów łączności w celu opracowania usług i aplikacji dla konkretnych grup odbiorców oraz budowę inteligentnych sieci wykorzystywanych na potrzeby implementacji m.in. inteligentnych miast, wsi oraz rolnictwa, czy cyfryzacji energetyki. Uzasadnienie: W programie należy uwzględnić zagadnienia dotyczące budowy systemu łączności krytycznej w technologii LTE 450. Budowa tego systemu jest przewidziana w dokumencie Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy kraju to nie tylko społeczeństwo informacyjne i e-kompetencje to także budowa infrastruktury, która ma umożliwić ich funkcjonowanie. System ten ma kluczowe znaczenie dla sektora energetycznego.		Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy Programu nie wykluczają takiej możliwości.
104.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet II 2.2. Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa	93	Priorytet II, 2.2. - Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa (2.2) - obszar przewiduje „zwiększenie bezpieczeństwa informacji poprzez wzmacnianie odporności oraz zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na incydenty w systemach informacyjnych. W załączniku 1 „Rozszerzony opis Priorytetu II” znajdują się zapisy że interwencja miała by objąć „systemy informacyjny państwa oraz podmiotów mających kluczowe znaczenie dla gospodarki narodowej”, brak jest natomiast informacji, że środki takie mogłyby być wykorzystane przez przedsiębiorstwa. Dodatkowo brak jest doprecyzowania, co to są „podmioty mający kluczowe znaczenie dla gospodarki narodowej”. W załączniku 2 „Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia” znajduje się zapis wykluczający wsparcie cyberbezpieczeństwa przedsiębiorstw z programu FERC „W ramach wsparcia transformacji cyfrowej przedsiębiorstwa w programie pn. Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) będą realizowane kompleksowe projekty zawierające komponenty związane z zapewnieniem cyberbezpieczeństwa w danym przedsiębiorstwie”. Proponujemy, aby program FERC obejmował również przedsiębiorstwa.		Wyjaśnienie Wzór programu został opracowany przez KE i nie zawiera informacji o typach beneficjentów. Zapisy w tym zakresie zostaną zawarte w dokumentach wdrożeniowych. W projekcie FERC przewiduje się szeroki katalog odbiorców wsparcia w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, wynikający z ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, w tym również przedsiębiorstwa. Jednocześnie należy zauważyć, że program FERC nie przewiduje co do zasady wsparcia rozwoju działalności przedsiębiorców co jest właściwe dla programu FENG, a będzie ukierunkowany na dostarczeniu określonych produktów. Planuje się, że interwencja w ramach FERC będzie koncentrowała się na tematach wskazanych w dodatkowym załączniku.
105.	Softys	Łódzkie	Wykluczenie cyfrowe	Zainteresowany odbiorca	W gminie Wieluń montowany był światłowód i jedynie miejscowość Borowice została pominięta. Uważam, że jest to krzywdzące, gdyż mieszkając przy lesie nie mamy zasięgu sieci komórkowych. Obecnie kiedy jest zdalna nauka rodzice wręcz „stają na uszach” aby dzieci mogły uczestniczyć w zajęciach szkolnych. Dodam, że nie mamy możliwości przyłączenia się do internetu stacjonarnego, gdyż nasza lokalizacja jest odrzucana przez system. Prosiłabym aby uwzględniono w obecnym programie takie wioski jak nasza, które są białymi plamami na mapie zasięgu internetu		Wyjaśnienie Potrzeby w obszarze dostępu do szerokopasmowego internetu o wysokich przepustowościach są tak duże, że konieczne jest wsparcie niniejszych działań z różnych źródeł finansowania (m.in. KPO i FERC). Zgodnie z przyjętą linią demarkacyjną między KPO a FERC, co do zasady w ramach FERC współfinansowane będą projekty umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych, realizowane przede wszystkim na obszarach szarych NGA. Ze środków KPO finansowana będzie interwencja na obszarach białych NGA. Jeżeli ze środków KPO nie uda się pokryć infrastrukturą szerokopasmową wszystkich obszarów białych NGA, uzupełniająco interwencja na takich obszarach będzie możliwa do realizacji także ze środków FERC.
106.	PGE S.A.	mazowieckie	1 Strategia programu	13	Proponujemy uzupełnienie w następującym zakresie: Kluczowe znaczenie dla procesu transformacji cyfrowej będzie mieć też rozwój technologii telekomunikacyjnych. Oparte na systemach łączności najnowszych generacji rozwiązania umożliwią powstanie nowoczesnego społeczeństwa informacyjnego oraz nowoczesnej gospodarki cyfrowej.		Uwaga nieuwzględniona Przyjęty formularz programu zawiera limity znaków, które uniemożliwiają zaproponowane uzupełnienie. Jednocześnie obecne zapisy projektu FERC przewidują priorytet dedykowany telekomunikacji.
107.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Warunki podstawowe tematyczne, Krajowy lub regionalny plan sieci szerokopasmowych	72-79	Interwencja powinna zostać zaplanowana w oparciu o aktualne dane na temat stanu infrastruktury telekomunikacyjnej. Analizy zawarte w Narodowym Planie Szerokopasmowym zostały wykonane w roku 2018, częściowo w oparciu o dane pochodzące z 2017 roku, a częściowo z 2018 roku. Planowanie interwencji na lata 2022 (bo wtedy można spodziewać się pierwszych konkursów) -2027w oparciu o dane sprzed 4 lat nie może prowadzić do efektywnych rezultatów. Dlatego wnioskujemy o pilne przeprowadzenie aktualizacji NPS, stanowiącego podstawę dla interwencji publicznej.		Wyjaśnienie FERC odnosi się do NPS w wersji z marca 2020 r. (wersja aktualna). Wdrażanie FERC będzie bazowało na aktualnych danych.
108.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Uwaga ogólna	Uwaga ogólna	Z dokumentu wynika jak duży nacisk będzie kładziony na rozwój szybkiej, szerokopasmowej sieci światłowodowej, coraz szersze udostępnianie i wymianę danych oraz rozwój kompetencji cyfrowych obywateli. Zbyt mało za to wybrzmiewa, że wszystkie te cele mogą zostać zrealizowane tylko w przypadku zbudowania odpowiednio nowoczesnej, elastycznej i wydajnej infrastruktury informatycznej, która cały czas będzie musiała być utrzymywana w sprawności, aktualności i permanentnym rozwoju. Można to osiągnąć jedynie poprzez stałe nakłady na sprzęt i odpowiednio kompetentną kadry informatyczną.		Uwaga nieuwzględniona W ramach projektu FERC planowane są do realizacji projekty inwestycyjne. Nie zakłada się współfinansowania utrzymywania efektów projektu oraz stałych nakładów na sprzęt i kadry.
109.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 1, CZĘŚĆ 4, TABELA 19, ZAŁĄCZNIK 2	5, 4, 72, 97	Dokument w wielu miejscach odnosi się do Narodowego Planu Szerokopasmowego (zaktualizowanego w marcu 2020 r.) (dalej „NPS”). NPS wymaga pilnej aktualizacji, ponieważ bieżącej nie może być podstawą do określania celów interwencji (m.in. ze względu na nieaktualność danych). Analizy będące podstawą sporządzenia NPS były wykonane w roku 2018, na podstawie ówczesnie dostępnych danych, od tego czasu nie były aktualizowane. Do analizy braku pokrycia wykorzystano dane z SIS za rok 2017 oraz planowane inwestycje w ramach POPC (rozstrzygnięcia konkursów). Konieczne jest zatem pilne dokonanie ponownej analizy w oparciu o aktualne dane (PT złożył już sprawozdania SIS za 2020 r.). Analizy możliwości zasięgu sieci 5G były wykonane według danych technicznych z 2018 i danych o istniejących lokalizacjach nadajników z danych UKK według stanu z połowy 2018. Służyły one za podstawę do wyliczenia gęstości wież i masztów w podziale na wykorzystanie istniejących oraz ile trzeba dobudować (to również należy zaktualizować, zarówno ze względu na postęp technologii jak i nowe lokalizacje infrastruktury). Ponadto to, czy dany BTS jest podłączony na światłowódzie opierało się na szacunkach (bo nie były dostępne dokładne dane). Również plany inwestycyjne operatorów brano z SIS, wg danych za rok 2018 (czyli nieaktualnych). Potencjalny rynek na usługi był szacowany według cen i produktów przewidywanych w 2018 (np. mix szerokopasmowy). Obecnie obraz rynku jest znacznie bardziej zaawansowany (co wynika m.in. z naturalnego podniesienia zdolności cyfrowych wywołanych pandemią COVID-19). Niezależnie od powyższego niezbędne jest podsumowanie i pilna analiza punktu wyjściowego według najbardziej aktualnych danych. Chodzi tu również o skutek (efekt) realizacji poprzedniej perspektywy, a także inwestycje własnych przedsiębiorców telekomunikacyjnych (w tym co jest w trakcie inwestycji, a co w planach).		Wyjaśnienie FERC odnosi się do NPS w wersji z marca 2020 r. (wersja aktualna). Wdrażanie FERC będzie bazowało na aktualnych danych.

110.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I	5. 23	Kryteria wyboru W dokumencie wskazano, że „Kryteria wyboru projektów oraz procedura konkursowa będą prowadzone w sposób zapewniający m.in. minimalizację pomocy państwa przy zachowaniu odpowiedniej jakości sieci (maksymalizacja zaangażowania kapitału prywatnego) oraz niewypieranie inwestycji prywatnych”. Proponujemy, aby już obecnie wprowadzić nawet ogólne kryteria wyboru. Naszym zdaniem krytyczne powinno być wprowadzenie kryterium oceny otwartości przeszłych programów. Chodzi tu o parametry korzystania z sieci wybudowanych ze środków unijnych przez innych niż beneficjent przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Ponadto należy rozważyć promowanie podmiotów świadczących usługi jedynie hurtowe (nie zintegrowanych pionowo). Takie rozwiązanie spowoduje rzeczywistą otwartość dostępu do wybudowanej infrastruktury. Ustandaryzowanie interfejsów do komunikacji między Beneficjentami i operatorami świadczącymi usługi detaliczne. Należy wprowadzić wdrożenie uniwersalnego i wystandaryzowanego procesu lub interface'u (API, KPIs) do komunikacji pomiędzy Beneficjentami programów (dot. oferty hurtowej) i operatorami świadczącymi na tych sieciach usługi detaliczne. W ramach tego rozwiązania Beneficjenci powinni zostać zobligowani do wyłącznego wykorzystywania tego procesu/interface'u we współpracy z operatorami. Analogicznym przykładem takiego rozwiązania jest proces przenoszenia numerów (MNP), w którym zostały jasno zdefiniowane standardy, wskaźniki efektywności procesu (KPIs), czy mechanizm integracji. Zdefiniowanie minimalnych standardów dla procesów instalacji i serwisu abonenckiego. Standardy takie powinny uwzględniać m.in. zasadę polegającą na świadczeniu usług instalacji i serwisu w modelu jednokrotnym, o ile tylko Operator Korzystający chciałby z takich usług korzystać. Dotychczasowe doświadczenia pokazują ponadto, że koniecznym i zarazem pozytywnym rozwiązaniem będzie zobligowanie Beneficjentów do realizacji tych procesów zgodnie z przyjętym standardem.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
111.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2. Priorytet - Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe - 2.1: Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	str. 35	W akapicie 1 należy zastąpić określenie "back-office w administracji rządowej" określeniem "back-office w administracji publicznej" w zdaniu: "Celem wsparcia będą działania w zakresie optymalizacji procesów w relacji podmiotów publicznych z obywatelami i przedsiębiorcą, tworzenia i rozwoju nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną (w tym wewnątrzadministracyjnych), cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej oraz budowy i rozwoju rozwiązań o charakterze horyzontalnym, usprawniających funkcjonowanie administracji publicznej na terenie całego kraju.", tak aby objąć planowanymi rozwiązaniami także administrację samorządową.		Uwaga nieuwzględniona W FERC nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Podobnie jak w obecnej i poprzednich perspektywach finansowych UE tego typu inwestycje mogą być realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach Priorytetu II będą też wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie w tym przez poszczególne JST.
112.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Plan finansowy	55	Mając na uwadze fakt, iż już jest prawie połowa roku, a prace dotyczące UP są wstrzymane ze względu na trwającą weryfikację przez KE KPO, zasadnym wydaje się zmniejszenie środków finansowych na 2021.		Uwaga nieuwzględniona Kwota alokacji na 2021 została już znacznie zmniejszona w stosunku do pozostałych lat. Ponadto przyznanie kwoty na rok 2021 nie wiąże się z koniecznością jej wydatkowania do końca 2021.
113.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Priorytet II 2.2. Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa	36	W naszej ocenie w tym obszarze w pierwszej kolejności powinny być wykorzystywane rozwiązania rynkowe i potencjał tego rynku, których charakteryzuje się dużą dynamiką i innowacyjnością. Należy przewidzieć dofinansowanie na zakup usług z zakresu cyberbezpieczeństwa (np. poprzez bonify/vouchery) przez zdefiniowane kategorie podmiotów, np. przedsiębiorstwa, jednostki samorządu terytorialnego. Rozwiązania takie, z jednej strony prowadziłyby do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa i odporności na ataki tych podmiotów, a z drugiej strony stymulowałyby rozwój sektora prywatnego dostarczającego rozwiązania w tym obszarze. Zasadne byłoby również dofinansowanie projektów realizowanych przez przedsiębiorców związanych z tworzeniem, rozwojem i wdrażaniem narzędzi i mechanizmów z zakresu bezpieczeństwa cyfrowego. Postulujemy, aby beneficjentami tego działania były również przedsiębiorstwa. W chwili obecnej, interwencja ma być skierowana na wzmocnienie bezpieczeństwa systemów informacyjnych państwa oraz podmiotów mających kluczowe znaczenie dla gospodarki narodowej. Ta druga kategoria nie ma jednak swojej definicji w dokumencie i w związku z tym nie jest jasne, czy przedsiębiorcy mogą być beneficjentem bezpośrednim działania.		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej. Wzór programu został opracowany przez KE i nie zawiera informacji o typach beneficjentów. Zapisy w tym zakresie zostaną zawarte w dokumentach wdrożeniowych. W projekcie FERC przewiduje się szeroki katalog odbiorców wsparcia w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, wynikający z ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, w tym również przedsiębiorstwa. Jednocześnie należy zauważyć, że program FERC nie przewiduje co do zasady wsparcia rozwoju działalności przedsiębiorców co jest właściwe m.in. dla programu FENG, a będzie ukierunkowany na dostarczeniu określonych produktów. Planuje się, że interwencja w ramach FERC będzie koncentrowała się na tematach wskazanych w dodatkowym załączniku.
114.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	Dotyczy fragmentu opisu: W ramach wskazanej interwencji zakłada się możliwość tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w wyżej wymienionych miejscach, opartych w możliwie największym zakresie na już istniejącej lub planowanej infrastrukturze. Przewiduje się możliwość wsparcia rozwoju nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami. W ramach celu szczegółowego wspierane będą również przedsięwzięcia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym, wykorzystujące infrastrukturę telekomunikacyjną najnowszych generacji. Uwaga Wskazane w opisie działania tworzą jak się wydaje oddzielne od wsparcia na inwestycje w białych/szarych plamach obszary działania. W naszej ocenie powinny one zostać wydzielone do odrębnych działań w ramach Priorytetu 1. Należy wskazać przeznaczony na nie budżet, tryb wyboru, odbiorców wsparcia i wskaźniki. Wydaje się, iż celem projektodawcy mogło być wsparcie nowoczesnych mobilnych sieci szerokopasmowych, ale nie zostało to wyraźnie określone. Biorąc jednak pod uwagę brzmienie zapisu może on dotyczyć również dobrze sieci światłowodowej. Dlatego doprecyzowania wymaga, jakie faktycznie projekty i realizowane przez jakich beneficjentów miałyby uzyskać w tym zakresie wsparcie. Prosimy przy tym wskazać, iż wspieramy działania mające na celu przyspieszenie rozwoju nowoczesnych mobilnych sieci szerokopasmowych. Konieczność wsparcia finansowego rozwoju sieci 5G jest już dostrzegana przez wiele państw unijnych, a także samą Komisję Europejską, która w instrumentum CEF zamierza wesprzeć rozwój takich sieci wzdłuż międzynarodowych korytarzy. Efektywny model wsparcia powinien się koncentrować na elementach pasywnych sieci (backhaul, zwłaszcza światłowodowy oraz wieże/maszty/konstrukcje wsparcze) oraz na obszarach, gdzie potwierdzono brak odpowiedniego zasięgu i jakości, a także w zakresie planów inwestycyjnych. Wsparcie w zakresie sieci 5G lub jej elementów powinno być dokonywane wyłącznie w oparciu o konkurencyjny tryb wyboru. Poza siecią 5G zauważamy również potrzebę zaadresowania problemów z zasięgiem sieci mobilnych na obszarach pozbawionych odpowiedniego zasięgu sieci ruchomej z uwagi na uwarunkowania ekonomiczne i brak możliwości realizacji inwestycji strictly komercyjnych.		Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu I nacisk zostanie położony na rozwój infrastruktury szerokopasmowej na tych obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach. Pozostałe możliwe do wsparcia działania wymienione w Priorytecie I mają charakter uzupełniający. Program powinien zachować ogólny i elastyczny zapisy w tym zakresie. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie zakresu i odbiorców interwencji do bieżących potrzeb. Obecne zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej.
115.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 2, PRIORYTET I	28	„Doświadczenia wynikające z realizacji POPC wskazują, że podstawową formą finansowania projektów w Priorytecie I powinny być dotacje. Zakłada się, że przyjęcie głównie aukcyjnego systemu wyboru projektów dotyczących budowy infrastruktury szerokopasmowej przełoży się na zaangażowanie dużego nakładu środków prywatnych przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Nastąpi efekt dodatkowego wsparcia, oznaczający zmianę wydatków czy zachowań, które nie pojawiłyby się bez interwencji publicznej w postaci bezzwrotnych dotacji. Jednocześnie na dalszym etapie wdrażania nie wyklucza się wsparcia także w formie instrumentów finansowych oraz połączenia dotacji i instrumentów finansowych. Ewentualna decyzja w tej sprawie uzależniona będzie od wyników oceny ex ante lub innych dokumentów analitycznych, spełniających wymagania zawarte we właściwych przepisach prawnych. Należy też zaznaczyć, że w I osi POPC wdrażane są już instrumenty finansowe. Środki te, zgodnie z przepisami UE oraz polskimi, będą wykorzystywane na finansowanie kolejnych inwestycji szerokopasmowych w następnych latach”. Na poparcie zasługuje wybór systemu aukcyjnego jako tego głównego systemu wyboru projektów. Niemniej, w naszej ocenie, względem poprzedniej perspektywy finansowej istnieją jeszcze dodatkowe aspekty realizacji projektów, które należałoby poddać zmianie. Po pierwsze, należałoby wydłużyć terminy realizacji projektów do 48 miesięcy. Budowa sieci na szeroką skalę na terenie całego kraju powoduje przeciążenia w zakresie dostępności wykonawców, dostaw niezbędnego sprzętu i materiałów oraz terminowego procedowania po stronie administracji samorządowej. Dowodem na to są opóźnienia w POPC. Należy spodziewać się podobnych problemów w przyszłości, dlatego zasadnym jest wydłużenie terminów realizacji projektów do 48 miesięcy. Po drugie, celowe jest umożliwienie zmiany nierzetelnego wykonawcy. Istotną kwestią związaną z prowadzeniem szeroko zakrojonych prac budowlanych są relacje z podwykonawcami. Ze względu na obowiązek zachowania procedury przetargowej znacznie utrudniona jest współpraca z podwykonawcami i egzekwowanie wynikających z umowy obowiązków. Konieczne jest ułatwienie zmiany nierzetelnego wykonawcy, który nie wywiązuje się ze zobowiązań umownych w uproszczonej procedurze np. w trybie wykonania zastępczego.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
116.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Priorytet I, Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego, Główne grupy docelowe	24	Wnosimy o uzupełnienie dokumentu o wskazanie bezpośrednich beneficjentów wsparcia przewidzianego w ramach tego działania. Określone zostały jedynie grupy docelowe. Informacja o beneficjencie wsparcia jest istotną informacją z punktu widzenia rynku telekomunikacyjnego.		Uwaga nieuwzględniona Wzór programu został opracowany przez KE i nie zawiera informacji o typach beneficjentów. Zapisy w tym zakresie zostaną zawarte w dokumentach wdrożeniowych.

117.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Wnioski w zakresie otwartości danych i ponownego wykorzystania informacji	11	Priorytet II, 2.3: Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji. We wnioskach czytamy: „Według raportu DESI Polska wykazuje dojrzałość, jeśli chodzi o dostępność otwartych danych osiągając wynik 78%, znacznie powyżej średniej (66%) UE. W 2019 r. 54% jednostek administracji publicznej udostępniało online dane z rejestrów publicznych lub innych zasobów danych gromadzonych w urzędzie. Jednocześnie indeks wskazuje, że zaledwie 8% przedsiębiorstw analizuje duże zbiory danych (średnia UE 12%). Z badań GUS wynika, że w 2018 r. z otwartych danych publicznych w celach biznesowych korzystało 16,9% przedsiębiorstw.”. Wobec powyższego program należy położyć na zwiększenie wykorzystania analityki danych, sztucznej inteligencji w przedsiębiorstwach. Należy również pamiętać, że jednym z głównych źródeł danych jest internet rzeczy. Rozwiązania z zakresu gospodarki wodnej, gospodarki odpadami czy monitoring zanieczyszczenia powietrza bazują na danych dostarczanych przez sensory / urządzenia internetu rzeczy. W konsekwencji wsparcie powinno obejmować również rozwiązania w tym zakresie. Pytania: - czy ten obszar oznaczałby możliwość wykorzystania środków dla projektów umożliwiających lepszy dostęp i analitykę big data na potrzeby samego przedsiębiorstwa (do takiej kategorii mogłoby się zaklasyfikować znacznie więcej projektów) , czy też tylko te projekty, które oznaczają dzielenie się danymi. - jeśli mówimy o dzieleniu się danymi między przedsiębiorstwami – czy oznaczałoby ich bezpłatnie (samo przygotowanie danych często wiąże się z wysokimi kosztami związanymi z ich przygotowaniem.), czy odpłatnie (to drugie tworzy istotniejsze zachęty do realizacji projektów) - co oznacza „Promowane będzie również udostępnianie danych prywatnych instytucjom publicznym i podmiotom systemu szkolnictwa wyższego i nauki w celu realizacji interesu publicznego.” - czy będzie to dobrowolne, przekazywanie danych za darmo. Przygotowanie danych często wiąże się z wysokimi kosztami związanymi z ich przygotowaniem.		Wyjaśnienie Program skierowany jest głównie na wsparcie digitalizacji i udostępniania danych publicznych. Wsparcie udostępniania i wykorzystywania danych prywatnych jest nowym elementem programu w porównaniu do ubiegłej perspektywy finansowej. Komplementarne wsparcie dla przedsiębiorstw jest planowane m.in. w ramach programu FENG. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
118.	osoba fizyczna	warmińsko-mazurskie	2.Priorytety	24	Jestem przeciwna wprowadzaniu sieci 5g,bo są już prace naukowe dowodzące szkodliwego wpływu tego promieniowania na ludzi np. prace dr Wojtkowiak Diany.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści programu FERC.
119.	Tauron Polska Energia	śląskie	Priorytet II: 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa	36	Uwaga: Postulujemy, aby rozszerzyć opis działania 2.2. oraz wyraźnie wskazać, że o wsparcie będą się mogły ubiegać wszyscy operatorzy usług kluczowych. Uzasadnienie: Opis działania 2.2. dot. cyberbezpieczeństwa jest stosunkowo mało rozbudowany (jedno zdanie), zwłaszcza w porównaniu z opisami innych działań z osi priorytetowej II. Rozszerzenie opisu jest istotne z perspektywy potencjalnych wnioskodawców, pozwoili im bowiem odpowiednio przygotować projekty. Jednocześnie postulujemy, aby dopuścić w tym zakresie wsparcie także bezpośrednio dla podmiotów prywatnych (spółek prawa handlowego) będących operatorami usług kluczowych.		Wyjaśnienie W projekcie FERC przewiduje się szeroki katalog odbiorców wsparcia w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, wynikający z ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, w tym również przedsiębiorstwa. Planuje się, że interwencja w ramach FERC będzie koncentrowała się na tematach wskazanych w załączniku. Rozszerzenie opisu nie jest możliwe ze względu na limit znaków narzucony na poszczególne części dokumentu.
120.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Priorytet I	26, 32, 33	Jedną częścią realizacji tego celu wydaje się być, cytując program: "Na podstawie inwentaryzacji (prowadzonej przez Prezesa UKE) oraz danych dotyczących dostępności sieci szerokopasmowych zakłada się, że interwencja w ramach niniejszego priorytetu prowadzona będzie przede wszystkim na obszarach wiejskich o niskiej lub bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz rozproszonej zabudowie, a także małych i średnich miastach (szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej)." Proponuje się założyć w pierwszej kolejności transparentne kryterium, w rodzaju współczynnika zwrotu z inwestycji w przeliczeniu na mieszkańca, któremu interwencja przyniesie dostęp do internetu szerokopasmowego, a potem dopiero wzmocniać obszary wiejskie. Wszystkim powinno zależeć, aby jak najwięcej obywateli skorzystało na dostępnych funduszach, a to w obszarach podmiejskich i miejskich o rozproszonej zabudowie tak samo brakuje dostępu do szybkiego internetu jak na wsi (a inwestycja może być znacznie tańsza i bardziej efektywna, bo wymaga tylko kilkuset m.b. światłowodu zamiast wielu km). Niestety operatorzy komercyjni nie są zainteresowani takimi obszarami o zabudowie rozproszonej, wolał podłączać tylko blokowiska mieszkalne. W projekcie programu środki na regiony lepiej rozwinięte to zaledwie ok. 8% kwoty przypadającej na regiony słabiej rozwinięte. Jest to wielka dysproporcja, wskazująca na nierówne traktowanie obywateli.		Wyjaśnienie Interwencja w ramach Priorytetu I możliwa będzie na obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach, również na terenie dużych miast. Przywołany zapis ma charakter diagnostyczny i jest zgodny z informacjami zawartymi w „Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2020 r.” (UKE), który wskazuje, że brak stacjonarnej infrastruktury szerokopasmowej dotyczy w głównej mierze obszarów wiejskich oraz małych i średnich miast. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych w ramach FERC zostanie udzielone zgodnie z podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia, a także z wypracowaną linią demarkacyjną uwzględniającą fakt, że rozwój sieci szerokopasmowych będzie realizowany m.in. ze środków FERC i KPO.
121.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I, TABELA 2	28	Czerpiąc z doświadczeń działających obecnie POPC należy w sposób jednoznaczny przesądzić, że koszt przyłącza jest objęty dofinansowaniem. Nie zmieniając wskaźnika efektu pomocy należy jednoznacznie przesądzić, że koszty budowy przyłącza, o ile właściciel nieruchomości jest zainteresowany zakupem usług dostępu do szerokopasmowego internetu, są kosztami kwalifikowalnymi i mogą być subsydiowane. Zdajemy sobie sprawę, że dofinansowanie przyłącza może nastrożać problemów z rozliczaniem wskaźników i nie chcielibyśmy, żeby wskaźnik był niezaliczony w przypadku, gdy dysponent nieruchomości ostatecznie nie zgadza się na wybudowanie przyłącza. W praktyce na obszarach, których dotyczy interwencja publiczna dla wielu adresów koszt budowy przyłącza jest krytyczny i decyduje o nieopłacalności podłączenia. Brak przyłącza nastroża wielu problemów w dostępie hurtowym - operator korzystający pozyskujący klienta musi czekać na wybudowanie przyłącza (zdarsza się, że operator udostępniający nie oferuje takiej dobudowy) , jego koszty są szacowane na podstawie kosztorysu i mogą znacznie podnosić koszty podłączenia abonenta, czyniąc korzystanie z wybudowanej ze środków publicznych sieci nie opłacalnym. Należy jednak z całą mocą podkreślić, że przyłącze jest warunkiem otwartości sieci. Ponadto, doświadczenia POPC pokazują także, że nasycenie sieci usługami wymaga czasu i nie następuje skokowo zaraz po jej uruchomieniu. W tym czasie jednak, beneficjenci ponoszą pełne koszty utrzymania sieci, które nawet z uwzględnieniem dofinansowania ich budowy, pozostają nierentowne, co może osłabiać motywację do realizacji danego projektu. Problem ten można rozstrzygnąć na różne sposoby, z których podstawowym jest objęcie dofinansowaniem kosztów utrzymania sieci przez okres rozruchowy (np. 2 lub 3 lata). Zasadne jest zatem skierowanie do abonentów wsparcia finansowego na zakup usług dostępu do internetu (stymulacja popytu) lub promowanie przy wyborze projektów operatorów wyłącznie hurtowych. Z doświadczenia programu POPC wynika, że operatorzy hurtowi zapewniają większą otwartość sieci, a co za tym idzie większą konkurencyjność usług detalicznych. Posiadając przy tym bonus punktowy przy rozstrzygnięciu konkursu, mogliby zaferować cenę budowy sieci wyższą o planowane koszty rozruchowe sieci.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
122.	Urząd Miasta Katowice, Wydział Informatyki	śląskie	Priorytety, Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	34	Jako zakres interwencji zapisano "W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie.". Proponuje się uzupełnić ten zapis o "oraz projekty lokalne, których produkty będą mogły być wykorzystywane w innych jst w skali kraju."		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
123.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego Przesiewnięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe	30	Prosimy o doprecyzowanie wskaźników rezultatu dot. abonamentu na świadczenie usług telekomunikacyjnych. Zakładamy, że ich wprowadzenie wynika z nowego rozporządzenia ogólnego, które również identyfikuje takie wskaźniki. Jednak zauważamy, że w dotychczasowym modelu POPC takie wskaźniki celowo (także po doświadczeniach 8.4 POIG) nie były określane. Stąd kluczowe wydaje się określenie wpływu na model wdrażania FERC pod kątem włączenia nowego rodzaju wskaźnika, który dotyczy nie tyle budowy samej sieci co sprzedaży usług. W pierwszej kolejności należy wyjaśnić jaki ma być procent wymaganych do zawarcia umów wobec ilości zrealizowanych zasięgów. Kwestia ta wymaga doprecyzowania również pod kątem działania beneficjentów o stricte hurtowym modelu działalności, którzy świadczą bezpośrednio usług użytkownikom końcowym, ale za pośrednictwem operatorów korzystających. W takim przypadku do osiągnięcia wskaźników powinny być zaliczani użytkownicy końcowi przyłączeni za pośrednictwem operatorów korzystających. Takie usługi mogą świadczyć dopiero operatorzy korzystający z wybudowanej przez beneficjenta sieci. Odpowiedniego podejścia i dyskusji wymaga także podejście do omawianego wskaźnika, w kontekście postulowanego włączenia kosztów przyłączy w zakres kwalifikowalności wydatków.		Uwaga nieuwzględniona Wskaźnik rezultatu dotyczący umów abonamentowych pochodzi z listy wskaźników KE, zawartej w rozp. EFRR. Zatem, monitorowanie liczby zawartych umów abonamentowych jest niezbędne. KE zależy na monitorowaniu dalszych efektów projektów. Wartość wskaźnika rezultatu w projekcie będzie wynikała z tego, na jakim obszarze budowana jest sieć. W niektórych przypadkach jego wartość będzie niewielka, w innych większa. Natomiast, w związku z zgłaszanym problemem braku bezpośredniego wpływu beneficjenta na liczbę zawieranych umów, konieczne jest znalezienie odpowiedniego rozwiązania podczas dyskusji w trybie roboczym.
124.	B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Podkarpackie	2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	35	Postulujemy położenie większego nacisku na obowiązkową dostępność / interoperacyjność / integrację nowych rozwiązań z już istniejącymi we wszystkich projektach. Istotnym problemem projektów w zakresie rozwoju e-usług w okresie programowania 2014 - 2020 był znaczący faktyczny wpływ dużych firm informatycznych na kształt projektów realizowanych przez JST. Dostawcy systemów dziedzinowych / elektronicznego obiegu dokumentów / BIP mieli istotny wpływ i byli głównymi beneficjentami realizowanych wdrożeń. Koeniczne jest odwrócenie relacji tak by realizujący projekt podmiot publiczny był gospodarzem rozwiązania. Zapewnienie rzeczywistej a nie tylko iluzorycznej możliwości integracji dostarczanych rozwiązań z innymi pochodzącymi od dowolnych dostawców.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy zapisów projektu FERC.
125.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I Wskaźniki	28-31	We wskaźnikach produktu i rezultatu nie zostały ujęte podmioty odpowiedzialne za funkcjonowanie miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkół i placówek oświatowych, podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmiotów leczniczych, węzłów transportowych, miejsc świadczenia usług publicznych, instytucji kultury) - które zostały wymienione w grupach docelowych na str. 24. Proponujemy je dopisać.		Uwaga nieuwzględniona W Programie określono obowiązkowe wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosiły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń Programu. Część tych wskaźników została już opracowana przez IZ, jednak z pewnością, lista tych wskaźników będzie uzupełniona o wszystkie planowane typy wsparcia.

126.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	9. Załączniki - Załącznik 2: Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia - Komplementarność w obszarze e-administracji	str. 97	Treść podrozdziału "Komplementarność w obszarze e-administracji" należy uzupełnić o rozwiązania obejmujące udział samorządów i określić zakres właściwości dla działań regionalnych.		Uwaga nieuwzględniona Wskazany fragment FERC nie ma na celu formułowanie kształtu interwencji regionalnych programów operacyjnych, a wykazanie komplementarności pomiędzy tymi źródłami wsparcia. Zakres właściwości dla działań regionalnych zostanie określony w dokumentach dot. wszystkich programów w perspektywie 2021-2027 np. umowa partnerstwa, linia demarkacyjna.
127.	UKE	mazowieckie	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz rozwiązania polityczne	4	Zwracamy uwagę czy sformułowany ma być podaż czy też popył na usługi dostępu do internetu. Jeżeli nie doszło do omyłki i chodzi o stymulację popytu na dostęp do internetu, to w jaki ma to się odbywać, czy być może jest tu mowa o rozwoju kompetencji cyfrowych?		Wyjaśnienie W ramach projektu FERC planuje się interwencję, która będzie oddziaływać zarówno na podaż, jak i popyt na usługi dostępu do szerokopasmowego internetu. W założeniu środki publiczne mają uzupełnić inwestycje prywatne i pობудzić ich rozwój.
128.	B-CONSULTING	podkarpackie	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia	44387	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji należy uzupełnić o konieczność zunifikowania oprogramowania instytucji publicznych w celu zwiększenia dostępności, możliwość wymiany danych itp. Przykładem jest system bibliotek publicznych, który nie posiada jednolitego oprogramowania co utrudnia wyszukiwanie książek, korzystanie przy użyciu jednej karty z zasobów różnych bibliotek publicznych czy zaciąganie danych dotyczących danej publikacji/książki, gdyż wprowadzone do jednego programu są one widoczne wyłącznie w nim. Dostrzeżono również chaos realizacyjny w zakresie rynku e-usług wynikający z niskiego poziomu wykorzystania interfejsów integracyjnych, w tym rozwiązań integracyjnych typu szyna danych. Dlatego też schemat wdrażania e-usług powinien uwzględniać system skutecznego zobligowania potencjalnych dostawców do wykorzystywania interfejsów integracyjnych tak aby rynek w zakresie usług dziedzinowych i e-usług z nimi powiązanych nie był zdominowany tylko przez kilka, największych podmiotów.		Uwaga nieuwzględniona Interwencja w ramach Priorytetu II projektu FERC będzie zgodna z polityką informatyzacji państwa. Projekty będą realizowały założenia Architektury Informatycznej Państwa, w tym te dotyczące zapewnienia interoperacyjności systemów informatycznych. Zapisy programów operacyjnych nie są właściwym typem dokumentów, które regulują obszar zamówień publicznych.
129.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	mazowieckie	2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	37	Należy dodać: Wsparcie projektów w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska np. systemy ostrzegania i informacji o niebezpieczeństwach, systemy wykrywania zagrożeń pożarowych, powodziowych itp. Uszczegółowienie zapisów, rozszerzenie katalogu projektów możliwych do realizacji.		Uwaga nieuwzględniona Katalog obszarów wymienionych w obszarze 2.4 jest przykładowy i ma charakter otwarty. Należy jednak zaznaczyć, że wsparcie obszaru bezpieczeństwa i ochrony środowiska jest także komplementarnie przewidziane do realizacji m.in. w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko 2021-2027 (następca obecnego POIS) oraz programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (następca obecnego POPW).
130.	Krajowa Spółdzielnia Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa	Pomorskie	I) Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe - Zadanie 2.2 Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, Załącznik 1 - Rozszerzony opis Priorytetu II: Zaawansowane usługi cyfrowe - 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa II) 1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwiązań polityczne	Ad. I) 36,90-91 Ad. II) 4-17	Ad. I) Cele Programu obejmują zgodnie z Projektem m.in. zapewnienie cyberbezpieczeństwa poprzez wsparcie w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji. Jak wskazano w Projekcie, dwa lata funkcjonowania krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, którego prawne i organizacyjne aspekty reguluje ustawa o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa z 2018 r. wykazały, że konieczne jest zdecydowane zwiększenie nakładów finansowych na wzmocnienie odporności systemów IT (information technology) oraz OT (operational technology), wykorzystywanych w podmiotach krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, do których należą m.in. operatory usług kluczowych. Kasa Krajowa pozytywnie ocenia, że projekt Programu „Fundusze Europejskie na rozwój cyfrowy” w zadaniu 2.2. uwzględni wzmocnienie cyberbezpieczeństwa w podmiotach krajowego systemu cyberbezpieczeństwa m.in. w sektorze bankowości i finansów, do którego należą także spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. Spółdzielcza struktura własnościowa kas znacząco ogranicza możliwość pozyskania przez nie środków z zewnątrz, a obecna sytuacja na rynku finansowym w praktyce uniemożliwia organiczne wypracowanie nadwyżki bilansowej, którą można byłoby przeznaczyć na przedsięwzięcia z zakresu cyberbezpieczeństwa. Z tych przyczyn uwzględnienie spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w zadaniu 2.2 i umożliwienie im jako operatorom usługi kluczowej w sektorze bankowości i finansów skorzystania z dotacji na poprawę lub wzmocnienie albo rozbudowę infrastruktury w zakresie cyberbezpieczeństwa świadczonych przez nie swoim członkom usług finansowych jest szczególnie istotne – nawet jeżeli poziom środków, o które wnioskowałyby był niewielki w skali całego Programu. Ad. II) Jak wskazano w projekcie (1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośnie rozwiązania polityczne) zakres interwencji programu wpisuje się w działania wskazane w europejskich i krajowych dokumentach strategicznych w obszarze cyfryzacji, w tym m.in. w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r. dalej: SOR) oraz w Programie Zintegrowanej Informatyzacji Państwa. W SOR m.in. podkreślono, że podstawą polskiej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa, którym należy stworzyć optymalne warunki rozwoju oraz zapowiedziano, że państwo będzie wspierać również przemiany strukturalne, a także wesprze rozwój spółdzielczości wskazano także, że nastąpi koncentracja wsparcia publicznego na tych podmiotach, które chcą się rozwijać, zaś podejmowane działania i instrumenty będą dostosowane do skali i etapu działania podmiotów, zdiagnozowanych potrzeb oraz perspektyw rozwoju (s.10). Z kolei w Programie Zintegrowanej Informatyzacji Państwa wskazano: Jednym z podstawowych wyzwań dla pełnej cyfryzacji gospodarki jest również zapewnienie zaufanej warstwy do prowadzenia bezpiecznych transakcji w obrocie gospodarczym i administracyjnym przy użyciu technologii cyfrowych. Odpowiednie podejście do technologii transakcyjnych w postaci inwestycji, badań i ułatwień regulacyjnych pozwoli na zbudowanie przewagi konkurencyjnej dla Polski. Inwestycje w rozwój wschodzących technologii finansowych stanowią dopełnienie koncepcji cyfryzacji polskiej gospodarki. Przykładem technologii finansowych (fintech) są płatności elektroniczne w systemie podatkowym, systemie ubezpieczeń społecznych oraz bankowa cyfrowa tożsamość. Osiągnięcie takiego poziomu zaawansowania polskiej gospodarki będzie możliwe wyłącznie dzięki ściślejszej współpracy sektora publicznego, naukowego i prywatnego na gruncie prawnym, instytucjonalnym i organizacyjnym (s. 11). Mając na względzie wyzwania stojące przed sektorem SKOK w tych obszarach, a także uwzględniając zaawansowane plany rozwojowe sektora SKOK dotyczące poszerzenia możliwości zdalnego świadczenia oferowanych usług finansowych, w tym nowoczesnych form płatności elektronicznych jak również wdrażania nowych rozwiązań w dziedzinie cyfrowej tożsamości, w tym m.in. w celu ułatwienia obywatelom zdalnego kontaktu z administracją publiczną przy wykorzystaniu bankowości elektronicznej Kasa Krajowa zwraca się z prośbą o umożliwienie kasom, które prowadzą działalność w formie spółdzielni, skorzystania ze środków przewidzianych w Programie z przeznaczeniem na sfinansowanie tych działań, co przyczyniłoby się do realizacji celów konsultowanego Programu.		Wyjaśnienie W perspektywie 2021-2027 formularz programu nie zakłada wskazywania beneficjentów, a jedynie grupy docelowe.
131.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Załączniki	88	Należy zmienić zapis "cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej" na "cyfryzacji procesów back-office w administracji publicznej".		Uwaga nieuwzględniona W ramach projektu FERC dofinansowanie na cyfryzację procesów back-office uzyskać będą mogły przedsięwzięcia realizowane przede wszystkim przez administrację centralną. Tego typu inwestycje na poziomie regionalnym będą mogły ubiegać się o wsparcie z regionalnych programów operacyjnych.
132.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I Główne grupy docelowe	24	Mając na uwadze stosowaną dotychczas nomenklaturę, warto byłoby doprecyzować, że główne grupy docelowe są rozumiane zarówno jako Beneficjenci, jak i odbiorcy końcowi.		Uwaga nieuwzględniona W perspektywie 2021-2027 formularz programu nie zakłada wskazywania beneficjentów, a jedynie grupy docelowe.
133.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji	46	Zgodnie z załącznikiem do ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz kod 016 wskazuje na Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, przemian przemysłowych i przedsiębiorstwa a kod 018 na Tworzenie przedsiębiorstw, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out i przedsiębiorstw rozpoczynających działalność. Bardziej zasadne wydaje się użycie innych kodów, np. 011 Rozwiązania ICT, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji		Wyjaśnienie Użyte w tabeli 10 na str. 46 kod interwencji są zgodne z najnowszą wersją Załącznika I do rozporządzenia ogólnego opublikowanego 30.06.br.
134.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	Priorytety 2.3: Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji	36	Dostęp do otwartych danych publicznych jest bardzo istotny dla studentów. W bardzo wielu dziedzinach brak informacji bardzo utrudnia studia a także pracę naukową. Istotnym jest, by dane były aktualne, aby można było je analizować w długim przedziale czasowym, a także dostępną w sposób, który nie wymagał opłat.		Wyjaśnienie W projekcie FERC wyodrębniono osobne działanie, które dedykowane jest dalszej digitalizacji i udostępnianiu ISP. Kwestie aktualności danych, otwartego i bezpłatnego dostępu będą podnoszone na etapie wdrażania działania, m.in. przy tworzeniu kryteriów wyboru projektów.

135.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	PKT 1.1., WSKAZNIKI, TABELA 4, 5 i 6	5, 32 i 33	"Pragniemy wskazać, że w dniu 9 marca 2021 r. został opublikowany Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Kompas cyfrowy 2030: europejska droga do dekady cyfrowej (COM (2021) 118). W dokumencie zaprezentowano nowe cele. Otóż, w pkt 3.4. wskazano, że do roku 2030 „wszystkie europejskie gospodarstwa domowe będą objęte siecią Gigabit, a wszystkie zaludnione obszary będą objęte 5G”. Cele te powinny wpłynąć na alokację pomocy. Obecnie proponowany poziom alokacji pomocy wygląda w sposób następujący: 1) regiony lepiej rozwinięte – kwota pomocy (w euro) 47 061 111,00 zł ¹ 5,88% " środki krajowe: 50% 2) regiony w okresie przejściowym – kwota pomocy (w euro) 94 122 219,00 zł ² 11,76% " środki krajowe: 30% 3) regiony słabiej rozwinięte – kwota pomocy (w euro) 658 855 539,00 zł ³ 82,35% " środki krajowe 15% Mając na uwadze ambitne cele KE i tym samym konieczność inwestycji również na obszarach lepiej rozwiniętych oraz przejściowych należy z jednej strony ograniczyć dysproporcję pomocy między regionami słabiej rozwiniętymi a pozostałymi, a z drugiej zmniejszyć udział środków krajowych.		Uwaga nieuwzględniona Potrzeby w zakresie dostępu do szybkiego i niezakłóconego internetu wciąż są bardzo duże. Wsparcie dla rozwoju nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej w najbliższych latach będzie realizowane w ramach kilku instrumentów wsparcia. Łącznie ze środków FER i KPO na ten cel planuje się przeznaczyć ponad 3,4 mld EUR (ponad 800 mln EUR z FER i 2,6 mld EUR w ramach KPO).
136.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet II Zaawansowane usługi cyfrowe	34	Projekt programu „Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027” może z wyłączeniem priorytetu 1 jest programem dedykowanym dla cyfryzacji szeroko rozumianej administracji publicznej. W naszej ocenie fundusze europejskie w większym stopniu powinny być wykorzystane w transformacji i rozwoju cyfrowym przedsiębiorstw, tak by były one bardziej konkurencyjne, w tym poprzez zwiększenie wykorzystywania zaawansowanej analityki danych, internetu rzeczy, sztucznej inteligencji (AI), automatyzacji w przedsiębiorstwach. W dokumencie dla Priorytetu II nie określono beneficjentów w rozumieniu podmiotów, które mogą otrzymać wsparcie np. JST, MŚP, duże przedsiębiorstwa. W sekcji „Główne grupy docelowe” zakres beneficjentów jest szeroki od obywateli przez administrację publiczną, a na przedsiębiorcach kończąc. Tymczasem dalsze zapisy w zakresie wsparcia dla poszczególnych priorytetów wspominają jako beneficjentów głównie jednostki administracji publicznej.		Wyjaśnienie Wzór programu został opracowany przez KE i nie zawiera informacji o typach beneficjentów. Zapisy w tym zakresie zostaną zawarte w dokumentach wdrożeniowych. W projekcie FER w Priorytecie II przewiduje się szeroki katalog odbiorców wsparcia, nie tylko administrację publiczną. W wybranych obszarach mogą to być również przedsiębiorcy lub przedsiębiorcy we współpracy z innymi podmiotami. Jednocześnie należy zauważyć, że projekt programu FER nie przewiduje co do zasady wsparcia rozwoju działalności przedsiębiorców. Takie wsparcie jest przewidziane m.in. w programie FENG.
137.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	mazowieckie	2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	38	W części Główne grupy docelowe należy dodać: administracja rządowa - służby mundurowe. Uszczegółowienie zapisów, rozszerzenie katalogu beneficjentów.		Uwaga nieuwzględniona W perspektywie 2021-2027 formularz programu nie zakłada wskazywania beneficjentów, a jedynie grupy docelowe.
138.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe	26	Dotyczy fragmentu: W ramach Priorytetu I przewiduje się możliwość wspierania inicjatyw polegających na nawiązaniu współpracy bilateralnej i międzynarodowej służącej wymianie doświadczeń i dobrych praktyk we wdrażaniu nowoczesnych technologii i systemów łączności. Uwaga Przedstawiony zakres potencjalnych projektów nie wynika z opisu samego 1. Priorytetu. Wobec tego nie jest jasne jakie konkretnie projekty i realizowane przez jakie grupy beneficjentów mogłyby w tych ramach uzyskiwać wsparcie.		Wyjaśnienie Program powinien zachować ogólne i elastyczne zapisy w tym zakresie. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie zakresu i odbiorców interwencji do bieżących potrzeb.
139.	Spółka "Koleje Mazowieckie - KM" sp. z o.o.	Mazowieckie	2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Wnioskujemy o możliwość realizacji przez duże przedsiębiorstwa projektów związanych z zakupem i wdrożeniem zintegrowanych systemów informatycznych mających na celu usprawnienie i podniesienie efektywności pracy. Wsparcie pozwoli na usprawnienie i podniesienie efektywności pracy przez duże przedsiębiorstwa. Zapewniają to zintegrowane systemy informatyczne, które łączą m.in. takie obszary jak: finanse i księgowość, kadry i płace, elektroniczny obieg dokumentów, majątek trwały, zakupy, sprzedaż, magazyny i logistyka, planowanie i budżetowanie. Zakup oraz wdrożenie przez przedsiębiorstwo zintegrowanego systemu informatycznego wpłynie na ograniczenie kontaktu poszczególnych grup pracowników w przedsiębiorstwie oraz umożliwi wykonywanie pracy w trybie zdalnym, ograniczając przemieszczanie się pracowników.		Uwaga nieuwzględniona W FER nie przewiduje się interwencji nakierowanej na wsparcie projektów dotyczących cyfryzacji przedsiębiorstw. Zapewnienie odpowiedniego poziomu cyfryzacji i robotyzacji dużych przedsiębiorstw w celu wzrostu ich produktywności, poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa oraz umożliwieniu transformacji w kierunku Przemysłu 4.0 przewidziane jest do realizacji m.in. w ramach KPO.
140.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośnie rozwiązania polityczne - Wnioski w zakresie zapewnienia cyberbezpieczeństwa	str. 10	Akapit 3 Literówka Z uwagi na skalę wyzwań finansowanie działań w tym obszarze wyłączenie ze środków krajowych jest niewystarczające." - powinno być wyłącznie."		Uwaga uwzględniona
141.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Załącznik 1	93-94	Pod rozważ poddaje się propozycję, by w opisie pozycji 2.4 uwzględnione zapisy, które umożliwią realizację projektów współpracy międzysektorowej, przyczyniających się do definiowania, prototypowania i wdrażania cyfrowych rozwiązań w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społeczno-gospodarczych, takich jak: eventy programistyczne (hackathony, datathony), living-laby (ekosystemy oraz metody na rzecz tworzenia innowacji cyfrowych) etc.		Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy Programu nie wykluczają takich możliwości. Wymienione formy konkursów będą mogły być zastosowane w konkretnych inwestycjach zgodnie z uzasadnionym wyborem beneficjenta.
142.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I	27	Naszym zdaniem czerpiąc z dotychczasowych doświadczeń dotacje powinny być jedyną formą wsparcia. W I osi POPC były wdrożone już instrumenty finansowe. Środki te jednak nie były wykorzystywane na finansowanie inwestycji szerokopasmowych. Zatem tak samo jak w Priorytecie II jedyną formą wsparcia powinny być dotacje.		Wyjaśnienie Przyjętą obecnie formą finansowania projektów w ramach projektu FER są dotacje.
143.	Spółka "Koleje Mazowieckie - KM" sp. z o.o.	Mazowieckie	2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Wnioskujemy o rozszerzenie możliwych do realizacji inwestycji o zakup przenośnych radiotelefonów w standardzie GSM-R, które służą do zapewnienia stałej łączności z maszynistą i dyżurnymi ruchu w czasie wykonywania obowiązków służbowych. W związku z planami dotyczącymi modernizacji infrastruktury kolejowej i przejściu na łączność cyfrową (GSM-R) w pociągach, zachodzi konieczność wymiany ok. 600 szt. radiotelefonów działającym w systemie analogowym na cyfrowe, użytkowane przez drużyny konduktorskie. Radiotelefon przenośny jest jednym z podstawowych narzędzi pracy kierownika pociągu. Jest niezbędny do utrzymania stałej łączności z maszynistą i dyżurnymi ruchu w czasie wykonywania obowiązków służbowych, tj. podawania sygnałów odjazdu pociągu ze stacji i przystanków osobowych, wykonywania prób hamulca, zgłaszanie wszelkich zdarzeń na pociągu (pogotowie, Policja itp.). Każdy kierownik pociągu zgodnie z procedurą UT-02 oraz instrukcją Km h-21 musi być wyposażony w sprawny radiotelefon przenośny, za który ponosi pełną odpowiedzialność.		Uwaga nieuwzględniona W FER nie przewiduje się interwencji nakierowanej na wsparcie projektów cyfryzacji przedsiębiorstw. Zapewnienie odpowiedniego poziomu cyfryzacji i robotyzacji dużych przedsiębiorstw w celu wzrostu ich produktywności, poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa oraz umożliwieniu transformacji w kierunku Przemysłu 4.0 przewidziane jest do realizacji m.in. w ramach KPO.

144.	Tauron Polska Energia	śląskie	1.1. Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	27	W przedmiotowym fragmencie wskazano, że „Zakłada się, że przyjęcie głównie aukcyjnego systemu wyboru projektów dotyczących budowy infrastruktury szerokopasmowej przełoży się na zaangażowanie dużego nakładu środków prywatnych przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych.” Czy powyższe należy odczytywać jako zapowiedź udzielania pomocy publicznej na realizację inwestycji w sieci szerokopasmowe na podstawie art. 52 ust. 2a GBER?		Wyjaśnienie Niniejszy fragment użyto, aby uzasadnić wykorzystanie dotacji jako podstawowej formy finansowania projektów w priorytecie I. Odnosi się on do perspektywy 2014-2020, w trakcie której przyjęto aukcyjny system wyboru projektów dotyczących budowy infrastruktury szerokopasmowej dla gospodarstw domowych. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie udzielone zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia.
145.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Tabela 1	17	Cel szczegółowy "Udoskonalenie sieci połączeń cyfrowych" znajduje się w celu polityki 3: Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności i udoskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych. W FERC wskazano CP 1.		Wyjaśnienie Cel szczegółowy "Udoskonalenie sieci połączeń cyfrowych" został na końcowym etapie prac nad rozporządzeniem ogólnym na 2021-2027 przeniesiony z CP 3 do CP 1. Zgodnie z opublikowaną w dniu 30.06.br. polską wersją rozporządzeniem ws. EFRR i FS obecna nazwa ww. celu szczegółowego to "Udoskonalenie łączności cyfrowej".
146.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Wnioski w zakresie dostępu do internetu szerokopasmowego	7	Propozycja zmiany brzmienia zapisu Pomimo intensywnych zachęt państwa ograniczenia części barier inwestycyjnych, a także pozytywnej postawy niektórych przynajmniej jednostek samorządu terytorialnego, inwestycje komercyjne w rozwój nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej na tych obszarach są dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych nieoptymalne ze względu na wysokie koszty utrzymania przekraczające możliwe do uzyskania przychody ze świadczonych usług. Uzasadnienie Oryginalny zapis nie jest w pełni zgodny z prawdą, w szczególności w zakresie w jakim dotyczy intensywnego wsparcia ze strony JST. Faktem jest, że część samorządów stara się wpływać na jak najlepsze pokrycie ich obszarów wysokiej jakości sieciami szerokopasmowymi tworząc dla nich przyjazne otoczenie inwestycyjne. Z drugiej jednak strony wiele samorządów wciąż traktuje inwestycje telekomunikacyjne przede wszystkim jako potencjalne źródło dodatkowego przychodu, a co za tym idzie na nadmiarowym poziomie określa koszty dostępu do swoich gruntów, w tym szczególnie dróg niepublicznych. Trudności występują także w zakresie inwestycji dotyczących sieci mobilnych oraz niespójności w stosowaniu powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Na poziomie administracji centralnej, poza wsparciem w postaci POPC, obserwujemy natomiast przede wszystkim postępujące działania w zakresie usuwania barier inwestycyjnych.		Uwaga nieuwzględniona Barieri rozwoju sieci szerokopasmowych oraz rozwiązania w tym zakresie zostały wskazane w Narodowym Planie Szerokopasmowych. Dokument ten stanowi wypełnienie warunku podstawowego dla Celu Polityki 1 (v).
147.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	23	Dotyczy fragmentu: Wsparcie w ramach priorytetu I będzie udzielane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów dotyczących pomocy publicznej, obowiązujących w dniu jego udzielenia, jak również przy zachowaniu zasady neutralności technologicznej. Uwaga Prosimy o wyjaśnienie jaki jest zakładany model udzielania pomocy publicznej. Interwencja opisana w 1. Priorytecie w dużej części może nie mieścić się w zakresie aktualnego rozporządzenia GBER – np. interwencja na obszarach szarych NGA. Oznacza to, że konieczna będzie notyfikacja programu pomocowego lub dokonana zostanie modyfikacja brzmienia rozporządzenia GBER dopuszczająca zakładaną w 1. Priorytecie interwencję i uszczegółwiająca jej warunki. Prosimy o przedstawienie informacji w tym zakresie.		Wyjaśnienie Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie udzielone zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia.
148.	Spółka "Koleje Mazowieckie - KM" sp. z o.o.	Mazowieckie	2.5. Wsparcie umiejności cyfrowych	37	Wnoskujemy o możliwość dofinansowania z PO PC zadań, które stanowią część Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej w pociągach oraz stanowią wyposażenie konduktorów w niezbędny sprzęt: - modernizacji Infolinii Call Center oraz rozbudowy Systemu Komunikacji, - dostawy urządzeń mobilnych dla drużyn konduktorskich wraz z oprogramowaniem Mobilnej Informacji Konduktorskiej. Możliwość dofinansowania zakupu urządzeń mobilnych w postaci tabletów wpłynie na poprawę warunków pracy. Pracownicy drużyn konduktorskich zostaliby wyposażeni w Przenośne Urządzenia Mobilnej Informacji Konduktorskiej w postaci tabletów służebowych z zainstalowaną aplikacją konduktorską. Wspomniana aplikacja zawierałaby zbiór wydawnictw kolejowych, procedur i instrukcji, zapewniałaby dostęp do rozkładu jazdy pociągów w wersji podstawowej oraz służebowej, pozwalałaby na tworzenie dokumentów, np. raportu z jazdy pociągu oraz raportu służebowego. Urządzenie miałyby również dostęp do ogólnopolskiego rozkładu jazdy pociągów, w formie platformy Systemu planowania podróży. Dokumenty w formie elektronicznej aktualizowane byłyby w trybie on-line, co przyspieszyłoby się do poprawy przepływu informacji. Drużyny konduktorskie w aplikacji mobilnej miałyby również udostępniany plan pracy oraz harmonogram służb, dodatkowo w grupie urządzeń publikowane byłyby doraźne regulacje w formie zarządzeń i poleceń tekstowych.		Uwaga nieuwzględniona W FERC nie przewiduje się interwencji nakierowanej na wsparcie projektów cyfryzacji przedsiębiorstw. Zapewnienie odpowiedniego poziomu cyfryzacji i robotyzacji dużych przedsiębiorstw w celu wzrostu ich produktywności, poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa oraz umożliwieniu transformacji w kierunku Przemysłu 4.0 przewidziane jest do realizacji m.in. w ramach KPO.
149.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji	47	Zgodnie z załącznikiem do ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz kod 33 obejmuje zakres INNEGO RODZAJU NARZĘDZI TERYTORIALNYCH W RAMACH CELU POLITYKI 5. Natomiast sieci szerokopasmowe realizują cel polityki 3. Tym samym należałoby wybrać kod w ramach obszaru określonego jako "Inne podejścia podejmowane w ramach celów politycznych innych niż cel polityki 5 oraz nie w formie ZIT, nie w RLKS (kody od 41 do 48)".		Uwaga nieuwzględniona Użyte w tabeli 12 na str. 47 kody dla wymiaru „TERYTORIALNY MECHANIZM REALIZACJI I UKIERUNKOWANIE TERYTORIALNE” są zgodne z najnowszą wersją Załącznika I do rozporządzenia ogólnego opublikowanego 30.06.br.
150.	Urząd Miasta Lublin	lubelskie	2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	35	Wydaje się zasadnym, aby w obszarze cyfryzacji procesów back-office wśród potencjalnych wnioskodawców znalazły się również JST. Takie podejście wydaje się naturalną konsekwencją zwłaszcza, że w odniesieniu do wysokowydajnych ustandaryzowanych usług cyfrowych tego typu wnioskodawcy, z uwagi na ich charakter, wymagają dodatkowego wsparcia w tym obszarze. Jest to o tyle istotne, że w przypadku budowy rozwiązań o charakterze horyzontalnym standaryzacja działań powinna obejmować wszystkie poziomy administracji nie tylko administrację rządową. Dodatkowo obecna sytuacja pandemiczna ujawniła braki i obszary wymagające dalszej interwencji w tym obszarze. Trzeba mieć na uwadze, że JST będące najbliższą obywatela stoją przed wyzwaniem zagwarantowania najlepszych rozwiązań cyfrowych w celu sprawniej realizacji swoich zadań oraz zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC dofinansowanie na cyfryzację procesów back-office uzyskać będą mogły przedsiębiorstwa realizowane przede wszystkim przez administrację centralną. Tego typu inwestycje na poziomie regionalnym będą mogły uzyskać dofinansowanie z regionalnych programów operacyjnych. Ponadto w ramach środków REACT-EU w POPC 2014-2020 planowany jest do realizacji projekt Cyfrowe JST, którego celem jest poprawa zaawansowania cyfrowego jst.
151.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	9. Załączniki - Załącznik 2: Komplementarność interwencji z innym formami wsparcia Komplementarność w obszarze e-administracji	str. 98	W akapicie 1 wskazano, że: "W obszarze e-zdrowie interwencja FERC obejmie podmioty lecznicze podległe lub tworzone przez administrację rządową". "W ramach RPO dofinansowane będzie wdrażanie TIK na podstawie standardów opracowanych centralnie w podmiotach leczniczych innych niż na poziomie krajowym". Proponuje się uzupełnić treść w następujący sposób: "W pierwszej kolejności wykorzystywane powinny być samorządowe, w tym regionalne platformy usług zdrowotnych, a ich rozbudowa i dostosowanie do standardów o których mowa powyżej możliwa będzie do sfinansowania przez samorządy ze środków Programu".		Uwaga nieuwzględniona Zapisy programu są zgodne ze wspólnie wypracowaną z przedstawicielami regionów linią demarkacyjną. Przedsięwzięcia regionalne powinny być finansowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
152.	Urząd Miasta Katowice, Wydział Informatyki	śląskie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego, 1.1: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	28-31	W Tabeli 2: Wskaźniki produktu oraz w Tabeli 3: Wskaźniki rezultatów nie przewidziano w ogóle wskaźnika dot. instytucji publicznych (w tym w szczególności samorządowych) - są jedynie mieszanką i przedsiębiorstwa. Pomimo że w celach zaplano "interwencja obejmie też zapewnienie dostępu do internetu o przepływności co najmniej 1 Gb/s w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły i placówki oświatowe, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmioty lecznicze, węzły transportowe, miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury, a także przedsiębiorstwa rozumiane jako centra technologiczne/biznesowe)."		Wyjaśnienie W Programie określono obligatoryjne wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosiły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń Programu. Część tych wskaźników została już opracowana przez IZ, jednak z pewnością, lista tych wskaźników będzie uzupełniona o wszystkie planowane typy wsparcia.
153.	B-CONSULTING	podkarpackie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe 2.5: Wsparcie umiejności cyfrowych	37	Kampania edukacyjno-informacyjna jest narzędziem nieadekwatnym do "wsparcia umiejności cyfrowych". Działania informacyjno-edukacyjne nie spowodują, że obywatele, w tym w szczególności osoby starsze pomimo, że będą miały świadomość, że mogą i będą chcieć - będą potrafili korzystać z nowoczesnych technologii. Zapisy dotyczące kampanii edukacyjno-informacyjnej wymagają doprecyzowania.		Uwaga nieuwzględniona Brak propozycji doprecyzowania zapisu. Wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych społeczeństwa, w tym osób starszych, przewidziane jest do realizacji ze środków EFS+, w ramach projektu FERS I RPO. W ramach projektu FERC przewidziano jedynie działania podnoszące świadomość w zakresie korzystania nowoczesnych technologii.

154.	Urząd Miasta Lublin	lubelskie	2.2 Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa	36	Zakresem interwencji powinny być również objęte inwestycje w JST związane ze zwiększeniem bezpieczeństwa informacji zapewniające skuteczne mechanizmy zapobiegania i reagowania na incydenty w systemach informacyjnych a bezpieczeństwo informacyjne jest ważnym elementem ich działalności. Należy również mieć na uwadze, że obowiązkowi wynikające z ustawy o Krajowym Systemie Cyberbezpieczeństwa, narażenie na cyberatak i odpowiedzialność jednostki samorządu to duże obciążenie dla JST. Odpowiednie przygotowanie się do ewentualnych zagrożeń, które mogą skutkować wystąpieniem incydentu lub ataku, to podstawa, zwłaszcza ze względu na postępującą coraz szybciej informatyzację urzędów. Bez odpowiednich środków finansowych na ten obszar dla JST trudno jest mówić o niezakłóconym świadczeniu usług cyfrowych i osiągnięciu odpowiednio wysokiego poziomu bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych służących do świadczenia tych usług zwłaszcza w kontekście zapisów Strategii Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2019-2024, w której jednym z celów jest podniesienie poziomu odporności systemów informacyjnych administracji publicznej.		Uwaga nieuwzględniona W latach 2021-2027 interwencja w obszarze cyberbezpieczeństwa będzie podejmowana nie tylko w FERC, ale również komplementarnie w szczególności w ramach instrumentu REACT-EU w POPC 2014-2020, Krajowego Planu Odbudowy, FEFG, RPO. Odbiorcami efektów projektów realizowanych w ramach FERC będą również JST.
155.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Zaawansowane usługi cyfrowe	34-47	Zgodnie z art. 17 ust. 3 lit d) pkt (i) ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wici program powinien zawierać, w odniesieniu do poszczególnych celów szczegółowych wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym oraz ich zakładany wkład w realizację wspomnianych celów strategicznych. Należy uzupełnić.		Uwaga nieuwzględniona Zapisy art. 22 ust 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. stanowią, że wykaz planowanych w programie operacji o znaczeniu strategicznym załączą się do celów informacyjnych. Przepis ten nie precyzuje jakie operacje należy uznać za takie „o znaczeniu strategicznym” i nie zobowiązuje do załączenia listy takich przedsięwzięć. Na obecnym etapie przygotowania FERC nie planuje się załączenia do Programu ww. listy operacji o znaczeniu strategicznym.
156.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Tabela 3. Wskaźniki rezultatu	30-31	Wprowadzenie wskaźników rezultatu dot. abonamentu na świadczenie usług telekomunikacyjnych jest zgodne z projektem rozporządzenia Parlamentu i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności COM/2018/372 final - 2018/0197 (COD)). Jednakże wymaga to włączenie kosztów przyłącza telekomunikacyjnych do kosztów kwalifikowalnych projektów budowy sieci szerokopasmowych. Brak uwzględnienia przyłącza telekomunikacyjnych w ramach projektów realizowanych w obecnej perspektywie finansowej (POPC) powoduje problemy z odpowiednim wysyceniem sieci. Koszt przyłącza stanowi bowiem istotne ograniczenie dla abonentów oraz operatorów, a niekiedy również barierę w efektywnym dostępie hurtowym do sieci finansowanych ze środków publicznych POPC. Dlatego przedmiotem wsparcia powinny być sieci wraz z przyłączem.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
157.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet II 2.3. Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji	93	Sformułowanie „rozwijanie infrastruktury wymiany danych - tworzenie platform oraz partnerstw służących gromadzeniu i wymianie danych między przedsiębiorstwami jako narzędzi wspierających dzielenie się danymi” rekomendujemy rozszerzyć również na software i usługi (czyli „platform, oprogramowania i usług oraz partnerstw służących gromadzeniu i wymianie danych...”). Celem jest usunięcie aktualnego ograniczenia wyłącznie do platform. Wsparciem powinno być objęte także zwiększanie kompetencji w zakresie Business Intelligence oraz zakupy licencji na oprogramowanie.		Uwaga nieuwzględniona Przy obecnych zapisach programu będzie możliwe finansowanie m.in. oprogramowania i usług. We wzorze programu nie ma miejsca na wypisywanie szczegółowego katalogu wydatków kwalifikowalnych. Będzie on przygotowany na późniejszym etapie wdrażania FERC. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
158.	Urząd Miasta Plocka	mazowieckie	2 Priorytety programu	od 22	Program zawiera informacje dot. skierowania interwencji do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Takie podejście dyskryminuje miasta i gminy, które nie zostały zakwalifikowane do tych kategorii.		Wyjaśnienie Interwencja w ramach Priorytetu I możliwa będzie na obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach, również na terenie dużych miast. Przywoływany zapis ma charakter diagnostyczny i jest zgodny z informacjami zawartymi w „Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2020 r.” [UKE], który wskazuje, że brak stacjonarnej infrastruktury szerokopasmowej dotyczy w głównej mierze obszarów większych oraz małych i średnich miast. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych w ramach FERC zostanie udzielone zgodnie z podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia, a także z wypracowaną linią demarkacyjną uwzględniającą fakt, że rozwój sieci szerokopasmowych będzie realizowany m.in. ze środków FERC i KPO.
159.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	23	Postulujemy ograniczenie zakresu możliwych sytuacji, w których wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych odbywa się z pominięciem konkurencyjnego trybu wyboru projektów. W tym celu w przedostatnim akapicie opisu Priorytetu I na str. 24 należy wprowadzić następujące zmiany: W uzasadnionych przypadkach przewiduje się zastosowanie również trybu niekonkurencyjnego. Taka możliwość istnieje np. w przypadku tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. Tryb niekonkurencyjny stosuje się jedynie w przypadkach, w których w wyniku przeprowadzonej procedury konkurencyjnej, analizy danych inwentaryzacyjnych UKE, a także badania planów inwestycyjnych potwierdzono brak możliwości zapewnienia dostępu do sieci, w innym trybie niż niekonkurencyjny. Niezależnie od tego niezbędne jest przedstawienie koncepcji wykorzystania modelu pozakonkursowego w ramach interwencji POPC. Sukces interwencji w ramach POPC 1 dowiódł efektywności modelu przeznaczenia środków na wsparcie podmiotów działających na konkurencyjnym rynku telekomunikacyjnym. Jest to zauważalne m.in. w znacznym przekroczeniu wskaźników dot. zakładanej liczby HH w zasięgu sieci POPC. Zbyt szerokie wsparcie projektów pozakonkursowych, jakie miało miejsce w perspektywie finansowej 2007-2013, a przede wszystkim jego dalece nieproporcjonalne wobec efektów koszty realizacji i późniejsze trudności z utrzymaniem zbudowanej infrastruktury wykazało, że nie jest to model jaki powinien być w szerszym zakresie stosowany w kolejnych latach. Odnosząc się do wskazanego w programie potencjalnego zakresu wsparcia pozakonkursowego, które jak zakładamy mogłoby bazować na modelu realizacji Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej uważamy za zdecydowanie zbyt szerokie. Wybrany dla OSE model realizacji skutkuje poważnym ograniczeniem konkurencyjnego dotychczas rynku świadczenia usług dla jednostek edukacyjnych. Rola operatorów sprowadza się natomiast jedynie do świadczenia usług hurtowych na rzecz operatora sieci OSE. Rozumiejąc istotę tego projektu przyjęliśmy do wiadomości jego realizację w tym modelu. Trudno jednak na obecnym etapie pominąć ryzyko wystąpienia sytuacji, w której model ten zostałby zastosowany także do szerokiego i niedookreślonego katalogu miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły, podmioty lecznicze, węzły transportowe, główne miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury, a także przedsiębiorstwa). W praktyce mogłoby to skutkować istotną zmianą kształtu rynku telekomunikacyjnego oraz warunków konkurencji, w zakresie usług B2B, w tym dla jednostek publicznych. Szczególnie, że w zakres ww. definicji wchodziły nawet podmioty takie jak przedsiębiorstwa. Z perspektywy aktualnych uczestników rynku rodzi to przede wszystkim ryzyko istotnego zawężenia zakresu konkurencyjnego rynku oraz przejęcia jego części przez podmiot publiczny kreowany nie w wyniku gry rynkowej, ale dzięki wykorzystaniu dotacji ze środków publicznych. Jednocześnie możliwość udziału podmiotów publicznych będących przedsiębiorcami telekomunikacyjnymi powinna być oczywiście możliwa w ramach procedur konkurencyjnych. Ewentualnym modelem, jaki możemy rekomendować jest umożliwienie wsparcia strony popytowej, tj. udostępnienie odpowiedniej puli środków na bezpośrednie dotacje/bony dla wybranych kategorii podmiotów (w potwierdzonych do wsparcia lokalizacjach) stanowiących główną siłę napędową przeznaczone na zapewnienie im dostępu szerokopasmowego o wysokich parametrach, które w praktycznych sytuacjach mogą nie tylko dotyczyć 1 Gb/s, ale także odpowiedniej jakości (SLA) usługi. Takie podmioty we własnym zakresie organizowałyby procedury zakupu na niezbędne dla siebie usługi. Sukces programów tj. „Mój prąd”, który zbudował zarówno popyt jak i podaż rozwiązań prosumenckich instalacji fotowoltaicznych wyraźnie pokazuje, że wsparcie strony popytowej jest wartytym rozważenia modelem także dla POPC. Szczególnie, że wspiera także przedsiębiorczość i powstawanie miejsc pracy na poziomie lokalnym. Wykreślenie zwrotu „np.” jest niezbędne z uwagi na potrzebę zapewnienia minimalnego zakresu precyzyj. Jego użycie, w praktyce powoduje, że tryb pozakonkursowy będzie mógł być wykorzystywany dla całego zakresu Priorytetu I. Ponadto do ewentualnego wyboru trybu pozakonkursowego istotną byłaby szczegółowa ewaluacja oraz ocena wpływu na rynek dotychczasowych projektów realizowanych w zakresie sieci i w ramach POPC w tym trybie.		Uwaga nieuwzględniona Zakłada się, że tryb konkurencyjny będzie wiodącym trybem wyboru projektów, natomiast tryb niekonkurencyjny będzie stosowany w uzasadnionych przypadkach, np. tworzenie lub rozwój dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. Takie podejście jest stosowane w perspektywie finansowej 2014-2020 – tryb pozakonkursowy dla projektów OSE.
160.	Osoba indywidualna	Mazowieckie	2.5 Wsparcie umiejętności cyfrowych	94-95	W projekcie programu kilkakrotnie wskazano na istotny brak kadry dla zapewnienia cyberbezpieczeństwa. Cytat [str. 16]: konieczne są aktywne działania zmierzające do zapewnienia dużej luki kompetencyjnej na rynku pracy w kontekście braku wystarczającej liczby specjalistów branżowych zajmujących się cyberbezpieczeństwem. Otóż, można zwiększyć dostępność wykwalifikowanych kadr zajmujących się cyberbezpieczeństwem angażując kobiety, które nadal stanowią zaledwie 20 procent cyberspecjalistów. Zresztą, jak potwierdzają wszystkie badania, mieszane zespoły cyberbezpieczeństwa są bardziej skuteczne. Od kilku lat wiodące organizacje zrzeszające specjalistów od cyberbezpieczeństwa wskazują przyczyną tak niskiego zaangażowania kobiet oraz sposoby zmiany tego stanu rzeczy. Ich raporty są dostępne w internecie. Najnowsze opracowanie z marca 2022 roku zostało przygotowane w ramach unijnego programu SPARTA dotyczącego cyberbezpieczeństwa. Niektóre państwa już opracowały i wdrażają programy zachęcające kobiety do pracy w cyberbezpieczeństwie - są to m.in. Francja, Wielka-Brytania, Australia. W Polsce z jednostek sektora finansów publicznych widoczne działania podejmuje jedynie Narodowe Centrum Bezpieczeństwa Cyberprzestrzeni Wojska Polskiego - za co bardzo dziękuję. Postuluję, by do programu dodać explicite zdanie o zwiększeniu udziału kobiet w cyberbezpieczeństwie, np. dopisując stosowną interwencję do listy na stronie 95 programu, w załączniku 1 - obszar 2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych.		Wyjaśnienie W projekcie FERC uwzględniono wsparcie rozwoju wysokich kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla pracowników administracji (w tym JST), sektora ochrony zdrowia i przedsiębiorców. Przewidziano również kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz m.in. promowania podnoszenia kompetencji cyfrowych, korzyści wynikających z korzystania nowoczesnych technologii i e-usług publicznych, rozwijania świadomości dotyczących dostępności cyfrowej i cyberbezpieczeństwa. Działania dotyczące szeroko pojętego rynku pracy są realizowane w ramach EFS+. Interwencja w projekcie FERC jest zgodna z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn oraz zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

161.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośne rozwiązania polityczne - Wnioski w zakresie otwartości danych i ponownego wykorzystania informacji	str. 10	Akapit 2 W skład systemu wchodzi: 163 operatorów usług kluczowych (w 6 kluczowych dla społeczno-ekonomicznego bezpieczeństwa państwa: energii, transporcie, bankowości, zdrowiu, infrastrukturze cyfrowej oraz dystrybucji wody), - wyrażenie jest niepełne, proponuję po słowie "państwa" dodać słowo "branżach"		Uwaga uwzględniona Wskazany fragment zostanie zmieniony w następujący sposób: "(w 6 kluczowych obszarach dla społeczno-ekonomicznego bezpieczeństwa państwa: energii, transporcie, bankowości, zdrowiu, infrastrukturze cyfrowej oraz dystrybucji wody)".
162.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Załączniki	97	Należy zmienić zapis "W FERC realizowane będą działania związane z dalszym rozwojem e-administracji (poziomu centralnego), właściwego dla urzędów zespolonych i niezespolonych" na zapis "W FERC realizowane będą działania związane z dalszym rozwojem e-administracji".		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Podobnie jak w obecnej i poprzednich perspektywach finansowych UE tego typu inwestycje mogą być realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
163.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Doświadczenia realizacji Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	str. 16	Należy skorygować treść akapitu 2, w następujący sposób: "W obszarze e-administracji kontynuowane będą działania polegające na udoskonaleniu nowych i modernizacji istniejących e-usług oraz cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej i samorządowej".		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Podobnie jak w obecnej i poprzednich perspektywach finansowych UE tego typu inwestycje mogą być realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
164.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Priorytet I oraz Załącznik 1	24, 25, 94	Proponuje się dodać jeszcze jedną grupę do której adresowane powinny być projekty ograniczające wykluczenie społeczne ("cyfrowe") - osoby z grupy 65+. Potrzebne jest ograniczenie niekorzystnych wykluczeń społecznych szczególnie w zakresie dostępu do medycznych e-usług, medycyny zdalnej. Należy szczególnie wspierać opracowania programów szkoleniowych i kampanii informacyjno-zachęcających. Należy zapewnić dofinansowanie dostępu do internetu/komputerów dla ludzi z tej grupy za przysyłową złotówkę (np. ulgi podatkowe, ceny ryczałtowe, ceny zniżkowe i abonamentu TV). Sugeruje się promowanie takich projektów, jak edukacyjne kanały TV dla starszych, gdzie byłoby prowadzone lekcje obsługi komputerów, technik ochrony przed wirusami i hakerami, korzystania z bankowości internetowej etc. Widzimy obecnie, jak trudno jest takim osobom zapisywać się na szczepienia przed COVID-19, obsługiwać bankowość mobilną czy też korzystać ze zdalnych wizyt lekarskich.		Uwaga nieuwzględniona Działania szkoleniowe skierowane do osób wykluczonych cyfrowo, w tym osób starszych, realizowane będą ze środków EFS+ w ramach FERS i RPO. Działania podnoszące świadomość w projekcie FERC skierowane będą do wszystkich obywateli, czyli również do osób 65+. W projekcie FERC nie przewidziano zakupu sprzętu ani działań socjalnych skierowanych do osób fizycznych.
165.	Radomska Stacja Pogotowia Ratunkowego w Radomiu	mazowieckie	2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Konieczność systematycznego podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników Zapewnienia funkcjonowania RSPR w oparciu o nowoczesne rozwiązania informatyczne		Wyjaśnienie W projekcie FERC przewidziano wsparcie podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników instytucji publicznych, w tym z sektora ochrony zdrowia.
166.	B-CONSULTING	podkarpackie	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia	44387	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji należy uzupełnić o konieczność tworzenia/ wdrażania systemów modernizacji już istniejącej infrastruktury cyfrowej w administracji publicznej, w tym samorządów terytorialnych. Pomimo realizacji projektów z zakresu e-usług przez samorządy w poprzednich perspektywach finansowych, nikt nie przewidział dalszej modernizacji sprzętu i oprogramowania, tak by w jak najwyższym stopniu wykorzystywały możliwości nowoczesnych technologii cyfrowych. Inwestycje cyfrowe w odniesieniu do obecnych możliwości są przestarzałe zarówno technologicznie jak i sprzętowo. Działania w zakresie rozwoju cyfrowego powinny mieć charakter ciągły i uwzględniać etap modernizacji infrastruktury cyfrowej w celu zwiększenia liczby e-usług, poprawę ich jakości oraz dostępności dla obywateli.		Uwaga nieuwzględniona Projekt FERC obejmuje wdrażanie projektów polegających na poprawie ich jakości oraz dostępności e-usług, rejestrów itp., w tym w zakresie infrastruktury cyfrowej. Działania objęte finansowaniem ze środków UE nie mogą być kierowane na utrzymanie systemów, dlatego działania są prowadzone w formie projektów o zdefiniowanych ramach - nie mają charakteru ciągłego. W projekcie FERC nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Podobnie jak w obecnej i poprzednich perspektywach finansowych UE tego typu inwestycje mogą być realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
167.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I, TABELA 4, 5 I 6, PRIORYTET II, TABELA 10, 11 I 12, PRIORYTET III, TABELA 15, CZĘŚĆ 3, TABELA 17	S. 32, 33, 46, 47, 53, 55-58	Zwracamy uwagę na dysproporcję środków na budowę sieci (Priorytet I) oraz Priorytet II. Płotytyet III 800 038 869,00 zł II, 24% Płotytyet III 1 138 300 000,00 zł II, 26% Płotytyet III 49 700 000,00 zł II, 50% Naszym zdaniem większość środków powinna zostać przeznaczona na budowę sieci. Nie chodzi tu jedynie o to, że mając na uwadze nowe cele Komisji niezbędne będą znacznie większe wydatki inwestycyjne, ale przede wszystkim o to, że budowa sieci jest warunkiem sine qua non osiągnięcia innych celów. „Projekty Priorytetu II będą głównie realizowane przez podmioty publiczne. Będą one dotyczyły w przeważającej mierze wdrażania usług publicznych, digitalizacji i udostępniania informacji sektora publicznego, a także działań mających wzmocnić odporność podmiotów publicznych na cyberatak”. Nie deprecjonując celów budowy e-usług pragniemy wskazać, że takie zaawansowane usługi powinny być już wdrożone (przed obywatelami inwestycjami przedsiębiorców telekomunikacyjnych). Naszym zdaniem go środków powinno zostać przeznaczone na cyfryzacji procesów w gospodarce (w przedsiębiorstwach), a nie jedynie w kreowaniu e-usług publicznych. Celem nadrzędnym pomocy powinna być zatem cyfryzacja gospodarki, a nie jednostek publicznych. Ponadto dziwi stwierdzenie, że „Szczególny priorytet uzyskują projekty, których rezultaty umożliwią integrację poszczególnych, istniejących już e-usług obszarowych, w kompleksowe procesy. Rozwiązania wdrażane w ramach projektów będą realizowały założenia Architektury Informacyjnej Państwa (AIP). Interwencja obejmie działania ukierunkowane na konsolidację i standaryzacji usług cyfrowych przede wszystkim poprzez ich integrację w ramach nowoutworzonych lub rozwijanych horyzontalnych, centralnych platform internetowych. Przewiduje się realizację innych projektów horyzontalnych o szerokim spektrum zastosowania”. Wskazujemy, że systemy te zostały sfinansowane ze środków publicznych (unijnych i krajowych). Obecnie planuje się naprawianie przeszłych błędów ze środków unijnych kosztem budowy krytycznej infrastruktury telekomunikacyjnej. Podkreślamy jednocześnie, że należy zaktualizować dane o kompetencjach cyfrowych. Naszym zdaniem stan pandemii w sposób oczywisty podniósł ten poziom i przeznaczanie dużych kwot na rozwój tych umiejętności jest niecelowy (jako spóźniony).		Uwaga nieuwzględniona Potrzeby w zakresie dostępu do szybkiego i niezakłóconego internetu wciąż są bardzo duże. Wsparcie dla rozwoju nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej w najbliższych latach będzie realizowane w ramach kilku instrumentów wsparcia. Łącznie ze środków FERC i KPO na ten cel planuje się przeznaczyć ponad 3,4 mld EUR (ponad 800 mln EUR z FERC i 2,6 mld EUR w ramach KPO).
168.	Urząd Miasta Plocka	mazowieckie	1 – Strategia Programu	15-37	W części 1 – Strategii Programu zostaje podniesiony problem nadal niskiego poziomu kompetencji cyfrowych pracowników sektora publicznego. W części 2.5 Wsparcie umiejętności cyfrowych (str. 37) brak jest niestety już wzmianki o tym w jaki sposób będą te kompetencje uzupełniane. Nacisk położony został na kompetencje zaawansowane, zapominając o tych podstawowych. W sektorze publicznym nadal występują braki wśród podstawowych kompetencji cyfrowych jakimi powinni wykazywać się pracownicy tego sektora. W nowej perspektywie nie można o tym fakcie zapominać i pomijać go na rzecz wyłącznie kompetencji zaawansowanych.		Uwaga nieuwzględniona Projekt programu ma charakter strategiczny i szczegóły dotyczące jego wdrażania, w tym charakter i rodzaj działań na rzecz podnoszenia kompetencji cyfrowych, zostaną określone na etapie późniejszym. Jednocześnie w projekcie FERC założono wsparcie przede wszystkim kompetencji zaawansowanych, co nie wyklucza wsparcia także niższych kompetencji. Dodatkowo należy dodać, że podnoszenie kompetencji pracowników administracji będzie finansowane także z innych źródeł, takich, jak np. RPO czy KPO.
169.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu	22	Proponowana alokacja środków na inwestycje w rozbudowę sieci szerokopasmowych wydaje się nie uwzględniać aktualnych celów określonych w najnowszym Komunikacie Komisji z 9 marca 2021 r. „2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade”. Zgodnie z tym dokumentem strategicznym, do 2030 r. Polska i inne kraje unijne powinny zapewnić wszystkim gospodarstwom domowym w UE połączenia gigabitowe, a wszystkie obszary zaludnione powinny zostać objęte siecią 5G. Działania przewidziane w FERC w zakresie rozwoju infrastruktury szerokopasmowej powinny być ukierunkowane na realizację tych celów. Wsparciem powinny zatem zostać objęte obszary charakteryzujące się niewystarczającym pokryciem zarówno w zakresie stacjonarnych jak i mobilnych sieci szerokopasmowych o bardzo wysokich przepływnościach. Sieci powinny być dostępne wszędzie tam, gdzie ludzie żyją, pracują, podróżują, a także tam, gdzie jest to niezbędne z punktu widzenia rozwoju szeroko pojętego Internetu Rzeczy. W związku z powyższym należy uzupełnić/doprecyzować program o działania, których celem będzie przyspieszenie rozwoju nowoczesnych mobilnych sieci szerokopasmowych. Potrzeba wsparcia finansowego budowy sieci 5G została dostrzeżona przez niektóre państwa unijne oraz Komisję Europejską (Instrument CEF przewiduje wsparcie projektów polegających na budowie sieci 5G wzdłuż międzynarodowych korytarzy sieci TEN-T). Optymalny model wsparcia powinien się koncentrować na elementach pasywnych sieci (łącze dosyłowe, w tym światłowodowe oraz wieże lub inne konstrukcje wsporcze). Należałoby skierować interwencję na obszary charakteryzujące się brakami zasięgu i odpowiedniej jakości sieci oraz odpowiednich planów inwestycyjnych w rozsądnym horyzoncie czasowym (np. 3 lata).		Uwaga częściowo uwzględniona Do projektu FERC wprowadzono Komunikat „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”. Jednocześnie należy zaznaczyć, że projekt Programu wpisuje się w założenia ww. dokumentu. Przyjęty formularz programu zawiera limity znaków, które uniemożliwiają zaproponowane uzupełnienie. Jednocześnie obecne zapisy projektu FERC przewidują priorytet dedykowany telekomunikacji. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.

170.	Green REV Institute	Mazowieckie	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośnie rozwiązań polityczne	str 4	Rozwój Cyfrowy będzie współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, ale minęło 17 lat od pierwszego zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i wiemy, że musimy pójść o krok dalej. Programy i strategię muszą być opracowywane z należytą starannością i oceną niebezpieczeństw. Należy odnieść się do kwestii, które nie są poruszone w strategii odnoszącej się do rozwoju cyfrowego Polski. Oczywiście zoom cities spełniają i spełniały w trakcie pandemii COVID 19 ogromnie ważną rolę. Dostęp do infrastruktury oznacza dzisiaj dostęp do informacji, wiedzy, często kompetencji. Musimy jednak przeanalizować i przeciwdziałać niebezpieczeństwom, które niesie cyfryzacja. Stanowisko Green REV Institute będzie dotyczyło tylko jednego z nich, które dotyka jednak połowy społeczeństwa w szczególności sposób - cyberprzemoc wobec kobiet. Cyberprzemoc wobec kobiet jest bagatelizowana i pomijana przy projektowaniu polityk publicznych. Wulgarne komentarze, wyzwiska i groźby wpisują się już w codzienność kobiet w sieci. Niżej wspomniane raporty w dobry sposób ukazują skalę zjawiska i jego konsekwencje: 1.Cyberprzemoc wobec kobiet. Raport Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka 2. Raport z Okrągłego Stolu organizowanego przez Posłankę do PE, dr Sylwii Spurek. Badania pokazują, że w porównaniu do mężczyzn, kobiety w sieci atakowane są dużo częściej. Między 2000 a 2013 r. były one ofiarami 70 % nękań udokumentowanych przez amerykańską organizację Working to Halt Online Abuse (źródło: Cyberprzemoc wobec Kobiety - Raport, Helsińska Fundacja Praw Człowieka). Najważniejsze wnioski z obu opracowań, które powinny znaleźć swoje miejsce w dokumencie dotyczącym rozwoju cyfrowego Polski to: 1. Kluczowa rola pośredników, czyli administratorów i podmiotów zarządzających w kształtowaniu kultury wypowiedzi i narracji na różnych portalach internetowych 2. Działania edukacyjne i podnoszące świadomość dla funkcjonariuszy i funkcjonariuszek policji i dla samej społeczności internetowej, czyli nas wszystkich 3. Działania legislacyjne na poziomie krajowym i unijnym - dostosowanie prawodawstwa do sytuacji, kiedy nasze życie w trakcie pandemii, ale także właśnie dzięki infrastrukturze, będzie coraz bardziej wirtualne Internet w Polsce ma już 30 lat. Te lata powinny stanowić bazę do nauki, bazę do wyciągania wniosków i bazę do projektowania wirtualnej rzeczywistości tak, aby była bezpieczna, komfortowa i służyła wszystkim. Konieczność dalszego rozwoju cyfryzacji jest zrozumiała ale podobnie, jak w przypadku każdej innej infrastruktury, jeżeli decydenci i decydentki będą ograniczać się jedynie do kwestii inwestycji w infrastrukturę, a nie w ustawodawstwo oraz edukację, to problemy społeczne będą się nasilały. Nie możemy zapominać, że Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego jest narzędziem polityki spójności, która ma wzmacniać rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Od strony rządowej oczekujemy kompleksowych, wielowymiarowych rozwiązań, a nie powrotu do pierwszych programów operacyjnych.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC przewidziano kontynuację działań mających na celu podnoszenie świadomości dotyczącej korzystania z nowoczesnych technologii. Tematyka cyberprzemocy, w tym promowanie kultury wypowiedzi, stosowania netetykiety itp. może być jednym z tematów takich kampanii edukacyjnych, natomiast działania dotyczące legislacji wykraczają poza obszar interwencji FERC.
171.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych	str. 37	Należy skorygować treść akapitu 1, w następujący sposób: "Wyzwaniem dla perspektywy finansowej 2021-27 jest zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania, w szczególności na zaawansowane kompetencje cyfrowe, z takich obszarów, jak np.: analiza danych i uczenie maszynowe, robotyka i sensory, e-handel, cyberbezpieczeństwo, internet rzeczy, obliczenia kwantowe, czy zarządzanie IT. Szczególnie istotne są one dla sprawnego funkcjonowania współczesnej administracji oraz realizacji polityk publicznych - w tym polityk rozwojowych, co wymaga stałego podnoszenia kompetencji pracowników instytucji sektora publicznego. Interwencja obejmuje uruchomienie szkoleń dotyczących m.in. cyfryzacji gospodarki, przemysłu 4.0 (czy ogólnie: współczesnych trendów rozwojowych) dla ww. pracowników, w tym pracowników z sektora ochrony zdrowia, administracji publicznej oraz przedsiębiorców w zakresie cyberbezpieczeństwa."		Uwaga nieuwzględniona Uwaga niezrozumiała. Zapis dotyczący pracowników instytucji sektora publicznego jest pojęciem szerszym niż pracownicy administracji publicznej.
172.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Plan Finansowy	54-58	W ramach planu finansowego powinny zostać określone planowane wydatki na poszczególne działania składające się na Priorytet I i II. Tylko takie informacje pozwalają na ocenę zakresu przewidzianej interwencji.		Uwaga nieuwzględniona Plan finansowy w podziale na poszczególne działania zostanie określony na poziomie szczegółowego opisu priorytetów programu FERC.
173.	B-CONSULTING	podkarpackie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	34-35	Interwencje/ działania podejmowane w ramach Priorytetu II powinny uwzględnić wprowadzenie jednolitego, prostego i darmowego instrumentu płatniczego/ systemu płatności internetowych. Nadal wiele funkcjonujących systemów płatniczych oferuje swoje usługi odpłatnie. Każdorazowe dokonanie przelewu poprzez niektóre systemy płatności wiąże się z pobraniem dodatkowej opłaty. Ponadto, nie w każdej instytucji/ podmiocie jest możliwość dokonania tzw. „szybkiego przelewu”, a dostępne systemy płatności są bardzo zróżnicowane, co dodatkowo komplikuje ich użytkowanie lub uniemożliwia dokonanie wszystkim zainteresowanym płatności. Dlatego też należałoby wprowadzić publiczny system płatności/ platformę do realizacji systemu płatności prostą i dostępną dla każdego obywatela.		Uwaga nieuwzględniona Interwencja zdefiniowana w projekcie FERC nie planuje się objęcia wsparciem wdrażania instrumentów płatniczych.
174.	Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	mazowieckie	Priorytet II	34	w systemie tworzenia cyfrowych usług i edukacji należy uwzględnić możliwość zakupu sprzętu komputerowego, informatycznego oraz interaktywnych pomocy dydaktycznych – zakładając dostęp do szybkiego internetu i nabyć/ rozwój kompetencji cyfrowych przez kadre różnych instytucji barierą może stać się brak właściwego sprzętu do wykorzystania tego potencjału trudno rozwiązać programowanie w przedszkolu i szkołach nie mając pomocy dydaktycznych czy przenośnego sprzętu komputerowego, który dodatkowo byłby rezerwą na wypadek ponownego wystąpienia pandemii czy mógłby być wsparciem dla uczniów nie mogących z różnych powodów (np. medycznych) uczestniczyć w edukacji stacjonarnej, trudno wdrażać e-usługi nie mając odpowiedniego wyposażenia teleinformatycznego		Uwaga nieuwzględniona Zakup sprzętu w ramach systemu edukacji przewidziany jest m.in. w ramach KPO.
175.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I Orientacyjny podział zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji	33	Zgodnie z załącznikiem do RZPOPRZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającej wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społeczności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz kod 33 obejmuje zakres INNEGO RODZAJU NARZĘDZII TERYTORIALNYCH W RAMACH CELU POLITYKI 5. Natomiast sieci szerokopasmowe realizują cel polityki 3. Tym samym należałoby wybrać kod w ramach obszaru określonego jako "Inne podejścia podejmowane w ramach celów politycznych innych niż cel polityki 5 oraz nie w formie ZIT, nie w RLKS (kody od 41 do 48)".		Uwaga nieuwzględniona Użyte w tabeli 4 na str. 32 kody interwencji są zgodne z najnowszą wersją Załącznika I do rozporządzenia ogólnego.
176.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośnie rozwiązań polityczne - Wnioski w zakresie zapewnienia cyberbezpieczeństwa	str.11	Akapit 2 Podmioty krajowego systemu cyberbezpieczeństwa – szczególnie w najsłabszej dojrzałości sektorach m.in. zdrowia, czy transportie – także borykają się z problemami: brakiem sprzętu, wyspecjalizowanych kadr oraz finansowania, co jest przyczyną, że nie są powoływane sektorowe i branżowe zespoły cyberbezpieczeństwa, czy dedykowane operacyjne centra bezpieczeństwa." - po słowie "sprzętu" proponuję dodać "i oprogramowania". Oprócz braków sprzętowych w powyższych podmiotach występują również problemy z oprogramowaniem, zarówno w kontekście korzystania z programów i systemów podatnych na ataki, np. w związku z zakończeniem wsparcia producenta i zaprzestania wydawania poprawek bezpieczeństwa, jak w kontekście braku wdrożeń oprogramowania monitorującego i wspierającego proces zabezpieczenia infrastruktury."		Uwaga uwzględniona
177.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Uwaga ogólna	22-54	Wysoki poziom ogólności, nieprecyzyjność niektórych z użytych sformułowań oraz niekompletność treści przedstawionego dokumentu utrudnia lub nawet uniemożliwia odpowiedzialne odniesienie się do proponowanych działań na rzecz transformacji cyfrowej w Polsce, spodziewanej efektywności programu, racjonalności wydatkowania środków publicznych oraz wpływu programu na dalszy rozwój rynku ICT oraz jego konkurencyjność. Rozumiemy potrzebę zapewnienia odpowiedniej elastyczności programu, wynikającej z objętego nim horyzontu czasowego. Wnosimy jednak, aby główne założenia interwencji zostały przedstawione w sposób jednoznaczny, ze wskazaniem podziału środków na poszczególne działania (a nie tylko na poszczególne Priorytety), z określeniem kategorii beneficjentów, trybu wyboru oraz modelu interwencji. Dokument należy również uzupełnić o konkretne wartości wskaźników. W przedstawionym do konsultacji dokumencie brak jest bowiem tych wartości. Dokument powinien być przedmiotem ponownych konsultacji po jego uzupełnieniu o wskazane powyżej informacje.		Uwaga nieuwzględniona Program powinien zachować ogólne i elastyczne zapisy w tym zakresie. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie zakresu i odbiorców interwencji do bieżących potrzeb.
178.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	9. Załączniki - Załącznik 2: Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia - Komplementarność w obszarze kompetencji cyfrowych	str. 101	W akapicie 1 korekty wymaga błędnie rozdzielone zdanie: "... technologii i e-usług publicznych skierowanych do ogółu społeczeństwa."		Uwaga uwzględniona
179.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Uwaga ogólna	4	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji w ramach pre-konsultacji projektu programu, nazywanego wówczas roboczo POPC 2.0 przedstawiła swoje obserne stanowisko. Kluczowym obszarem na jaki zwracaliśmy uwagę był wysoki poziom ogólności przedstawionego dokumentu, który utrudniał ustalenie jakie są konkretne plany inwestycji wspieranych z nowego programu cyfrowego. W dużej mierze nasze postulaty pozostały aktualne wobec czego przedstawiamy je ponownie także w ramach oficjalnych konsultacji. Niezależnie od tego formułujemy także dodatkowe uwagi. Przede wszystkim jednak podkreślamy, że już wówczas wnioskowaliśmy o przeprowadzenie serii spotkań grup roboczych dedykowanych poszczególnym osiom i działaniom POPC 2.0 w celu uszczegółowienia programu, doprecyzowania demarkacji z KPO, a także przedstawienia założeń modelu wdrażania dla wszystkich planowanych działań wraz z określeniem czy tryb wyboru będzie konkursowy czy pozakonkursowy, kategorii beneficjentów, a także zarysem kryteriów wyboru. Postulat ten nie został zrealizowany, a treść programu wciąż jest niekompletna. M.in. brak jest określenia szczegółowego planu finansowego z podziałem środków pomiędzy poszczególne działania. Określenie jedynie budżetu obliczeniowego na 1. i 2. priorytet uznajemy za dalece niewystarczające. Nie znajdujemy również wyraźnego wskazania grup beneficjentów poszczególnych osi i działań, a błóżona do tej informacji o grupach odbiorców jest niewystarczająca. Także tryb wyboru został określony w sposób niejasny, a ułożym sformułowań wieloznacznych lub pozostawiających możliwość dokonania wyboru już na etapie wdrożenia. W praktyce projekt FERC pozostaje zbiorem pojęmych kierunków działań i wyskokopozycyjnych celów, do których jednak będzie można dochodzić różnymi, jeszcze nie przedstawionymi w wystarczającym stopniu, ścieżkami. A z perspektywy głęboko zanurzonego w projektach cyfryzacyjnych podmiotu jakim jest PIIT nie jest to moment, w którym możliwe byłoby wyrażenie wyraźnego poparcia lub krytyki tego dokumentu. Niezależnie od tego, że głęboką cyfryzację gospodarki postrzegamy jako nieodzowny warunek nie tylko dalszego rozwoju kraju, ale wręcz możliwości utrzymania jego obecnego poziomu.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej. Wzór programu opracowany przez KE nie zawiera informacji na temat typów beneficjentów ani kierunkowych zasad wyboru projektów. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosiły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń programu.

180.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Priorytet I, Priorytet II oraz Załącznik 1 - Działania zapewniające równość, włączenie i niedyskryminację	25, 39, 94	Sugeruje się podkreślenie tu potrzeby/celu: poprawienie dostępności cyfrowych produktów dla generacji "silver" (poprzez uruchamianie w JST roli "opiekuna" ds. obsługi dostarczanych e-usług przez osoby starsze, szkolącego za darmo na spotkaniach, uniwersytetach III wieku etc.).		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie rozwoju kompetencji cyfowych społeczeństwa, w tym osób starszych, przewidziane jest do realizacji ze środków EFS+, w ramach FERS i RPO. W projekcie FERC przewidziano działania podnoszące świadomość w zakresie korzystania nowoczesnych technologii.
181.	Urząd m.st. Warszawy	mazowieckie	Priorytet III oraz 7. Komunikacja i świadomość	48, 84	Wskazuje się na potrzebę szerszego upowszechnienia informacji i ułatwienie dostępu do wiedzy jak zdobyć dofinansowanie z FERC: uruchomienie na portalu, zoptymalizowanego pod kątem UX/UI kreatora do wypełniania wniosków w postaci elektronicznej i dalsze monitorowanie statusu procesowania wniosków, szersza i stała kampania informacyjna: reklamy w TV, na billboardy oraz w internecie.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści projektu FERC.
182.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	2.3: Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji	36-37	Wskazane powstanie hurtowni danych z kilkoma poziomami dostępności nieprzetworzonych danych: - dla administracji publicznej. Celem przetwarzania i zestawiania danych a następnie wypracowania modelu podejmowania decyzji w oparciu o dowody czyli wyniki analiz ww. danych. - dla przedsiębiorców np. w formie przyjaznego API (interfejsu programistycznego) - dla mieszkańców udostępnienie danych z wyłączeniem danych wrażliwych.		Wyjaśnienie Opisany zakres wsparcia został przewidziany w ramach projektu FERC. Będzie to możliwe m.in. w ramach wdrażania projektów horyzontalnych, czy też dotyczących digitalizacji danych.
183.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Plan finansowy	56	W tabeli 18 pojawia się informacja o kwocie elastyczności, natomiast nigdzie w dokumencie nie jest wyjaśnione, co to jest za kwota, dlaczego ją wyodrębniono, na jakich zasadach będzie wydatkowana, itp? Należy ująć te informacje w FERC.		Uwaga nieuwzględniona Kwota elastyczności wynika z zapisów rozporządzenia ogólnego CPR - art. 14 i 80.
184.	B-CONSULTING	podkarpackie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego Działania zapewniające równość, włączenie i niedyskryminację	25	Ze względu na to, że Priorytet I dotyczy budowy infrastruktury szerokopasmowej proponuję w poniższym zapisie uwzględnić również wykluczenie „cyfrowe”: „Działania realizowane w ramach programu przyczynią się do poprawy jakości życia poprzez wykorzystanie możliwości, jakie dają nowoczesne TK, a tym samym mogą w sposób pośredni przyczynić się do ograniczenia takich niekorzystnych zjawisk, jak wykluczenie społeczne i cyfrowe.”		Uwaga uwzględniona
185.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 1, TABELA 1, CEL CP1 A) (V)	18	„Celem wsparcia będzie również zapewnienie gigabitowego dostępu w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. W ramach wskazanej interwencji zakłada się możliwość tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w wyżej wymienionych miejscach, a także przedsięwzięcia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym”. W ramach programów POCP podłączono szereg instytucji publicznych. W naszej ocenie, należy zatem w pierwszej kolejności rozważyć modernizację takich podłączy, a nie budowę nowych sieci (zwłaszcza w ewentualnym trybie pozakonkursowym). W związku z tym, wnosimy o promowanie wykorzystywania sieci sfinansowanych w ramach programów POCP przy podłączaniu tzw. „driverów”. Ponadto środki nie mogą być przeznaczone na budowę sieci państwowych. Nie zapewnią one głównego celu: zapewnienie dostępu do sieci Internet konsumentom/przedsiębiorcom.		Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy projektu programu FERC nie wykluczają możliwości wsparcia modernizacji istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły i placówki oświatowe, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmioty licenczyne, węzły transportowe, miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury). Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
186.	Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego	mazowieckie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	37	Prośba o dopisanie organizacji pozarządowych na końcu poniższego akapitu (organizacje działają rzecz rozwiązywania wielu problemów społecznych, stąd też powinny byćbrane pod uwagę jako partner w wypracowywaniu rozwiązań). Treść akapitu po zmianie: „2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych) Interwencja objmie wsparcie projektów dostarczających skalowalne rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych w różnych obszarach, w tym w zdrowiu, energetyce, ochronie środowiska, przedsiębiorczości, rolnictwie, gospodarce morskiej przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań informatycznych w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej w szczególności administrację publiczną, przedsiębiorców, uczelnie i podmioty nauki ORAZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE”.		Uwaga uwzględniona
187.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I.1.1 Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	Przewiduje się możliwość wsparcia rozwoju nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami. Czy tu będzie się mieściła sieć np. 5G? Jeśli tak, to należy wpisać to wprost. A jeśli nie, to należałoby ją uwzględnić.		Wyjaśnienie Wsparcie bezprzewodowych technologii przesyłu danych mieści się w obecnym zapisie projektu FERC. Wynika ono z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej.
188.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	Postulujemy włączenie przyłączy telekomunikacyjnych w zakres interwencji. W ramach interwencji kwalifikowalne powinny być środki na budowę pełnej sieci wraz z przyłączem. Jedynie w przypadkach odmowy wejścia na nieruchomości takie wydatki nie byłyby dokonywane. Dodatkowo należy wprowadzić mechanizm wsparcia budowy przyłączy telekomunikacyjnych odrębny od kompleksowej interwencji dot. budowy sieci. Aktualnie koszt budowy przyłącza stanowi ograniczenie w zakresie uzasadnionej ekonomicznie realizacji przyłączy, a tym samym stanowi barierę dla realizacji celu polegającego na pełnym pokryciu kraju siecią 100 Mb/s+, a niekiedy także barierę w efektywnym dostępie hurtowym do sieci finansowanych ze środków publicznych POCP1.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
189.	Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	mazowieckie	Priorytet I, 1.1: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	Warte rozważenia wydaje się stworzenie systemu zachęt do podłączania się odbiorców (zbiorowych i indywidualnych, bez względu na sektor) do internetu szerokopasmowego – brak systemu zachęt może doprowadzić do stanu występowania rozwiniętej infrastruktury z minimalną liczbą użytkowników, nie przyczyni się to do osiągnięcia wskaźników liczby użytkowników korzystających z szybkiego internetu		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
190.	Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	mazowieckie	Priorytet II Główne grupy docelowe	38	opis grup docelowych dla Priorytetu II wymaga spójniejszego ujęcia, obecny opis wskazuje na koncentrację nabywania kompetencji cyfrowych przez pracowników instytucji publicznych tworzących e-państwo oraz medycznych tworzących e-zdrowie, jest także mowa o wysoko specjalistycznych kompetencjach cyfrowych. Jednocześnie w innych miejscach dokumentu mówi się m.in. o nauce programowania w szkole czy w przedszkolu. Opis grupy docelowej powinien więc być opisem szerszym, tak aby odzwierciedlał wszystkie grupy docelowe objęte działaniami w ramach podnoszenia kompetencji cyfrowych. Należy bowiem pamiętać, że za rozwój kompetencji cyfrowych w dużej mierze odpowiadają przedszkola i szkoły (to tu kształtowana jest przyszła kadra zawodowa pracująca w obszarze wysokich kompetencji cyfrowych) tak publiczne jak i społeczne, a także organizacje pozarządowe, które realizując działania edukacyjne przyczyniają się do rozwoju zainteresowania programowaniem czy korzystaniem z usług e-państwa i e-zdrowia		Uwaga nieuwzględniona W ramach obszaru 2.5 projektu FERC przewidziano podnoszenie kompetencji pracowników instytucji sektora publicznego i przedsiębiorców w zakresie cyberbezpieczeństwa. Kompetencje cyfrowe ogółu społeczeństwa, w tym w ramach systemu edukacji, wspierane będą ze środków EFS+, w ramach RPO i FERS.
191.	B-CONSULTING	podkarpackie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego Wskaźniki produktu Wskaźniki rezultatu	28,29	We wskaźnikach produktu i rezultatu brakuje wskaźników odzwierciedlających wszystkie „Główne grupy docelowe” wskazane w Priorytecie I (ze str. 24). Brakuje odniesienia do następujących grup docelowych: "podmioty odpowiedzialne za funkcjonowanie miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkół i placówek oświatowych, podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmiotów licenczyńskich, węzłów transportowych, miejsc świadczenia usług publicznych, instytucji kultury)".		Wyjaśnienie W Programie określono obowiązkowe wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnoszły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń Programu. Część tych wskaźników została już opracowana przez IZ, jednak z pewnością, lista tych wskaźników będzie uzupełniona o wszystkie planowane typy wsparcia.

192.	Urząd m.st Warszawy	mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz rozwiązania polityczne	44307	Postuluje się wprowadzenie wskaźników efektywności Programu - czyli przekucie podstawowych założeń i celów Programu na wymierne wskaźniki do osiągnięcia.		Wyjaśnienie W Programie określono obligatoryjne wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosiły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń Programu. Część tych wskaźników została już opracowana przez IZ, jednak z pewnością, lista tych wskaźników będzie uzupełniona o wszystkie planowane typy wsparcia.
193.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Uwaga ogólna	4	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji w ramach pre-konsultacji projektu programu, nazywanego wówczas roboczo POPC 2.0 przedstawiła swoje obszerne stanowisko. Kluczowym obszarem na jaki zwracaliśmy uwagę był wysoki poziom ogólności przedstawionego dokumentu, który utrudniał ustalenie jakie są konkretne plany inwestycji wspieranych z nowego programu cyfrowego. W dużej mierze nasze postulaty pozostały aktualne wobec czego przedstawiamy je ponownie także w ramach oficjalnych konsultacji. Niezależnie od tego formułujemy także dodatkowe uwagi. Przede wszystkim jednak podkreślamy, że już wówczas wnioskowaliśmy o przeprowadzenie serii spotkań grup roboczych dedykowanych poszczególnym osiom i działaniom POPC 2.0 w celu uszczegółowienia programu, doprecyzowania demarkacji z KPO, a także przedstawienia założeń modelu wdrażania dla wszystkich planowanych działań wraz z określeniem czy tryb wyboru będzie konkursowy czy pozakonkursowy, kategorii beneficjentów, a także zarysem kryteriów wyboru. Postulat ten nie został zrealizowany, a treść programu wciąż jest niekompletna. M.in. brak jest określenia szczegółowego planu finansowego z podziałem środków pomiędzy poszczególne działania. Określenie jedynie budżetu całościowego na 1. i 2. priorytet uznajemy za dalece niewystarczające. W stosowaniu również wyrażenia wskazania grup beneficjentów poszczególnych osi i działań, a zbliżona do tej informacja o grupach odbiorców jest niewystarczająca. Także tryb wyboru został określony w sposób niejasny, a użyciem sformułowań wieloznacznych lub pozostawiających możliwość dokonania wyboru już na etapie wdrażania. W praktyce projekt FERC pozostaje zbiorem pojemnych kierunków działań i wysokościomiarowych celów, do których jednak będzie można dochodzić różnymi, jeszcze nie przedstawionymi w wystarczającym stopniu, ścieżkami. A z perspektywy głęboko zanurzonego w projektach cyfryzacyjnych podmiotu jakim jest PIIT nie jest to moment, w którym możliwe byłoby wyrażenie wyraźnego poparcia lub krytyki tego dokumentu. Niezależnie od tego, że głęboką cyfryzację gospodarki postrzegamy jako nieodzowny warunek nie tylko dalszego rozwoju kraju, ale wręcz możliwości utrzymania jego obecnego poziomu.		Wyjaśnienie Program powinien zachować ogólne i elastyczne zapisy w tym zakresie. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie zakresu i odbiorców interwencji do bieżących potrzeb. Wzór programu opracowany przez KE nie zawiera informacji na temat typów beneficjentów ani kierunkowych zasad wyboru projektów. Szczegółowe wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosiły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń programu.
194.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Wyzwania w zakresie zdolności administracyjnych i sprawowania rządów	19	Dlaczego nie ma mowy o 5G jako infrastrukturze telekomunikacyjnej najnowszych generacji? Może warto wpisać to wprost?		Wyjaśnienie Obecne zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej.
195.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2. Priorytety - Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	str. 34	W akapicie 1 dokument wymaga uzupełnienia o informację na jakiej podstawie został określony następujący priorytet: "W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie."		Uwaga nieuwzględniona Informacja o geniezie wprowadzenia interwencji objętej Priorytetem II została zaprezentowana w rozdziale: 1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz rozwiązania polityczne.
196.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu	22	Proponowana alokacja środków na inwestycje w rozbudowę sieci szerokopasmowych w żaden sposób nie odnosi się do celów postawionych w Komunikacie „Digital Decade”. Należy zaznaczyć, że do 2030 r. Polska i inne kraje unijne powinny zapewnić wszystkim gospodarstwom domowym w UE połączenie gigabitowe, a wszystkie obszary zaludnione powinny zostać objęte siecią 5G. Strona publiczna powinna wskazać w oparciu o jakie dane proponowana jest alokacja środków na inwestycje w sieci szerokopasmowe (stacjonarne i mobilne). Dalsze dyskusje na temat warunków wsparcia inwestycji szerokopasmowych wymagają przedstawienia przez stronę publiczną danych na temat zdiagnozowanych obszarów wykluczenia cyfrowego. Mając na uwadze, że poziom dofinansowania inwestycji ustalany jest w oparciu o model kosztowo-przychodowy będący w posiadaniu UKE, konieczne jest przedstawienie przez administrację publiczną założeń do przedmiotowego modelu. Bez możliwości oceny realności i wiarygodności danych przyjętych w modelu UKE nie będzie możliwe podjęcie decyzji biznesowych co do dalszych inwestycji w sieci szerokopasmowe.		Uwaga częściowo uwzględniona Do projektu FERC wprowadzono Komunikat „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”. Jednocześnie należy zaznaczyć, że projekt Programu wpisuje się w założenia ww. dokumentu. Przyjęty formularz programu zawiera limity znaków, które uniemożliwiają zaproponowane uzupełnienie. Jednocześnie obecne zapisy projektu FERC przewidują priorytet dedykowany telekomunikacji. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
197.	Tauron Polska Energia	śląskie	uwaga ogólna	uwaga ogólna	Uwaga: Postulujemy, aby w maksymalnym możliwym zakresie dopuścić jako beneficjentów przedsiębiorców (nie tylko MŚP). Innymi słowy, w naszej ocenie nie należy z góry na poziomie samego programu ograniczać dostępu do wsparcia przedsiębiorcom. W przypadku ukierunkowania wsparcia dla konkretnych grup podmiotów (np. MŚP) może się to odbywać poprzez odpowiednie preferencje wyrażone w ramach kryteriów o charakterze punktowym, które będą stosowane na etapie wdrażania program, nie zaś poprzez eliminację innych kategorii podmiotów z możliwości ubiegania się o wsparcie. Uzasadnienie: Proponujemy, aby w takim zakresie w jakim jest to możliwe, nie przesądzać na poziomie programu o braku możliwości uzyskania wsparcia przed podmioty zaliczane do kręgu przedsiębiorców. W naszej ocenie katalog podmiotów powinien być pochodną celów programu, a nie na odwrót. W dokumencie pojawiają się jednak sformułowania, które mogą sugerować brak lub ograniczoną możliwość wsparcia dla podmiotów innych niż zaliczane do sektora publicznego. Przykładowo na str. 41 wskazano, że „Projekty Priorytetu II będą głównie realizowane przez podmioty publiczne. Będą one dotyczyły w przeważającej mierze wdrażania usług publicznych, digitalizacji i udostępniania informacji sektora publicznego, a także działań mających wzmocnić odporność podmiotów publicznych na cyberatak”. Wiele z typów projektów wymienionych wyżej może jednak w praktyce być również wdrażanych przez podmioty sektora prywatnego, w tym przedsiębiorców. Przykładowo, w obszarze cyberbezpieczeństwa należy zwrócić uwagę, iż zgodnie art. 5 ust. 1 ustawy w związku z załącznikiem nr 1 do ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa wśród operatorów usług kluczowych wymieniane są różne kategorie przedsiębiorstw energetycznych. Przedsiębiorstwa energetyczne powinny zatem wprost zostać wyszczególnione jako kategoria podmiotów, które będą mogły skorzystać ze wsparcia w ramach II Priorytetu FERC.		Uwaga nieuwzględniona W perspektywie 2021-2027 formularz programu nie zakłada wskazywania beneficjentów, a jedynie grupy docelowej. Program zatem kładzie większy nacisk na to kto będzie odbiorcą produktów interwencji.
198.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i odnośne rozwiązania polityczne -Wyzwania w zakresie zdolności administracyjnych i sprawowania rządów - tabela 1, wiersz CP1a) (v)	str. 17	W pozycji 1 tabeli 1 należy uwzględnić potrzebę przyszłego pełnego wykorzystania istniejących, modernizowanych i wciąż rozbudowywanych regionalnych sieci szerokopasmowych, w szczególności nowoczesnych sieci światłowodowych, przy aktywnym udziale samorządów wojewódzkich w przyszłych projektach infrastrukturalnych finansowanych ze środków UE. Udział samorządów wojewódzkich w inicjatywach projektowych w perspektywie 2021-2027 powinien być możliwy, a nawet kluczowy, z uwagi na wydatkowane w poprzedniej perspektywie finansowej ogromne środki na budowę regionalnych sieci szerokopasmowych, wysoką jakość tej infrastruktury niezbędnej do realizacji założeń społeczeństwa gigabitowego oraz doświadczenie i wiedzę o specyfice inwestycji w danym regionie jaką posiadają właśnie samorządy wojewódzkie.		Uwaga nieuwzględniona W ramach FERC nie przewiduje się bezpośredniego wsparcia rozbudowy regionalnych sieci szerokopasmowych. Podobnie jak w perspektywie finansowej 2014-2020 wsparciem mają być objęte projekty w zakresie budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci dostępowych, co powinno wykluczyć dublowanie planowanej sieci szerokopasmowej tworzonej ze środków FERC m.in. z istniejącymi sieciami regionalnymi. Jeżeli na przyszłych obszarach konkursowych będą znajdować się sieci regionalne to beneficjenci projektując przebieg infrastruktury dofinansowanej ze środków FERC powinni ją wykorzystać w celu uniknięcia niepotrzebnego i nieekonomicznego powielania zasobów oraz w celu zmniejszenia finansowania ze środków publicznych.
199.	B-CONSULTING	podkarpackie	Wnioski w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego i rozwoju e-kompetencji	14-16	Wnioski w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego i rozwoju e-kompetencji należy uzupełnić o konieczność przygotowania społeczeństwa do wprowadzenia pieniądza cyfrowego. Obecnie toczy się dyskusja ekspertów odnośnie korzyści płynących z wprowadzenia pieniądza cyfrowego w Polsce. W tekście dostępnym na stronie Korzyści i ryzyka wprowadzenia pieniądza cyfrowego banku centralnego Obserwator Finansowy: ekonomia, debata, Polska, świat pojawiają się argumenty „za” i „przeciw” wprowadzeniu cyfrowego pieniądza. Jednakże sam fakt, że temat wprowadzenia pieniądza cyfrowego jest już brany na agendę, świadczy o tym, że pieniądz cyfrowy w niedalekiej przyszłości zostanie wprowadzony. Stąd też należy podjąć działania edukujące obywateli mające na celu przygotowanie społeczeństwa do wprowadzenia pieniądza cyfrowego. Aktualne programy nauczania nie zawierają odniesienia do pieniądza cyfrowego, a należy się spodziewać, że młode pokolenie dzieci uczęszczających w chwili obecnej do szkół podstawowych będzie się z tym zagadnieniem mierzyć.		Uwaga nieuwzględniona W ramach obszaru 2.5 projektu FERC przewidziano podnoszenie kompetencji pracowników instytucji sektora publicznego i przedsiębiorców w zakresie cyberbezpieczeństwa. Kompetencje cyfrowe ogółu społeczeństwa, w tym w ramach systemu edukacji, wspierane będą ze środków EF5+, w ramach RPO i FERS.
200.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Instytucje programu	80	Brak informacji o instytucjach jakie będą wyznaczone do realizacji FERC.		Uwaga uwzględniona

201.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	22, 24-25, 26	W ramach priorytetu wspierane będą działania umożliwiające jak najszybszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych, na obszarach, gdzie stwierdzono niedoskonałość rynku w zakresie dostępu do sieci nowej generacji (NGA) lub sieci o bardzo dużej przepustowości (VHCN). (...) Podstawą do określenia szczegółowych zasad wyboru projektów będą przede wszystkim dane oraz informacje pozyskane przez UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej, które pozwolą na określenie obszarów kraju wymagających interwencji publicznej przy udziale środków UE. (...) Wsparcie będzie zależne od zidentyfikowanych na danym obszarze potrzeb inwestycyjnych, wynikających z ich specyficznych uwarunkowań i dotyczyć będą w szczególności obszarów odległych oraz marginalizowanych, na których występuje deficyt w dostępie do internetu i na których, m.in. ze względu na brak ekonomicznej opłacalności, ww. inwestycje nie były wcześniej realizowane. (...) Na podstawie inwentaryzacji oraz danych dotyczących dostępności sieci szerokopasmowych zakłada się, że interwencja w ramach niniejszego priorytetu prowadzona będzie przede wszystkim na obszarach wiejskich o niskiej lub bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz rozproszonej zabudowie, a także małych i średnich miastach (szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej). Z powyższych zapisów widać założenie, że środki na rozbudowę sieci internetowej z FERC popłyną na wschód Polski. A przecież na tę infrastrukturę na obszarach "białych pól" mają być przeznaczone pieniądze z KPO.		Wyjaśnienie Interwencja w ramach Priorytetu I możliwa będzie na obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach, również na terenie dużych miast. Przywoływany zapis ma charakter diagnostyczny i jest zgodny z informacjami zawartymi w „Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2020 r.” (UKE), który wskazuje, że brak stacjonarnej infrastruktury szerokopasmowej dotyczy w głównej mierze obszarów wiejskich oraz małych i średnich miast. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych w ramach FERC zostanie udzielone zgodnie z podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia, a także z wypracowaną linią demarkacyjną uwzględniającą fakt, że rozwój sieci szerokopasmowych będzie realizowany m.in. ze środków FERC i KPO.
202.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZĘŚĆ 1, PRIORYTET I, TABELA 2	5, 28	Czerpiąc z doświadczeń działających obecnie POPC należy w sposób ostateczny przesażyć, że koszt przyłącza jest objęty dofinansowaniem. Nie zmieniając wskaźnika efektu pomocy należy jednoznacznie przesażyć, że koszty budowy przyłącza, o ile właściciel nieruchomości jest zainteresowany zakupem usług dostępu do szerokopasmowego Internetu, są kosztami kwalifikowanymi i mogą być subsydiowane. Zdajemy sobie sprawę, że dofinansowanie przyłącza może nastręczać problemów z rozliczaniem wskaźników i nie chcielibyśmy, żeby wskaźnik był niezaliczony w przypadku, gdy dysponent nieruchomości ostatecznie nie zgadza się na wybudowanie przyłącza. W praktyce na obszarach, których dotyczy interwencja publiczna dla wielu adresów koszt budowy przyłącza jest krytyczny i decyduje o nieopłacalności podłączenia. Brak przyłącza nastręcza wielu problemów w dostępie hurtowym - operator korzystający zyskujący klienta musi czekać na wybudowanie przyłącza (zdara się, że operator udostępniający nie oferuje takiej dobudowy) , jego koszty są szacowane na podstawie kosztorysu i mogą znacznie podnosić koszty podłączenia abonenta, czyniąc korzystanie z wybudowanej ze środków publicznych sieci nie opłacalnym. Należy jednak z całą mocą podkreślić, że przyłącze jest warunkiem otwartości sieci. Ponadto, doświadczenia POPC pokazują także, że nasycenie sieci usługami wymaga czasu i nie następuje skokowo zaraz po jej uruchomieniu. Zasadne jest zatem skierowanie do abonentów wsparcia finansowego na zakup usług dostępu do Internetu (stymulacja popytu) lub promowanie przy wyborze projektów operatorów hurtowych. Z doświadczenia programu POPC wynika, że operatorzy hurtowi zapewniają większą otwartość sieci, a co za tym idzie większą konkurencyjność usług detalicznych. Posiadając przy tym bonus punktowy przy rozstrzygnięciu konkursu, mogliby zaoferować cenę budowy sieci wyższą o planowane koszty rozruchowe sieci.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
203.	Gmina Miejska Kraków - Urząd Miasta Krakowa	małopolskie	Cały dokument	Cały dokument	Brak w projekcie informacji czy wsparcie będzie dotyczyło także zakupu i wdrożenia niezbędnego sprzętu aby mógł on obsługiwać planowane nowe e-rejestry. Odnośnie e-zdrowia brak konkretnych informacji.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
204.	B-CONSULTING	podkarpackie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	34-35	Interwencje/ działania podejmowane w ramach Priorytetu II powinny uwzględnić modyfikację systemu obejmującego Profil Zaufany/ podpis zaufany, schemat podpisywania dokumentów urzędowych. Obecny schemat podpisywania dokumentów urzędowych obejmuje kilka etapów związanych z potwierdzeniem tożsamości i samym podpisem. Każdy etap do zazwyczaj logowanie/ strony bankowości elektronicznej, potwierdzenie kodami SMS, itd. Niestety dla wielu osób, w tym szczególności osób starszych realizacja podpisu profilem zaufanym jest nadal zbyt skomplikowana. Dlatego też należałoby wprowadzić prosty schemat autoryzacji/ podpisywania dokumentów przez obywateli poprzez minimalizację poszczególnych etapów związanych z podpisywaniem dokumentów.		Wyjaśnienie Obecne zapisy projektu FERC umożliwiają realizację wskazanych w uwadze przedsięwzięć.
205.	Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego	mazowieckie	Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe	38	Prośba o dopisanie organizacji pozarządowych i instytucji kultury w poniższym akapicie (organizacje pozarządowe i instytucje kultury, w szczególności biblioteki publiczne, wspierają m.in. osoby wykluczone cyfrowo i o niskich umiejętnościach, czyli adresatów kampanii dot. korzyści/zagrożeń z wykorzystania TIK być adresowane). Treść akapitu po zmianie: „2.5. Przedze wszystkim pracownicy instytucji sektora publicznego, obywatele, ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, INSTYTUCJE KULTURY, przedsiębiorcy.”		Uwaga uwzględniona
206.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Dodatkowy obszar POPC	16	Postulujemy dodanie nowego obszaru programu dotyczącego transformacji klimatycznej sektora cyfrowego, w ramach której możliwe będzie uzyskanie wsparcia w zakresie poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw sektora cyfrowego, w tym przedsiębiorstw telekomunikacyjnych. W tym zakresie wspierane powinno być wdrażanie rozwiązań dotyczących poprawy efektywności centrów danych, a także samych sieci. Narzędziami do tego są m.in. zastosowanie efektywnych rozwiązań w zakresie chłodzenia, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, magazyning energii, wymiana przestarzałych technologii na bardziej efektywne. Obszar ten może być wspierany także z innego niż POPC programu. Wprowadzenie narzędzi wsparcia transformacji klimatycznej jest niezbędne we wszystkich obszarach gospodarki. Wynika to ze skali wyzwań klimatycznych jakie stoją aktualnie przed UE, w tym Polską w zakresie osiągnięcia zakładanych celów redukcji emisji, a także docelowego celu polegającego na osiągnięciu neutralności klimatycznej gospodarki. Cyfryzacja jest z jednej strony istotnym narzędziem dla pozytywnej zmiany klimatycznej poszczególnych sektorów gospodarki. Z drugiej strony sektor ten stoi jednak przed własnymi wyzwaniami transformacji klimatycznej, tak aby ślad węglowy z nim związany był minimalizowany, aż do osiągnięcia tzw. neutralności klimatycznej.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC inwestycje będą realizowane z zachowaniem obowiązujących przepisów dotyczących ochrony środowiska. W ramach dostępnych środków nie ma możliwości realizowania wskazanych inwestycji. Projekty pro-środowiskowe będą realizowane w ramach m.in. programu FENIKS i KPO.
207.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	Tabela 8: Wskaźniki produktu Wiersze 1-3	str. 42	w Tabeli 8: Wskaźniki produktu, należy skorygować opis wskaźnika (kolumna 6), w następujący sposób: "Wartość usług cyfrowych, produktów i procesów opracowanych dla przedsiębiorstw i obywateli."		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC określono obowiązkowe wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Nazwa wskaźnika musi pozostać taka, jaka znajduje się w rozporządzeniu. Inne wskaźniki zostaną określone na poziomie działań. Będą one odnosiły się do wszystkich typów projektów oraz do najważniejszych celów i założeń Programu. Część tych wskaźników została już opracowana przez IZ, jednak z pewnością, lista tych wskaźników będzie uzupełniona o wszystkie planowane typy wsparcia.
208.	T-Mobile Polska S.A.	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	Fragment: „Przewiduje się możliwość wsparcia rozwoju nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami.” powinien zostać uzupełniony w następujący sposób: „Przewiduje się możliwość wsparcia rozwoju nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami, w szczególności budowy mobilnych sieci szerokopasmowych o bardzo wysokich przepustowościach, tam gdzie ludzie mieszkają, pracują, podróżują, a także na potrzeby na potrzeby inteligentnych rozwiązań miast, wsi czy Internetu Rzeczy.” Wydaje się, iż celem projektodawcy jest wsparcie nowoczesnych mobilnych sieci szerokopasmowych, ale nie zostało to w sposób precyzyjny określone. Dlatego doprecyzowania wymaga, jakie faktycznie projekty i realizowane przez jakich beneficjentów miałyby być objęte wsparciem. Pragniemy przy tym wskazać, iż wspieramy wszelkie działania mające na celu przyspieszenie rozwoju nowoczesnych mobilnych sieci szerokopasmowych. Wsparcie w zakresie sieci 5G lub jej elementów powinno być dokonywane wyłącznie w oparciu o konkurencyjny tryb wyboru.		Wyjaśnienie Obecne brzmienie przywoływanego fragmentu nie wyklucza wsparcia w ramach FERC bezprzewodowych technologii przesyłu danych. Zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej. Wskaźniki obejmujące inne typy wsparcia lub beneficjentów zostaną opracowane dla poszczególnych typów projektów.
209.	Polska Izba Komunikacji Elektronicznej	mazowieckie	CZĘŚĆ 2, PRIORYTET I	22-23	„Posłużą do tego przede wszystkim dane zbierane przez Prezesa UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej oraz opracowane na jej podstawie analizy dostępu do usług szerokopasmowych. Wsparcie oraz jego wysokość będą zależne od zidentyfikowanych w ten sposób potrzeb inwestycyjnych, wynikających z uwarunkowań poszczególnych obszarów, w tym szczególnie z wieloaspektowej oceny ekonomicznej opłacalności inwestycji (np. obecność infrastruktury, dostępność usług, gęstość zaludnienia, typ zabudowy, ukształtowanie terenu)”. Dotychczasowe doświadczenia POPC pokazały, że inwentaryzacja UKE nie jest doskonała (co zrozumiałe), nie wszyscy operatorzy rzetelnie sprawozdają, występuje naturalna migracja ludności, występują przesady naturalne i formalne podłączania niektórych adresów. Uprecyzna weryfikacja faktycznych uwarunkowań nie zawsze jest możliwa. Konieczne jest zatem zapewnienie większej elastyczności i możliwości wymiany adresów w trakcie realizacji projektów. W związku z tym postulujemy o zwiększenie zakresu punktów adresowych, jakie mogą zostać zmienione przez beneficjenta z 15% do 30%. Ponadto, celowe jest, aby ustalanie obszarów wsparcia odbywało się z uwzględnieniem potencjalnego popytu na usługi Internetowe. Ponownie, doświadczenia programu POPC pokazują, że zdefiniowane do dofinansowania obszary czystokróć obejmowały punkty adresowe nie rukujące realnej sprzedaży usług lub punkty nierentowne nawet pomimo dofinansowania (np. opuszczone budynki, „leśniczówki”, budynki o znaczącym oddaleniu). Warto poddać pod rozważenie stworzenie narzędzia służącego badaniu popytu na planowanych do dofinansowania obszarach. Popyt powinien być mierzony przez niezależny podmiot, np. organ regulacyjny lub CPPC, we współpracy z JST. Obszary o większym zdiagnozowanym popycie, a jednak wciąż spełniające warunki uznania za obszary „szare” powinny uzyskiwać priorytet przy wyborze projektów. Warto także zauważyć, że na listach punktów adresowych często znajdują się takie (czego dowodem jest POPC) , których podłączenie bywa nierentowne nawet przy maksymalnym poziomie wsparcia (stąd szereg niezagospodarowanych obszarów w Polsce wschodniej). Problem ten można rozwiązać poprzez aktywizację JST do budowy otwartych sieci publicznych na najtrudniejszych inwestycyjnie obszarach.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
210.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu	23	Dotyczy fragmentu: Wsparcie w ramach priorytetu I będzie udzielane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów dotyczących pomocy publicznej, obowiązujących w dniu jego udzielenia, jak również przy zachowaniu zasady neutralności technologicznej. Uwaga Prosimy o wyjaśnienie jaki jest zakładany model udzielania pomocy publicznej. Interwencja opisana w 1. Prioryecie w dużej części może nie mieścić się w zakresie aktualnego rozporządzenia GBER – np. interwencja na obszarach szarych NGA. Oznacza to, że konieczna będzie notyfikacja programu pomocowego lub dokonana zostanie modyfikacja brzmienia rozporządzenia GBER dopuszczająca zakładaną w 1. Prioryecie interwencję i uszczególniająca jej warunki. Prosimy o przedstawienie informacji w tym zakresie.		Wyjaśnienie Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie udzielone zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia.
211.	UKE	mazowieckie	Priorytety Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	W uzasadnionych przypadkach przewiduje się zastosowanie również trybu niekonkurencyjnego. Do tej pory w POPC nie istniał tryb niekonkurencyjny. Czy teraz powinniśmy go dopuszczać? W związku z tym, że ta kwestia dotyczy głównie zakresu działalności CPPC, WPS sugerujemy, że w tym zakresie powinno wypowiedzieć się CPPC, bazując na dotychczasowych praktykach jedynie zwracamy uwagę czy nie doszło doomykli.		Wyjaśnienie Projekt ustawy wdrożeniowej obejmującej perspektywę 2021-2027, wprowadza nową nomenklaturę wobec projektów dotychczas wybieranych w trybie pozakonkursowym. Obecny tryb pozakonkursowy nazywać się będzie niekonkurencyjnym. Tryb pozakonkursowy był zastosowany w POPC.

212.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	22	Uwaga ogólna: Biorąc pod uwagę fakt, że wciąż realizowane są projekty budowy sieci w ramach POPC sygnalizujemy, że istotne zasoby po stronie niektórych potencjalnych beneficjentów oraz po stronie firm wykonawczych zostały już zaangażowane w ich realizację. Stąd przyszły harmonogram naborów w ramach FERC i KPO powinien w naszej ocenie uwzględniać ten fakt, tak aby podmioty potencjalnie zainteresowane udziałem w projektach miały faktyczną możliwość alokowania swoich zasobów (organizacyjnych i finansowych) w realizację nowych projektów inwestycyjnych. Dlatego proponujemy, aby kwestia harmonogramu organizacji naborów była przedmiotem pogłębionej analizy i dyskusji także z perspektywy zdolności rynku do absorpcji środków.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
213.	Urząd Miasta Płocka	mazowieckie	2 Priorytety programu	36	Projekty horyzontalne Bardzo ogólne informacje dot. projektów horyzontalnych i zasad ich realizacji. Ogólność zapisów nie pozwala ocenić w jaki sposób wdrażane będą projekty horyzontalne, na jakich zasadach będzie dokonywany nabór wniosków. Co oznacza zapis na str. 40 „Priorytet II realizuje zatem cele horyzontalne, bez ukierunkowania terytorialnego”		Wyjaśnienie Wzór programu ograniczony limitem znaków uniemożliwia wprowadzenie bardziej szczegółowego opisu zakresu wsparcia. Steryż zapis jest dostępny w załączniku. Wskazany zapis na str. 40 oznacza, że projekty II priorytetu mają charakter ogólnokrajowy bez ukierunkowania na konkretny region kraju.
214.	B-Consulting Bartłomiej Gębarowski	Podkarpackie	2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych	35	Postulujemy położenie większego nacisku na rozwój rozwój i optymalizację e-usług dla obywateli, w tym ich dostępności nie tylko przez Internetowe Konto Pacjenta oraz wdrożenie rzeczywistych innowacyjnych rozwiązań w ochronie zdrowia poprzez wsparcie projektów z obszaru e-gigabit, wymianie danych, rejestr historii leczenia, gromadzenie wyników badań, zdjęć i opisów wyników, nowoczesne rozwiązania z zakresu diagnozowania na odległość.		Uwaga nieuwzględniona Zaproponowany zapis dotyczący interwencji w obszarze e-zdrowia pozwala na dofinansowanie e-usług publicznych w obszarze diagnostyki. Kierunki interwencji w zakresie e-zdrowie określa minister właściwy ds. zdrowia.
215.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet II Zaawansowane usługi cyfrowe 2.1. Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych e-zdrowie	89	W ramach dostępności e-usług publicznych jednym z celów interwencji są usługi e-zdrowia. Umieszczenie usług e-zdrowia w sekcji usług publicznych wyklucza możliwość wsparcia rozwiązań dostarczanych przez podmioty komercyjne. W naszej ocenie beneficjentami środków pomocowych powinny być również podmioty komercyjne wdrażające innowacyjne rozwiązania np. z obszaru telemedycyny. Rynek pokazuje wiele przykładów firm np. IMS, ale nie tylko oferujących innowacyjne rozwiązania z zakresu e-zdrowia.		Uwaga nieuwzględniona W ramach FERC planowane jest wsparcie wdrożenia e-usług publicznych w podmiotach leczniczych podległych administracji rządowej. Proponowane w uwadze wsparcie dla podmiotów prywatnych - przedsiębiorców zakładane jest m.in. w ramach programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.
216.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet I Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	22-33	Zgodnie z art. 17 ust. 3 lit d) pkt (i) ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy są na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz program powinien zawierać w odniesieniu do poszczególnych celów szczegółowych wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym oraz ich zakładany wkład w realizację wspomnianych celów strategicznych. Należy uzupełnić dokument o ten aspekt.		Uwaga nieuwzględniona Zapisy art. 22 ust 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. stanowią, że wykaz planowanych w programie operacji o znaczeniu strategicznym załącza się do celów informacyjnych. Przepis ten nie precyzuje jakie operacje należy uznać za takie „o znaczeniu strategicznym” i nie zobowiązuje do załączenia listy takich przedsięwzięć. Na obecnym etapie przygotowania FERC nie planuje się załączenia do Programu ww. listy operacji o znaczeniu strategicznym.
217.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia	9	Konieczna jest realizacja projektów o horyzontalnym charakterze, które umożliwią m.in. integrację istniejących już e-usług w kompleksowe procesy. (...) Efekty projektów horyzontalnych będą wykorzystywane przez całą administrację również na szczeblu regionalnym i lokalnym. Dla tworzenia i rozwoju nowoczesnych e-usług (w tym wewnątrzadministracyjnych) oraz ich funkcjonowania niezbędne są również inwestycje w zakresie cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej. Ponownie zwracamy uwagę, że cyfryzacja jest istotna zarówno na szczeblu rządowym jak i samorządowym. Dlatego proponujemy dopisać następującą zmianę: - w zakresie cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej, jak i samorządowej”.		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie w tym przez poszczególne JST.
218.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Cały Dokument	1-101	Brak wskazania procedury wykonawczej wskazującej na sposób otrzymania dofinansowania.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
219.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Priorytet II Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	27	Brak wyjaśnienia, na czym miałyby polegać aukcyjny system wyboru projektów. Proponujemy to wyjaśnić.		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
220.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Dodatkowy obszar POPC	16	Postulujemy rozszerzenie zakresu POPC o szeroko rozumiane wsparcie cyfryzacji przedsiębiorstw, w tym w zakresie ich zdolności do świadczenia pracy zdalnej oraz transformacji cyfrowej dotychczas prowadzonej działalności w celu poprawy efektywności i konkurencyjności, zwiększenia wykorzystania e-usług publicznych, a także zapewnienia odporności na nieprzewidziane zdarzenia tj. epidemia Covid-19. Obszar ten może być wspierany także z innego niż POPC programu.		Uwaga nieuwzględniona Działania dotyczące transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane są do realizacji m.in. w ramach programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 i KPO.
221.	Krajowa Izba Gospodarcza Elektroniki i Telekomunikacji	Mazowieckie	CZEŚĆ 1,	5, 6, 18, 23	„Polska dąży do osiągnięcia celów zawartych w Komunikacie Komisji w sprawie społeczeństwa gigabitowego. Celem strategicznym niniejszego dokumentu na 2025 r. jest m.in. zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym w Europie dostępu do internetu o prędkości dla łącza „w dół” wynoszącej co najmniej 100 Mb/s, z możliwością modernizacji do prędkości mierzonej w gigabitach”. „Ze względu na ciągłe zwiększające się potrzeby w zakresie przepustowości usług, infrastruktura wspierana w ramach programu będzie musiała zapewniać dostęp do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s w przypadku gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) i przedsiębiorstw z możliwością jej modyfikacji do przepustowości mierzonej w gigabitach”. „Celem wsparcia będą działania umożliwiające jak najszybszy dostęp do sieci szerokopasmowych, przy jak najwyższych parametrach technicznych w zakresie dostępu do sieci o bardzo dużej przepustowości. Tworzona infrastruktura powinna umożliwić osiągnięcie parametrów min. 100 Mb/s w przypadku gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) i przedsiębiorstw, przy czym rozwiązania technologiczne powinny zapewniać skalowalność sieci do prędkości gigabitowych”. Pragniemy wskazać, że w dniu 9 marca 2021 r. został opublikowany Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Kompass cyfrowy 2030: europejska droga do dekady cyfrowej (COM (2021) 118). W dokumencie zaprezentowano nowe cele. Otóż, w pkt 3.4. wskazano, że do roku 2030 „wszystkie europejskie gospodarstwa domowe będą objęte siecią Gigabit, a wszystkie zaludnione obszary będą objęte 5G”. Cel ten (co wynika z przypisu 16) jest „kontynuowany zgodnie z wytycznymi przedstawionymi w komunikacie Komisji z 2016 r. „łączność na rzecz konkurencyjnego jednolitego rynku cyfrowego - w kierunku europejskiego społeczeństwa gigabitowego” oraz w wyznaczonych w nim celach na 2025 r.”. Oznacza to, że cele wskazane w dokumencie mogą okazać się nieaktualne. Należy również przewidzieć działania nakierowane na przyspieszenie rozwoju nowoczesnych mobilnych sieci szerokopasmowych. Konieczność wsparcia finansowego rozwoju sieci 5G jest już dostrzegana przez wiele państw unijnych, a także samą Komisję Europejską, która w instrumencie CEF zamierza wesprzeć rozwój takich sieci wzdłuż międzynarodowych korytarzy. Efektywny model wsparcia powinien się koncentrować na elementach pasywnych sieci (backhaul), zwłaszcza światłowodowy oraz wieże/maszty/konstrukcje wsporcze) oraz na obszarach, gdzie potwierdzono braki odpowiedniego zasięgu i jakości, a także braki w zakresie planów inwestycyjnych. Wsparcie w zakresie sieci 5G lub jej elementów powinno być dokonywane wyłącznie w oparciu o konkurencyjny tryb wyboru.		Uwaga częściowo uwzględniona Do projektu FERC wprowadzono Komunikat „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”. Jednocześnie należy zaznaczyć, że projekt Programu wpisuje się w założenia ww. dokumentu.
222.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	16	Propozycja zmiany brzmienia zapisu W ramach Programu wspierane będą działania polegające na rozwoju nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej w miejscach, w których zidentyfikowano braki w dostępie do sieci NGA lub VHCN. Posłużą do tego przede wszystkim dane zbierane przez Prezesa UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej oraz opracowane na jej podstawie analizy dostępu do usług szerokopasmowych. Uzasadnienie Należy posługiwać się pojęciem sieci szerokopasmowych o bardzo dużych przepustowościach (VHCN). Definicja legalna sieci o bardzo wysokiej przepustowości została ujęta w Europejskim Kodeksie Łączności Elektronicznej, który podlega implementacji do krajowego porządku prawnego. W przyjętych w dniu 1 października 2020 r. w przyjętych w dniu 1 października 2020 r. wytycznych BEREC określili kryteria, w tym parametry jakościowe, jakie muszą spełnić sieci (mobilne i stacjonarne), aby uznać je jako sieci o bardzo wysokiej przepustowości. Jest to pojęcie przyszłościowo zorientowane, uwzględniające rozwój technologiczny oraz kluczowe dla rozwoju cyfrowego Unii. Do pojęcia sieci o bardzo wysokiej przepustowości odwołują się wskaźniki produktu i rezultatu przewidziane dla celu 3 Lepiej Połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności i udoskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych w projekcie rozporządzenia Parlamentu i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności COM/2018/372 final - 2018/0197 (COD).		Uwaga nieuwzględniona Proponujemy pozostawienie zapisów o przepustowości sieci co najmniej 100 Mb/s dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz 1 Gb/s dla miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego, co jest zgodne z rozporządzeniem GBER. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie przyznane zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia.

223.	Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji	mazowieckie	Wnioski w zakresie dostępu do internetu szerokopasmowego	7	Propozycja zmiany brzmienia zapisu „Budowę infrastruktury telekomunikacyjnej realizują przede wszystkim przedsiębiorcy telekomunikacyjni oraz JST w ramach własnych, komercyjnych inwestycji.” Uzasadnienie Tekst zawarty w projekcie dokumentu nie oddaje realów inwestycji szerokopasmowych. Samorządy wojewódzkie realizowały inwestycje w sieci szkieletowo-dystrybucyjne w poprzedniej perspektywie finansowej. Były to jednak inwestycje współfinansowane ze środków unijnych. Trudno je również nazwać inwestycjami komercyjnymi. W obecnej perspektywie główny ciężar inwestycyjny spoczywa na operatorach telekomunikacyjnych. Samorządy w zdecydowanej większości nie realizują inwestycji w sieci telekomunikacyjne ze środków własnych. Co więcej, biorąc pod uwagę brak wiedzy w zakresie planowania i operowania siecią telekomunikacyjną, samorządy nie powinny być bezpośrednimi adresatami wsparcia w zakresie niwelowania białych plam dostępu do szybkiego internetu. Samorządy powinny natomiast wspierać inwestycje realizowane przez operatorów telekomunikacyjnych. Należy dążyć wszelkimi staraniami aby samorządy lokalne postrzegały inwestycje szerokopasmowe jako szansę na rozwój i wyrównywanie poziomu rozwoju, a nie jedynie zastrzyk gotówki do budżetu samorządu. Samorządy powinny przede wszystkim tworzyć przyjazne otoczenie inwestycyjne tak aby sam proces inwestycyjny był łatwy do realizacji a koszty utrzymania infrastruktury pozostawały na zaoferowanie użytkownikom końcowym atrakcyjnym ofert.		Uwaga nieuwzględniona Wzór programu będący załącznikiem do rozporządzenia ogólnego na perspektywę 2021-2027 ma ograniczony limit znaków.
224.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Doświadczenia realizacji Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	16	W FERC kontynuowane będą działania umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych na obszarach, gdzie stwierdzono niedoskonałość rynku w zakresie dostępu do sieci nowej generacji (NGA)28 lub sieci o bardzo dużej przepustowości (VHCN)29 (...). Czy mowa tu tylko o "białych plamach" kraju? Temu ponoć mają być dedykowane środki w ramach KPO.		Wyjaśnienie Co do zasady w ramach FERC współfinansowane będą projekty umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych, realizowane przede wszystkim na obszarach szarych NGA. Ze środków KPO finansowana będzie interwencja na obszarach białych NGA. Jeżeli ze środków KPO nie uda się pokryć infrastrukturą szerokopasmową wszystkich obszarów białych NGA, uzupełniająco interwencja na takich obszarach będzie możliwa do realizacji także ze środków FERC.
225.	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Cyfryzacji, Geodezji i Kartografii	Mazowieckie	2. Priorytety - Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe - 2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych oraz 9. Załączniki - Załącznik 1: Rozszerzony opis Priorytetu II: Zaawansowane usługi cyfrowe, 2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych	str 37 oraz str. 94	Należy skorygować treść rozdziału w celu usunięcia nieścisłości. Z jednej strony podaje się informacje, że interwencja ma dotyczyć rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych (analiza danych i uczenie maszynowe, robotyka i sensory, e-handel, cyberbezpieczeństwo, Internet rzeczy, obliczenia kwantowe, zarządzanie IT) oraz stałego podnoszenia kompetencji pracowników instytucji sektora publicznego, a z drugiej strony zakładanym efektem ma być podniesienie świadomości publicznej na temat korzyści płynących ze stosowania technologii cyfrowych, w tym e-usług publicznych oraz utrwalać wśród obywateli motywację do korzystania z TK. W celu osiągnięcia wymienionych korzyści niezbędne jest objęcie interwencją 2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych projektów nakierowanych także na rozwój umiejętności podstawowych, a grupą docelową, jak opisano na str. 38 należy objąć także mieszkańców i przedsiębiorców niebędących pracownikami sektora publicznego. Dużą wrażliwość budzi zasadność ograniczenia rozwoju kompetencji cyfrowych wyłącznie do pracowników instytucji sektora publicznego, tym bardziej, że wśród wniosków na str. 15 podaje się, że wskaźnik podstawowych umiejętności cyfrowych w całym społeczeństwie w 2020 r. osiągnął jedynie 50%. Jednocześnie, jak podkreślono w treści dokumentu, w poprzedniej perspektywie POFC realizowana była interwencja dotycząca podnoszenia kompetencji cyfrowych w całym przekroju społeczeństwa, a wdrożone rozwiązania nie zaspokoiły wciąż rosnących potrzeb. Mając świadomość planów Rządu o dofinansowaniu rozwoju podstawowych kompetencji cyfrowych społeczeństwa przy wykorzystaniu także innych źródeł finansowania należy pozostać jednak na stanowisku, że właściwe FERC powinien być głównym źródłem takiego wsparcia z uwagi na dedykację środków na rozwój cyfrowy, a więc także kompetencji koniecznych do wykorzystania wdrażanych rozwiązań.		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie kompetencji cyfrowych ogółu społeczeństwa będzie finansowane ze środków EFS+, w ramach FERC i RPO. W projekcie FERC przewidujemy wsparcie rozwoju przede wszystkim zaawansowanych kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego, ale wsparcie rozwoju niższych kompetencji nie jest wykluczone.
226.	Uniwersytet w Białymstoku	podlaskie	Wnioski w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego i rozwoju e-kompetencji	16	Proponuje się uzupełnić o treść: „W ramach wsparcia kooperacji międzysektorowej oraz rozwoju e-kompetencji uczelnie wyższe zostaną wsparte w procesie: rozwoju infrastruktury informatycznej uczelni na potrzeby e-kooperacji z sektorem przedsiębiorstw i administracji, procesie digitalizacji zbiorów naukowych i dydaktycznych oraz w procesie podnoszenia stopnia cyberbezpieczeństwa na etapie e-kooperacji międzysektorowej i procesu podnoszenia e-kompetencji.”		Uwaga nieuwzględniona Obecne zapisy programu nie wykluczają uczelni z możliwości wsparcia projektów w ramach Priorytetu II FERC.
227.	PGE S.A.	mazowieckie	2 Priorytety, Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe, 2.2	36	Proponujemy uzupełnienie w następującym zakresie: 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa Interwencja obejmie inwestycje zwiększające poziom bezpieczeństwa informacji poprzez wzmocnienie odporności oraz zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na incydenty w systemach informacyjnych państwa oraz podmiotów mających kluczowe znaczenie dla gospodarki narodowej, w tym budowę dedykowanych bezpiecznych łączności systemów łączności. W programie należy uwzględnić zagadnienia dotyczące budowy systemu łączności krytycznej w technologii LTE 450. Budowa tego systemu jest przewidziana w dokumencie Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy kraju to nie tylko społeczeństwo informacyjne i e-kompetencje to także budowa infrastruktury, która ma umożliwić ich funkcjonowanie. System ten ma kluczowe znaczenie dla sektora energetycznego.		Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu II projektu FERC nie przewiduje się realizacji projektów infrastrukturalnych polegających na budowie dedykowanych sieci łączności specjalnej, w tym wdrażania wskazanego systemu. W załączniku do projektu FERC zaprezentowano katalog przykładowych typów przedsięwzięć, które będą mogły być realizowane w ramach FERC w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa.
228.	Gmina Wrocław	dolnośląskie	Cały Dokument	1-101	Brak czytelnej i jasnej informacji zarówno dla przedsiębiorców, jak i dla administracji publicznej samorządowej dot. umożliwienia skorzystania z proponowanych środków. Informacje zamieszczone w załączniku 2 FERC nie wyjaśniają wątpliwości dot. demarkacji środków finansowych oraz ich wzajemnej komplementarności.		Wyjaśnienie Sposób demarkacji pomiędzy RPO i krajowymi programami operacyjnymi został określony w dokumencie Linia demarkacyjna dot. wszystkich programów w perspektywie 2021-2027.
229.	Urząd Miasta Plocka	mazowieckie	2 Priorytety programu	od 22	Kompetencje cyfrowe zarówno wśród obywateli jak i podmiotów publicznych wymagają absolutnego i natychmiastowego doskonalenia. Program jest współfinansowany ze środków EFRR zatem tylko w ramach cross-financing będą możliwe szkolenia, który nie zaspokoi potrzeb, co potwierdzają doświadczenia o poprzednich perspektyw UE. Mimo, iż doskonalenie kompetencji IT jest możliwe w ramach programów współfinansowanych z EFS to brakuje zachowania kompatybilności pomiędzy programami, która pozwalałaby na takie planowanie projektów z różnych źródeł aby uzyskiwać efekty na oczekiwanym poziomie.		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie kompetencji cyfrowych ogółu społeczeństwa będzie współfinansowane ze środków EFS+, w ramach FERC i RPO. W ramach projektu FERC ze środków EFRR przewidujemy wsparcie rozwoju przede wszystkim zaawansowanych kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego, ale wsparcie rozwoju niższych kompetencji nie jest wykluczone.
230.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	Wnioski w zakresie do:	7	Propozycja korekty zapisu: „Brak stacjonarnej infrastruktury szerokopasmowej dotyczy w głównej mierze obszarów wiejskich o niskiej lub bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz rozproszonej zabudowie (szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej)”. Uzasadnienie: Zgodnie z raportem GUS „Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.”: „najniższym odsetkiem gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu (poniżej 90 % przy średniej krajowej 90,4 %) charakteryzują się województwa: podlaskie, lubuskie, lubelskie, łódzkie. W opracowaniu UKE pn. Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2019 r., na wykresie przedstawiającym gęstość infrastruktury telekomunikacyjnej liniowej w województwach (km/km2) najniższą gęstością charakteryzują się woj. warmińsko-mazurskie, lubuskie, zachodniopomorskie i podlaskie. Podstawą do określenia obszarów kraju wymagających interwencji publicznej przy udziale środków UE zgodnie z zapisami projektu programu mają być przede wszystkim dane oraz informacje pozyskane przez UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury, wobec czego wskazywanie wyłącznie Polski wschodniej i północno-wschodniej jako obszarów szczególnie wymagających wsparcia jest nieuzasadnione.”		Uwaga uwzględniona Fragment: „(szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej)” zostanie usunięty.
231.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	Wyzwania w zakresie z	17	Wniosek o korektę zapisu w uzasadnieniu celu szczegółowego „Udoskonalenie sieci połączeń cyfrowych”: „Pomimo efektywnej interwencji publicznej w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020 oraz równoległym inwestycjom komercyjnym i samorządowym, w Polsce nadal jest wiele miejsc bez dostępu do szybkiego internetu. Dotyczy to głównie obszarów wiejskich o niskiej lub bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz rozproszonej zabudowie (szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej), na których inwestycje w rozwój nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej są dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych nieopłacalne m.in. ze względu na wysokie koszty utrzymania.” Uzasadnienie: jak wyżej.		Uwaga uwzględniona Fragment: „(szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej)” zostanie usunięty.
232.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	Wskazanie szczególnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych	25-26	Wniosek o korektę zapisów: Na podstawie inwentaryzacji oraz danych dotyczących dostępności sieci szerokopasmowych zakłada się, że interwencja w ramach niniejszego priorytetu prowadzona będzie przede wszystkim na obszarach wiejskich o niskiej lub bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz rozproszonej zabudowie, a także małych i średnich miastach (szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej). Nie wyklucza to wsparcia innych obszarów, zakwalifikowanych w oparciu o wyżej wymienione zasady. Uzasadnienie: jak wyżej.		Uwaga częściowo uwzględniona Niniejszy fragment zostanie zmieniony w następujący sposób: „Biorąc powyższe pod uwagę, zakłada się, że interwencja w ramach niniejszego priorytetu prowadzona będzie na obszarach wiejskich o niskiej lub bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz rozproszonej zabudowie, małych i średnich miastach, a także na pozostałych obszarach, zakwalifikowanych w oparciu o wyżej wymienione zasady”. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych w ramach FERC zostanie udzielone zgodnie z podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia, a także z wypracowaną linią demarkacyjną uwzględniającą fakt, że rozwój sieci szerokopasmowych będzie realizowany m.in. ze środków FERC i KPO.

233.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	2.1: Wysoka jakość i d:	35	Wniosek o korektę zapisów: „Celem wsparcia będą działania w zakresie optymalizacji procesów w relacji podmiotów publicznych z obywatelami i przedsiębiorcami, tworzenia i rozwoju nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną (w tym wewnątrzadministracyjnych), cyfryzacji procesów back-office w administracji rządowej regulowanej publicznie oraz budowy i rozwoju rozwiązań o charakterze horyzontalnym, usprawniających funkcjonowanie administracji publicznej na terenie całego kraju.” <u>Uzasadnienie:</u> Nieuzasadnione ograniczenie do administracji rządowej. Wsparcie cyfrowe procesów back-office potrzebne jest również w instytucjach samorządowych. Środki FE RC powinny zapewnić rozwój cyfrowy wszystkich szczebli administracji publicznej.		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie w tym przez poszczególne JST.
234.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	Załącznik 1 - Rozszerzony opis Priorytetu II: Zaawansowane usługi cyfrowe, Projekty horyzontalne	89-90	Wniosek o rozszerzenie zapisu: Obszar 2.1 będzie realizowany na przykład poprzez: - budowę oraz rozwój nowoczesnej infrastruktury e-administracji na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym. <u>Uzasadnienie:</u> Nieuzasadnione ograniczenie do poziomu centralnego. Ze względu na skalę potrzebnych działań w przyszłości środki FE RC powinny wspierać również rozwój działań z zakresu e-administracji na poziomie regionalnym i lokalnym, komplementarnych z interwencją na poziomie centralnym.		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie w tym przez poszczególne JST.
235.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	Załącznik 2 - Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia. Komplementarność w obszarze e-administracji	97	Wniosek o uzupełnienie zapisów: „W FERC realizowane będą działania związane z dalszym rozwojem e-administracji (poziomu centralnego), właściwego dla urzędów zespolonych i niezespolonych. Możliwe będzie również wsparcie projektów z obszaru e-administracji poziomu regionalnego i lokalnego komplementarnych dla działań realizowanych na poziomie centralnym. <u>Uzasadnienie:</u> jak wyżej		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie w tym przez poszczególne JST.
236.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	Załącznik 2 - Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia. Komplementarność w obszarze e-administracji	98	Wniosek o uzupełnienie zapisów: „W obszarze e-zdrowie interwencja FERC obejmie podmioty lecznicze podległe lub tworzone przez administrację rządową. Możliwe będzie również wsparcie innych projektów z obszaru e-zdrowia o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym realizowanych z poziomu regionalnego komplementarnych dla działań realizowanych na poziomie centralnym. ” <u>Uzasadnienie:</u> Nieuzasadnione ograniczenie do poziomu centralnego. Ze względu na skalę potrzebnych działań w przyszłości środki FE RC powinny wspierać również rozwój kluczowych działań z zakresu e-zdrowia na poziomie regionalnym, komplementarnych z interwencją na poziomie centralnym. Zaznaczyć należy, że w projekcie Krajowego Planu Odbudowy z 30.04.2021 r. w ramach inwestycji pn. „Przyspieszenie procesów transformacji cyfrowej ochrony zdrowia poprzez dalszy rozwój usług cyfrowych w ochronie zdrowia” jako beneficjentów również wskazano zarówno centralne, jak i regionalne podmioty publiczne.		Uwaga nieuwzględniona W FERC co do zasady nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Tego typu inwestycje będą realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych. W ramach priorytetu będą wspierane projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym, których produkty będą mogły być wykorzystywane lokalnie w tym przez poszczególne JST.
237.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	UWAGA OGÓLNA		Program pomija zagadnienia dotyczące sieci 5G (np. w kontekście koniecznych przyłączy światłowodowych do stacji bazowych)		Wyjaśnienie Obecne zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej.
238.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	UWAGA OGÓLNA		W programie bardzo ogólnie opisano system wdrażania programu. Dopuszczalnym wymaga m.in. opis realizacji zadań Komitetu Monitorującego, a także określenie transparentnych procedur wyboru projektów do dofinansowania w ramach FERC.		Uwaga częściowo uwzględniona Konkretne rozwiązania dotyczące systemu wdrażania programu będą opracowywane już po przyjęciu programu. Model wdrażania poszczególnych obszarów FERC, metodyka wyboru projektów, kryteria wyboru projektów będą zatwierdzone przez Komitet Monitorujący wdrażanie FERC. Projekt Programu uzupełniono w zakresie zadań KM FERC.
239.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	UWAGA OGÓLNA		Program powinien obejmować tematykę digitalizacji dokumentów administracyjnych i ich dostępności online.		Wyjaśnienie Obszar 2.3: Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji dedykowany jest w całości realizacji projektów, których priorytetem jest zwiększenie dostępności danych publicznych oraz budowie odpowiednich narzędzi analitycznych, służących m.in. efektywnemu zarządzaniu w administracji publicznej. Program zakłada działania zwiększające otwartość oraz poziom ponownego wykorzystania danych z zasobów kultury, nauki i administracji. Dodatkowo w Priorytecie II możliwa będzie realizacja projektów łączących różne typy interwencji (z różnych obszarów zdefiniowanych w FERC). Digitalizacja zasobów administracji samorządowej będzie możliwa ze środków programów regionalnych
240.	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Departament Rozwoju Regionalnego	Lubuskie	UWAGA OGÓLNA		W FERC pominięte zostało znaczenie budowy przyłączy telekomunikacyjnych i utrzymania systemów (np. w szkołach). Czy infrastruktura w placówkach jest przystosowana do współpracy z szerokopasmowym, szybkim Internetem, który zostanie doprowadzony).		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej. Pytanie dotyczące infrastruktury w placówkach nie dotyczy treści Programu.
241.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		Wnioski w zakresie dostępu do internetu szerokopasmowego	7	„Brak stacjonarnej infrastruktury szerokopasmowej dotyczy w głównej mierze obszarów wiejskich o niskiej lub bardzo niskiej gęstości zaludnienia oraz rozproszonej zabudowie (szczególnie w Polsce wschodniej i północno-wschodniej). Pomimo intensywnych zachęt państwa i jednostek samorządu terytorialnego, inwestycje komercyjne w rozwój nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej na tych obszarach są dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych nieopłacalne ze względu na wysokie koszty utrzymania przekraczające możliwe do uzyskania przychody ze świadczonych usług”.	Nie wszystkie samorządy zachęcają. Potencjalni inwestorzy wskazują, że główną przeszkodą jest przewlekłość wydawania pozwoleń na budowę. Czy nie warto rozważyć włączenia do obligatoryjnych zadań własnych gminy umożliwienie mieszkańcom dostępu do internetu szerokopasmowego – tak jak to jest w przypadku wodociągów i kanalizacji?	Wyjaśnienie Uwaga nie dotyczy treści programu.
242.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia	8	W problemach należałoby wpisać brak systemowych i legislacyjnych rozwiązań umożliwiających skuteczne i szerokie propagowanie usług GIS w zakresie udostępniania danych przestrzennych gromadzonych w rejestrach publicznych	W chwili obecnej duże instytucje państwowe mają problem z otwieraniem danych zawartych w rejestrach publicznych (w szczególności danych przestrzennych GIS) ze względu na fakt, iż w myśl RODO dane te mają charakter danych osobowych i podlegają ochronie zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r.	Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i może zostać zaadresowana na etapie opracowywania dokumentacji projektowej.
243.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		Wnioski w zakresie otwartości danych i ponownego wykorzystania informacji	12	W celach należałoby wskazać na konieczność wdrożenia systemowych i legislacyjnych rozwiązań umożliwiających skuteczne i szerokie propagowanie usług GIS w zakresie udostępniania danych przestrzennych gromadzonych w rejestrach publicznych		Uwaga nieuwzględniona Promowanie wdrożonych w projektach rozwiązań będzie możliwe w ramach budżetu projektu w kategorii informacja i promocja.
244.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa			15	drugi akapit zdanie: „Dostęp do sieci oraz prowadzenie projektów w ramach perspektywy budżetowej 2014-2020, w tym m.in...” dodać pełny rok żeby ujednolicił w całym dokumencie „Dostęp do sieci oraz prowadzenie projektów w ramach perspektywy budżetowej 2014-2020, w tym m.in...”	Ujednolicenie zapisu w całym dokumencie	Uwaga uwzględniona

245.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego	24	„W uzasadnionych przypadkach przewiduje się zastosowanie również trybu niekonkurencyjnego. Taka możliwość istnieje np. w przypadku tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego.”	Czy przewiduje się także zachęcanie operatorów łączności mobilnej 5G do współpracy? „Aby stworzyć i rentownie świadczyć nowe usługi w technologii 5G na potrzeby różnych branż, operatorzy telekomunikacyjni muszą przejść z rozwiązań zintegrowanych pionowo (od jednego dostawcy) na rozproszony stos rozwiązań różnych dostawców bazujący na infrastrukturze opartej na standardach.” (www.hpm.com.pl) Rywalizacja między operatorami powoduje wielokrotne pokrycie terenu w miejscach gęsto zaludnionych i brak zasięgu w odludnych. Rolnictwo jest wciąż główną siłą napędową rozwoju wielu obszarów wiejskich. Wykorzystanie technologii LTE i GPS pozwoliło wprowadzić zmiany, ale to za mało, żeby w rolnictwie doszło do prawdziwej rewolucji. Przyszłość należy do Wi-Fi 6 w gospodarstwach, ale 5G na polach. Dzięki łączności tysięcy urządzeń i czujników wizja autonomicznego i precyzyjnego rolnictwa staje się realna. Wykorzystanie IoT przez urządzenia rolnicze ma stać się normą, a nie wyjątkiem. Czujniki IoT w terenie i na zwierzętach hodowlanych oznaczają połączenie wszystkich systemów razem co umożliwi wcześniejsze rozpoznanie zagrożenia ze strony szkodników, chorób czy przygotowanie się na trudne warunki pogodowe.	Wyjaśnienie Obecne zapisy Programu przewidują wsparcie rozwoju nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami. Bezprzewodowe technologie przesyłu danych mieszczą się w niniejszym zapisie. Obecne zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej.
246.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	„Interwencja obejmie uruchomienie szkoleń dotyczących m.in. cyfryzacji gospodarki, przemysłu 4.0” Nie powinno się także zapominać o Rolnictwie 4.0	Rolnictwo 4.0 można rozumieć jako odpowiednik Przemysłu 4.0. Integruje szereg innowacji w celu wytworzenia produktów rolnych. Te innowacje to: rolnictwo precyzyjne, IoT i duże zbiory danych w celu osiągnięcia większej wydajności produkcji. Stąd w Rolnictwie 4.0 mówi się również o „datafikacji” systemów żywnościowych i rolniczych, opartej na sztucznej inteligencji, hiper łączności, IoT i automatyzacji, tworząc w ten sposób sieć połączonych farm, maszyn i fabryk oraz osiągając wysoki poziom optymalizacji systemu po stronie podaży (produkcja żywności) i popytu (spożycie żywności). (FAO)	Wyjaśnienie Katalog obszarów, w ramach których przewidziano szkolenia, ma charakter otwarty i nie wyklucza również szkoleń z zakresu Rolnictwa 4.0.
247.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa			37	2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych – „Wyzwaniem dla perspektywy finansowej 2021-27” dodać pełny rok żeby ujednolicił w całym dokumencie „Wyzwaniem dla perspektywy finansowej 2021-2027”	Ujednolicenie zapisu w całym dokumencie	Uwaga uwzględniona
248.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa			38	„2.4 Przede wszystkim obywatele, przedsiębiorcy, jednostki sektora finansów publicznych, instytuty badawcze, instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz.” powinno być „2.4 Przede wszystkim obywatele, przedsiębiorcy, jednostki sektora finansów publicznych, instytuty badawcze, instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz.”	literówka	Uwaga uwzględniona
249.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	70	„Za najważniejsze transformacje, które musi skutecznie przejść polska gospodarka uznano: - budowę gospodarki o obiegu zamkniętym, - rozwój przemysłu 4.0, - cyfryzację przedsiębiorstw, - oraz gospodarkę neutralną klimatycznie” Czy wliczone jest tu rolnictwo?	Rolnictwo 4.0 to coś więcej niż tylko ruch. Termin ten wszedł do użytku jako ogólny termin oznaczający kolejny krok naprzód w rolnictwie: inteligentniejszy, bardziej wydajny przemysł rolny, który w pełni wykorzystuje duże zbiory danych i nowe technologie z korzyścią dla całego łańcucha dostaw. Rolnictwo precyzyjne pozwala rolnikom robić więcej za mniej, identyfikując kluczowe części ich gospodarstwa. Dzięki inteligentnemu wykorzystaniu danych rolnicy będą mogli lepiej zrozumieć swoje praktyki produkcyjne i zdecydować jakie zmiany mogą wygenerować największą wartość: redukcja oraz optymalizacja kosztów produkcji związanych z suszą, użyciem ś.o.r., siły roboczej, przechowywaniem. Więcej plonów, mniej paliwa, mniej pestycydów i nawozów, mniej emisji. Polskie rolnictwo emituje rocznie do atmosfery ok. 32 mln ton ekwiwalentu CO2. To mniej więcej tyle, co elektrownia Belchatów. (WWF)	Wyjaśnienie Jednym z kryteriów branych pod uwagę przez KE w ocenie spełnienia warunku dot. strategii inteligentnej specjalizacji są działania dotyczące zmian przemysłowych (kryterium nr 5 - Where relevant, actions to support industrial transition). Kryterium to odnosi się wprost do sektora przemysłu, stąd brak odniesienia do sektora rolnictwa. Należy jednak podkreślić, że Biogospodarka rolno-spożywcza, leśno-drzewna i Środowiskowa stanowi jedną z Krajowych Inteligentnych Specjalizacji. Innowacyjne technologie, procesy, produkty sektora rolno-spożywczego będą mogły więc uzyskać wsparcie w ramach celu polityki 1 Bardziej inteligentna Europa – innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza. Opis spełnienia warunków zawarty w programie wynika bezpośrednio z samooceny spełnienia warunku przygotowanej przez resort odpowiedzialny za spełnienie warunku i stanowi skrót informacji w niej zawartych w związku z ograniczeniami limitów znaków dotyczącymi systemu, w którym będzie umieszczony program. Samoocena spełnienia warunku odnosi się do sposobu wypełnienia przez państwo członkowskie kryteriów określonych w ramach danego warunku, ujętych w załączniku III i IV do Rozporządzenia ogólnego.
250.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		2.4: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	94	„Zakład się, że w wyniku interwencji powstaną na przykład skalowalne rozwiązania w zakresie zarządzania/nadzorowania (m.in. platforma inteligentnych miast i wsi – jako repozytorium wiedzy i 'biblioteka' gotowych rozwiązań do ponownego wykorzystania.”	Opóźnienie rozwoju łączności 5G na terenach wiejskich sprawi, że wsie nie będą tak samo inteligentne jak miasta, co jest niekorzystne biorąc pod uwagę wyzwania czekające tereny wiejskie i miejskie w przyszłości: zmiany demograficzne, niedobór zasobów naturalnych, zmiany klimatyczne, i marnotrawstwo żywności przez konsumentów.	Wyjaśnienie W projekcie FERC nie wyklucza się możliwości realizacji inwestycji dotyczących sieci bezprzewodowych na obszarach wiejskich.
251.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa			94	2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych – „Wyzwaniem dla perspektywy finansowej 2021-27” dodać pełny rok żeby ujednolicił w całym dokumencie – „Wyzwaniem dla perspektywy finansowej 2021-2027”	Ujednolicenie zapisu w całym dokumencie	Uwaga uwzględniona

252.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa		Załącznik 2 - Komplementarność interwencji z innym formami wsparcia Komplementarność w obszarze zwiększenia dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego	97	„Z kolei dzięki CEF zakłada się wsparcie rozwoju szybkiej i stabilnej łączności, w tym 5G, na transgranicznych szlakach komunikacyjnych.”	Czy cel jakim jest zapewnienie, do 2025 roku, wszystkim gospodarstwom domowym w Polsce dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s jest realny bez rozwoju łączności 5 G na obszarach wiejskich? Technologia korzystająca z sieci 5G na głównych szlakach komunikacyjnych np. Cellular Vehicle-to-everything (C-V2X), minimalizująca ilość kolizji, może także pomóc ciężkim rolniczym maszynom autonomicznym poprawić bezpieczeństwo pracy i ich produktywność.	Wyjaśnienie Obecne zapisy FERC umożliwiają wsparcie rozwoju nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. CEF to instrument finansowy zarządzany bezpośrednio przez Komisję Europejską. To KE odpowiada za określenie jego celów i wdrażanie.
253.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Uwaga ogólna		W imieniu Pracodawców RP chcielibyśmy podkreślić, że przedstawione ogólne, ramowe kierunki wsparcia poszczególnych obszarów cyfryzacji należy uznać za uzasadnione i pożądaną. Dokonane ustalenia odpowiadają w dużej części zgłaszanym przez nas postulatami, co do najważniejszych założeń jakie powinny być przyjęte w perspektywie finansowej 2021-2027 w dziedzinie transformacji cyfrowej. W szczególności doceniamy przedstawione kierunki dalszego rozwoju nowoczesnych, szybkich sieci szerokopasmowych. Jednocześnie jednak zauważamy, że dokument nie jest jeszcze dopracowany, a przedstawione informacje są mało wyczerpujące i powierzchowne. Przy tak generalnym ujęciu, tj. bez określenia oczekiwanych wskaźników, preferowanych zasad rozdziału środków, oraz grup bezpośrednich beneficjentów, trudno jest dokonać pełnej oceny planowanych rozwiązań. W szczególności bez określenia, w jakim stopniu przedsiębiorcy mogą uczestniczyć w poszczególnych priorytetach i konkursach, jako organizacja reprezentująca tę grupę nie możemy ocenić spodziewanych skutków planowanej interwencji, w tym także jej wpływu na poszczególne rynki.		Wyjaśnienie Program powinien zachować ogólne i elastyczne zapisy w tym zakresie. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie zakresu i odbiorców interwencji do bieżących potrzeb. Brakujące informacje zostaną uzupełnione na późniejszym etapie prac nad programem. Natomiast doprecyzowanie beneficjentów poszczególnych działań oraz kryteria wyboru projektów będą opracowane na etapie wdrażania FERC.
254.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	16, 18	W opisie celu szczegółowego „Udoskonalenie sieci połączeń cyfrowych” stwierdza się, że w ramach Programu wspierane będą działania polegające na rozwoju nowoczesnej infrastruktury szerokopasmowej w miejscach, w których zidentyfikowano braki w dostępie do sieci NGA lub VHCN. Proponowany zapis wskazuje, że nie jest jasne czy istnieje określona linia demarkacyjna pomiędzy interwencjami w obszarze sieci szerokopasmowych finansowanymi z różnych środków unijnych. Jeśli w ramach FERC będzie możliwe finansowanie budowy sieci na obszarach białych NGA (co biorąc pod uwagę KPO ma być obszarem wsparcia adresowanym w ramach KPO), powstaje duży problem w ocenie planowanych działań w ramach KPO, ich relacji do FERC oraz możliwości ustalenia spójnego harmonogramu wdrażania. Należy jasno wyjaśnić czy rząd RP dopuszcza możliwość niezrealizowania celu likwidacji białych plam NGA dzięki wykorzystaniu środków KPO i tym samym dopuszczenie wykorzystania środków FERC do realizacji tego celu. W naszej ocenie w pierwszej kolejności powinny zostać zlikwidowane białe obszary NGA, a dopiero później interwencja powinna być kierowana na obszary szare. Jednocześnie biorąc pod uwagę zwiększone cele strategiczne dla sieci szerokopasmowych określone w Komunikacie KE „2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade” interwencja powinna być kierowana tylko na budowę sieci o parametrach VHCN. W związku z rosnącymi potrzebami w zakresie szybkości i ilości transferu danych, interwencja powinna być kierowana na inwestycje w infrastrukturę, która pozwoli na dalszy skokowy wzrost parametrów usługowych mierzonych w gigabajtach. Wydaje się, że aktualnie takie cele najlepiej adresuje technologia światłowodowa, która może być wykorzystana nie tylko do zapewnienia stacjonarnego dostępu, ale także do rozwoju sieci 5G. Budowa infrastruktury o niskich parametrach lub wykorzystanie technologii, które nie są „przyszłościowo-zorientowane” tj. nie pozwalają na jej dalszą, łatwą rozbudowę jest nieuzasadniona, będzie prowadziła do zmarnowania środków, gdyż w niedługiej przyszłości konieczna będzie dalsza jej rozbudowa.		Wyjaśnienie Do projektu FERC wprowadzono Komunikat „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”. Jednocześnie należy zaznaczyć, że projekt Programu wpisuje się w założenia ww. dokumentu. Co do zasady w FERC współfinansowane będą projekty umożliwiające jak najszybszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych, realizowane przede wszystkim na obszarach szarych NGA. Ze środków KPO finansowana będzie interwencja na obszarach białych NGA. Jeżeli ze środków KPO nie uda się pokryć infrastrukturą szerokopasmową wszystkich obszarów białych NGA, uzupełniająco interwencja na takich obszarach będzie możliwa do realizacji także ze środków FERC.
255.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet I pkt 1.1	23	Nie jest też jasne dlaczego w przypadku tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego konieczne jest zastosowanie trybu niekonkurencyjnego i dlaczego takich sieci nie mogą realizować przedsiębiorcy. W naszej ocenie priorytetem powinno być stosowanie procedur konkurencyjnych dla wyboru beneficjentów. Wnosimy o wprowadzenie priorytetu dla udziału przedsiębiorców w podejmowanych interwencjach w celu minimalizacji negatywnego wpływu tych rozwiązań na rynki konkurencyjne oraz inwestycje prywatne. Pominiecie konkurencyjnego trybu wyboru projektów powinno być ograniczone do niezbędnego minimum i tylko w przypadku braku zainteresowania ze strony przedsiębiorców takim udziałem. Zwracamy uwagę, że miejsca stanowiące główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły, podmioty lecznicze, węzły transportowe, główne miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury, a zwłaszcza przedsiębiorstwa) to często odbiorcy biznesowi, dla których sieci dedykowane są i mogą być budowane na zasadach komercyjnych. W związku z tym tworzenie interwencji publicznej, zwłaszcza w trybie pozakonkursowym jest obciążone wyższym ryzykiem niezasadnej ingerencji w rynek konkurencyjny. Zwracamy także uwagę, że wszystkie szkoły, jakie były zainteresowane dostępem do sieci o parametrze min 100 Mb/s zostaną podłączone w ramach realizowanego projektu OSE. W przeważającej większości szkoły zostały podłączone siecią światłowodową, co pozwala w łatwy sposób na podwyższenie parametrów dostarczanych usług. Model OSE pokazał również, że wybudowana na te potrzeby infrastruktura nie została w całości wykorzystana. W związku z tym w naszej ocenie należy jednak poszukiwać bardziej efektywnych modeli.		Wyjaśnienie Zakłada się, że tryb konkurencyjny będzie wiódącym trybem wyboru projektów, natomiast tryb niekonkurencyjny będzie stosowany w uzasadnionych przypadkach, np. tworzenie lub rozwój dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego. Konkretne rozwiązania dotyczące systemu wdrażania programu będą opracowywane już po przyjęciu programu. Model wdrażania poszczególnych obszarów FERC, metodyka wyboru projektów, kryteria wyboru projektów będą zatwierdzone przez Komitet Monitorujący wdrażanie FERC. Projekt Programu uzupełniono w zakresie zadań KM FERC.
256.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu		Planowane działania dotyczące inwestycji w rozbudowę sieci szerokopasmowych nie odnoszą się do celów postawionych w Komunikacie dot. społeczeństwa gigabitowego i przeniesionych na grunt polski w Narodowym Planie Szerokopasmowym. Należy jasno zaznaczyć, że w 2025 roku, czyli w trakcie realizacji przyszłych programów operacyjnych, Polska jak i inne kraje unijne powinna zapewnić wszystkim obywatelom UE możliwość korzystania z dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s z możliwością zwiększenia do prędkości gigabitowej. Natomiast zgodnie z nowym Komunikatem KE „2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade” w 2030 roku wszystkie gospodarstwa domowe powinny znajdować się w zasięgu sieci gigabitowej. W dokumencie wskazuje się, że interwencja będzie planowana przy wykorzystaniu danych zbieranych przez Prezesa UKE w ramach inwentaryzacji usług i infrastruktury telekomunikacyjnej oraz opracowanych na jej podstawie analiz dostępu do usług szerokopasmowych. Jest to informacja dość ogólna i nie jest jasne jak zostaną określone obszary interwencji, zwłaszcza przy uwzględnieniu realizowanych jeszcze projektów z programu POPC w perspektywie 2014-2020. Potrzebne jest zatem zapewnienie demarkacji pomiędzy realizowanymi (kończonymi) projektami a nowymi oraz możliwością zachowania okresu trwałości tych projektów, a także takiego zaplanowania interwencji aby miały szansę powodzenia, przy minimalizacji środków publicznych. Zasoby organizacyjne oraz finansowe potencjalnych bezpośrednich i pośrednich beneficjentów (np. firm wykonawczych) są ograniczone, zatem harmonogram kolejnych interwencji powinien dać szansę na dokończenie aktualnych projektów i płynne przejście do kolejnej perspektywy, bez nadmiernej kumulacji zamówień w krótkim okresie czasu. Takie podejście ograniczy potencjalne zaburzenia na rynku, które mogą polegać na nagłym wzroście cen usług budowlanych i materiałów w krótkim okresie czasu, a także prowadzić do konieczności alokacji wyższych środków finansowych niż w normalnych warunkach.		Wyjaśnienie Do projektu FERC wprowadzono Komunikat „Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie”. Jednocześnie należy zaznaczyć, że projekt Programu wpisuje się w założenia ww. dokumentu. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
257.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	24	W dokumencie wskazuje się, że w ramach interwencji zakłada się możliwość tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług opartych w możliwie największym zakresie na już istniejącej lub planowanej infrastrukturze, a także, że w ramach celu szczegółowego wspierane będą również przedsięwzięcia o charakterze pilotowym i demonstracyjnym, wykorzystujące infrastrukturę telekomunikacyjną najnowszych generacji. Wyjaśnienia wymaga jakie faktycznie projekty i realizowane przez jakich beneficjentów miałyby uzyskiwać w tym zakresie wsparcie oraz do jakich miejsc/lokalizacji będą one kierowane. Ponadto jakie cele mają być w ten sposób realizowane. Jeśli mają to być projekty dotyczące sieci mobilnych to jak w takim przypadku będzie zachowana zasada neutralności technologicznej oraz zapewnienia dostępu hurtowego. W naszej ocenie takie projekty powinny zostać wydzielone do odrębnych działań w ramach Priorytetu 1. Należy wskazać przeznaczony na nie budżet, tryb wyboru, odbiorców wsparcia i wskaźniki. Jednocześnie ich finansowanie nie powinno przekraczać ustalonej, ograniczonej puli środków tj. 10-15% całości alokacji na 1. Priorytet.		Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu I nacisk zostanie położony na rozwój infrastruktury szerokopasmowej na tych obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach. Pozostałe możliwe do wsparcia działania wymienione w Priorytecie I mają charakter uzupełniający. Program powinien zachować ogólne i elastyczne zapisy w tym zakresie. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie zakresu i odbiorców interwencji do bieżących potrzeb. Obecne zapisy dotyczące wsparcia bezprzewodowych technologii przesyłu danych wynikają z konieczności przestrzegania zasady neutralności technologicznej. Nijsze kwestie będą jeszcze doprecyzowane na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
258.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet I Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego Główne grupy docelowe	24	W dokumencie zdefiniowane zostały grupy docelowe w miejsce określanych w poprzedniej perspektywie grup beneficjentów. Takie podejście nie pozwala zrozumieć i właściwie ocenić jak będzie wyglądała interwencja w ramach planowanego programu. Postulujemy określenie obok grup docelowych podmiotów, którzy będą uprawnieni do skorzystania ze wsparcia. W Priorytecie I główną grupę beneficjentów, do której powinna być kierowana interwencja w pierwszej kolejności, powinni być przedsiębiorcy telekomunikacyjni, podobnie jak w aktualnie realizowanym programie POPC. Co prawda realizacja aktualnego POPC jeszcze nie została zakończona, jednak już dzisiaj można wyciągnąć wnioski, że przyjęte założenie polegające na skierowaniu interwencji w pierwszej kolejności do przedsiębiorców telekomunikacyjnych przyniosło bardzo dobre rezultaty, bowiem zakładane wskaźniki dotyczące objęcia zasięgiem dodatkowych gospodarstw domowych zostały znacząco przekroczone. Takie podejście pozwoliło na sprawne wydatkowanie środków i maksymalizację udziału środków prywatnych. Wnioski jakie można już dzisiaj wyciągnąć z realizacji POPC powinny stanowić podstawę dla planowania programu cyfrowego na lata 2021-2027		Uwaga nieuwzględniona Wzór programu został opracowany przez KE i nie zawiera informacji o typach beneficjentów. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.

259.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet I Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego		Zgodnie z dokumentem w ramach programu przewiduje się przede wszystkim realizację inwestycji z zakresu budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci dostępowych. Brakuje informacji czy inne warstwy sieci/elementy sieci mogą być dofinansowane. W perspektywie 2014-2020 sieci szkieletowe i dystrybucyjne mogły również być budowane/rozbudowywane i przebudowywane w zakresie niezbędnym do realizacji sieci dostępowych, a także węzły szkieletowe i dystrybucyjne w lokalizacjach, które nie były przewidziane do realizacji w latach 2007-2013. Biorąc pod uwagę wzrastającą liczbę danych transportowanych w sieciach, m.in. ze względu na przyłączanie coraz większej liczby użytkowników oraz urządzeń, uważamy za uzasadnione dopuszczenie w niezbędnym zakresie, podobnie jak w bieżącej perspektywie również elementów sieci dystrybucyjnej i szkieletowej. Ponadto sądzimy, że warto w ramach kolejnej perspektywy dopuścić w określonych przypadkach, także finansowanie przyłączy abonenckich. Aktualne doświadczenia pokazują, że koszt dobudowy przyłączy może również stanowić barierę dla podłączenia oddalonych pojedynczych budynków jednorodzinnych. W szczególności takie podejście mogłoby pozwolić na podłączenie dodatkowych gospodarstw domowych w sąsiedztwie realizowanych aktualnie projektów POPC, ale wykluczonych z różnych przyczyn z listy punktów adresowych przypisanych do poszczególnych obszarów konkursowych. Takie dofinansowanie może zostać zdefiniowane jako wsparcie bezpośrednie dla mieszkańców.		Uwaga częściowo uwzględniona Fragment uwagi dotyczący sieci szkieletowych i dystrybucyjnych. Podobnie jak w perspektywie 2014-2020, wsparciem w ramach FERC będą objęte projekty w zakresie budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci dostępowych. Sieci wyższych warstw, tj. sieci dystrybucyjne i szkieletowe będą mogły być realizowane w zakresie niezbędnym do budowy sieci dostępowych w celu uniknięcia niepotrzebnego i nieekonomicznego powielania zasobów oraz w celu zmniejszenia finansowania ze środków publicznych. Niniejsza informacja została umieszczona w projekcie FERC. Fragment uwagi dotyczący przyłączy telekomunikacyjnych. Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
260.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	30	Prosimy o wyjaśnienie dla wprowadzenia wskaźników rezultatu dot. abonamentu na świadczenie usług telekomunikacyjnych. W naszej ocenie wprowadzenie tego typu wskaźników jako obligatoryjnych dla beneficjentów jest nieuzasadnione i będzie rodziło istotne problemy w zakresie realizacji projektów, co pokazały doświadczenia z projektów realizowanych w perspektywie finansowej 2007-2013. Podstawowymi wskaźnikami wymaganymi od beneficjentów powinno pozostać objęcie zasięgiem danej lokalizacji. Tylko w przypadku włączenia do kosztów kwalifikowalnych możliwości budowy przyłącza można rozważyć wprowadzenia wskaźnika dotyczącego tego elementu sieci, choć niekoniecznie powinien to być abonament na świadczenie usług telekomunikacyjnych. Zauważyć trzeba, że na rynku działają operatorzy w modelu hurtowym (co jest modelem preferowanym w ramach interwencji publicznej w budowę sieci szerokopasmowych), ale w takim przypadku operator hurtowy nie świadczy usług klientom detalicznym.		Wyjaśnienie Wskaźnik rezultatu dotyczący umów abonamentowych pochodzi z listy wskaźników KE, zawartej w rozp. EFRR. Zatem, monitorowanie liczby zawartych umów abonamentowych jest niezbędne. KE zależy na monitorowaniu dalszych efektów projektów. Wartość wskaźnika rezultatu w projekcie będzie wynikała z tego, na jakim obszarze budowana jest sieć. W niektórych przypadkach jego wartość będzie niewielka, w innych większa. Natomiast, w związku ze zgłaszanym problemem braku bezpośredniego wpływu beneficjenta na liczbę zawieranych umów, konieczne jest znalezienie odpowiedniego rozwiązania podczas dyskusji w trybie roboczym.
261.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Pkt 2 Priorytety Tabela 2 Wskaźniki produktu Tabela 8 Wskaźniki produktu Tabela 14 Wskaźniki produktu		Zwracamy uwagę, że dla Priorytetu I, II i częściowo III w przedstawionym dokumencie w Tabeli 2 Wskaźniki produktu, Tabela 8 Wskaźniki produktu oraz Tabela 14 Wskaźniki produktu - nie zostały oszacowane wartości tych wskaźników. Wartości te mają być dopiero oszacowane w przyszłości, co wskazuje, że planowane rozwiązania są jeszcze na etapie wstępnym, a w związku z tym trudno jest ocenić realność ich wykonania oraz skutki jakie mają przynieść planowane rozwiązania.		Uwaga uwzględniona
262.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet II Zaawansowane usługi cyfrowe	34	Zgodnie z założeniami Priorytetu II projekty udostępniające nowe e-usługi i dane oraz systemy informatyczne, z których korzystać będą m.in. mieszkańcy, przedsiębiorcy i administracja publiczna. Jednocześnie jednak projekty Priorytetu II będą głównie realizowane przez podmioty publiczne. Będą one dotyczyły w przeważającej mierze wdrażania usług publicznych, digitalizacji i udostępniania informacji sektora publicznego, a także działań mających wzmocnić odporność podmiotów publicznych na cyberatak. Naszym zadaniem interwencja w większym stopniu powinna być skierowana na transformację i rozwój cyfrowy przedsiębiorstw, tak by były one bardziej konkurencyjne, w tym poprzez zwiększenie wykorzystywania zaawansowanej analityki danych, internetu rzeczy, sztucznej inteligencji (AI), automatyzacji w przedsiębiorstwach. Ponadto bazując na doświadczeniach z pandemii Covid-19, postulujemy zwiększenie zdolności przedsiębiorstw do świadczenia pracy zdalnej oraz transformacji cyfrowej dotychczas prowadzonej działalności w celu poprawy efektywności i konkurencyjności, zwiększenia wykorzystania e-usług publicznych, a także zapewnienia odporności na nieprzewidziane zdarzenia. Podobnie jak w Priorytecie II nie określono beneficjentów a jedynie grupy odbiorców. Postulujemy o jasne określenie grupy bezpośrednich beneficjentów, a także włączenie przedsiębiorców do tej kategorii w możliwie szerokim zakresie.		Wyjaśnienie W ramach projektu FERC tylko wybrane obszary interwencji są dedykowane wsparciu przedsiębiorców w tym np. budowa sieci szerokopasmowych, wybrane działania z obszaru zapewnienia cyberbezpieczeństwa, działania w zakresie rozwoju wymiany danych, czy współpracy międzyinstytucjonalnej. Programem, który w perspektywie 2021-2027 będzie w znacznym stopniu skierowany do przedsiębiorców jest np. FENG. Również Krajowy Plan Odbudowy przewiduje wsparcie dla przedsiębiorców. We wzorze programów na perspektywę finansową 2021-2027 wymaga się przedstawienia grup odbiorców i jednocześnie nie przewiduje miejsca na określenie grup beneficjentów. Precyzyjne zapisy w tym zakresie powstaną w trakcie opracowywania dokumentów wdrożeniowych.
263.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet II Zaawansowane usługi cyfrowe 2.1. Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych e-zdrowie	35	W części 2.1 Wysoka jakość i dostępność e-usług publicznych jednym z elementów interwencji będą usługi e-zdrowie. W ramach tej interwencji wnosimy o włączenie przedsiębiorców do katalogu beneficjentów środków pomocowych. Rynek pokazuje wiele przykładów firm np. MSP, które rozwijają wiele innowacyjnych i efektywnych rozwiązań z zakresu e-zdrowia, które powinny być wspierane także przy wsparciu publicznym.		Uwaga nieuwzględniona W ramach FERC planowane jest wsparcie wdrożenia e-usług publicznych w podmiotach leczniczych podległych administracji rządowej. Proponowane w uwadze wsparcie dla podmiotów prywatnych - przedsiębiorców zakładane jest m.in. w ramach programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.
264.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet II 2.2. Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa	35	Podobnie w zakresie usług cyberbezpieczeństwa proponujemy włączenie przedsiębiorców prywatnych do udziału w planowanej interwencji i wykorzystanie ich potencjału. Do obszarów w jakich mogłyby zostać wykorzystane zasoby i możliwości przedsiębiorców prywatnych należy zaliczyć budowę i rozwój narzędzi służących do monitorowania bezpieczeństwa, zbierania, analizy i wymiany informacji o zagrożeniach, podatnościach i incydentach.		Wyjaśnienie W projekcie FERC przewiduje się szeroki katalog odbiorców wsparcia w obszarze 2.2: Wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, wynikający z ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, w tym również przedsiębiorstwa. Jednocześnie należy zauważyć, że projekt programu FERC nie przewiduje co do zasady wsparcia rozwoju działalności przedsiębiorców co jest właściwe m.in. dla programu FENG, a będzie ukierunkowany na dostarczeniu określonych produktów. Projekt FERC przewiduje realizację projektów polegających na stymulowaniu rozwoju innowacyjnych rozwiązań w obszarze cyberbezpieczeństwa w zakresie nowych technologii do zastosowania w sektorach o kluczowym znaczeniu. Planuje się, że interwencja w ramach FERC będzie koncentrowała się na tematach wskazanych w załączniku.
265.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Priorytet II 2.3. Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji	93	Planowana interwencja nie powinna być ograniczona wyłącznie do platform. Proponujemy rozszerzyć zakres projektów na software i usługi. Wsparciem powinno być objęte także zwiększanie kompetencji w zakresie Business Intelligence oraz zakupy licencji na oprogramowanie.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
266.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych	93	Projekt zakłada w zakresie poprawy umiejętności cyfrowych wsparcie głównie pracowników administracji publicznej i podnoszenie świadomości społecznej. Wsparcie w zakresie umiejętności cyfrowych powinno być kierowane w ramach FERC także do przedsiębiorców, a nie tylko do administracji publicznej. Podkreślamy, że takie szkolenia identyfikujemy również jako bardzo istotny element wsparcia przedsiębiorczości poprzez rozwój rynku pracowników o wysokich umiejętnościach cyfrowych. Jako przedsiębiorstwa przechodzące własną transformację cyfrową oraz dostarczające takie usługi na rynku widzimy duże potrzeby w zakresie wyposażenia w sprzęt komputerowy, informatyczny i szkolenia.		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie kompetencji cyfrowych w zakresie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane jest m.in. w ramach RPO i FENG.

267.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Załącznik 2 - Komplementarność interwencji z innymi formami wsparcia	96	Propozycja zmiany brzmienia zapisu Co do zasady w ramach FERC współfinansowane będą projekty umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych, realizowane przede wszystkim na obszarach szarych NGA, tj. obszarach, na których istnieje lub w ciągu najbliższych trzech lat ma zostać zbudowana tylko jedna sieć NGA i żaden operator nie planuje zbudować sieci NGA w ciągu najbliższych trzech lat36. Działaniem komplementarnym będzie finansowanie ze środków Krajowego Planu Odnowy (KPO) interwencji na obszarach białych NGA, tj. obszarach, na których sieci NGA obecnie nie istnieją i najprawdopodobniej w ciągu trzech lat nie zostaną zbudowane przez prywatnych inwestorów37. Jeżeli ze środków KPO nie uda się pokryć infrastrukturą szerokopasmową wszystkich obszarów białych NGA, uzupełniająco interwencja na takich obszarach będzie możliwa do realizacji także ze środków FERC. (ostatnie zdanie do wycięcia)	Uzasadnienie Jeśli ze środków KPO nie będzie możliwe pokrycie obszarów białych NGA, tym bardziej nie będzie możliwe sfinansowanie tego typu inwestycji ze środków POPCZ. W ramach KPO możliwe jest finansowanie inwestycji do 100% kosztów, podczas kiedy w ramach kolejnego programu operacyjnego poziom dofinansowania będzie zdecydowanie niższy. Należy w jasny sposób oddzielić działania planowane do realizacji w ramach KPO od działań planowanych w ramach POPCZ, w tym obszary białe NGA wymagające niższego dofinansowania realizować w ramach FERC, a w wyższego w ramach KPO.	Uwaga nieuwzględniona Niniejszy zapis wynika z ustaleń dotyczących podziału wsparcia między projektem FERC a KPO. Program powinien zachować ogólne i elastyczne zapisy w tym zakresie. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie zakresu i odbiorców interwencji do bieżących potrzeb.
268.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		Dodatkowy obszar FERC		W dokumencie nie uwzględniono niezwykle istotnego aspektu, dotyczącego transformacji klimatycznej sektora cyfrowego, w ramach której możliwe będzie uzyskanie wsparcia w zakresie poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstw sektora cyfrowego. Wprowadzenie narzędzi wsparcia transformacji klimatycznej jest niezbędne we wszystkich gałęziach gospodarki. Wynika to ze skali wyzwań klimatycznych, jakie stoją aktualnie przed UE, w tym Polską, w zakresie osiągnięcia zakładanych celów redukcji emisji, a także docelowo na osiągnięciu neutralności klimatycznej gospodarki.		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie w zakresie transformacji klimatycznej sektora cyfrowego przewidziane jest m.in. w ramach RPO i FENIKS.
269.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		2.4. Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych)	37	Wnioskujemy o objęcie działaniem zakupu urządzeń usprawniających transformację cyfrową w dużych przedsiębiorstwach.	Obecne zapisy wskazują, iż wsparciem zostaną objęte projekty dostarczające rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych w różnych obszarach, w tym w zdrowiu, energetyce, ochronie środowiska, przedsiębiorczości, rolnictwie, gospodarce morskiej przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań informatycznych w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej w szczególności administrację publiczną, przedsiębiorców, uczelnie i podmioty nauki. Wnioskujemy o możliwość objęcia wsparciem również obszar transportu kolejowego.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane jest m.in. w ramach RPO i FENG.
270.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Wnioskujemy o możliwość zakupu urządzeń oraz programów umożliwiających wykonywanie pracy zdalnej w dużych przedsiębiorstwach.	W obecnej sytuacji związanej z COVID-19 wiele dużych przedsiębiorstw przechodzi na pracę zdalną w celu zapewnienia bezpieczeństwa pracownikom. Biorąc pod uwagę ilość zatrudnionych pracowników w dużych przedsiębiorstwach oraz potrzeby inwestycyjne związane z wyposażeniem stanowisk do pracy zdalnej, pracodawca nie jest w stanie we własnym zakresie pokryć tych wydatków. Ministerstwo rekomenduje pracodawcom w miarę możliwości przechodzenie na pracę zdalną w celu unikania bezpośrednich kontaktów. Doposażenie stanowisk pracy w urządzenia oraz oprogramowania umożliwiające pracę zdalną pozwoli na ograniczenie mobilności społeczeństwa.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane jest w m.in. w ramach RPO, FENG i KPO.
271.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Wnioskujemy o możliwość realizacji przez duże przedsiębiorstwa projektów związanych z zakupem i wdrożeniem zintegrowanych systemów informatycznych mających na celu usprawnienie i podniesienie efektywności pracy.	Wsparcie pozwoli na usprawnienie i podniesienie efektywności pracy przez duże przedsiębiorstwa. Zapewniają to zintegrowane systemy informatyczne, które łączą m.in. takie obszary jak: finanse i księgowość, kadry i płace, elektroniczny obieg dokumentów, majątek trwały, zakupy, sprzedaż, magazyny i logistyka, planowanie i budżetowanie. Zakup oraz wdrożenie przez przedsiębiorstwo zintegrowanego systemu informatycznego wpłynie na ograniczenie kontaktu poszczególnych grup pracowników w przedsiębiorstwie oraz umożliwi wykonywanie pracy w trybie zdalnym, ograniczając przemieszczanie się pracowników.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane jest w m.in. w ramach RPO, FENG i KPO.

272.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Wnioskujemy o możliwość dofinansowania z FERC zadań, które stanowią część Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej w pociągach oraz stanowią wyposażenie konduktorów w niezbędny sprzęt: - modernizacji Infolinii Call Center oraz rozbudowy Systemu Komunikacji, - dostawy urządzeń mobilnych dla drużyn konduktorskich wraz z oprogramowaniem Mobilnej Informacji Konduktorskiej.	Możliwość dofinansowania zakupu urządzeń mobilnych w postaci tabletek wpłynie na poprawę warunków pracy. Pracownicy drużyn konduktorskich zostałyby wyposażeni w Przenośne Urządzenia Mobilnej Informacji Konduktorskiej w postaci tabletek służących do zainstalowanej aplikacji konduktorską. Wspomniana aplikacja zawierałaby zbiór wydawnictw kolejowych, procedur i instrukcji, zapewniałaby dostęp do rozkładu jazdy pociągów w wersji podstawowej oraz służbowej, pozwalałaby na tworzenie dokumentów, np. raportu z jazdy pociągu oraz raportu służbowego. Urządzenie miało również dostęp do ogólnopolskiego rozkładu jazdy pociągów, w formie platformy Systemu planowania podróży. Dokumenty w formie elektronicznej aktualizowane byłyby w trybie on-line, co przyczyniłoby się do poprawy przepływu informacji. Drużyny konduktorskie w aplikacji mobilnej miałyby również udostępniany plan pracy oraz harmonogram służb, dodatkowo w grupie urządzeń publikowane byłyby doraźne regulacje w formie zarządzeń i poleceń tekstowych.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane jest w m.in. w ramach RPO, FENG i KPO.
273.	Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej		2.5. Wsparcie umiejętności cyfrowych	37	Wnioskujemy o rozszerzenie możliwości do realizacji inwestycji o zakup przenośnych radiotelefonów w standardzie GSM-R, które służą do zapewnienia stałej łączności z maszynistą i dyżurnymi ruchu w czasie wykonywania obowiązków służbowych.	W związku z planami dotyczącymi modernizacji infrastruktury kolejowej i przejściu na łączność cyfrową (GSM-R) w pociągach, zachodzi konieczność wymiany radiotelefonów działających w systemie analogowym na cyfrowe, użytkowane przez drużyny konduktorskie. Radiotelefon przenośny jest jednym z podstawowych narzędzi pracy kierownika pociągu. Jest niezbędny do utrzymania stałej łączności z maszynistą i dyżurnymi ruchu w czasie wykonywania obowiązków służbowych, tj. podawania sygnałów odjazdu pociągu ze stacji i przystanków osobowych, wykonywania prób hamulca, zgłaszanie wszelkich zdarzeń na pociągu (pogotowie, Policja itp.). Każdy kierownik pociągu musi być wyposażony w sprawny radiotelefon przenośny, za który ponosi pełną odpowiedzialność.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw przewidziane jest w m.in. w ramach RPO, FENG i KPO.
274.	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego Departament Cyfryzacji	Pomorskie	Rozdział 2. Priorytety; Priorytet II, p. 2.1. e- Państwo; str.35		Po słowach „back-office w administracji rządowej” dodać „i na poziomie regionów (województw)”.	Optymalizacja poprzez cyfryzację procesów w relacjach jednostek samorządowych, podmiotów publicznych z obywatelami i przedsiębiorcami, nowoczesne usługi i procesy back-office realizowana będzie na poziomie rządowym jak i regionalnym, dlatego wymaga uwzględnienia w priorytetach.	Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Podobnie jak w obecnej i poprzednich perspektywach finansowych UE tego typu inwestycje mogą być realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.
275.	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego Departament Cyfryzacji	Pomorskie	Rozdział 2. Priorytety ; Priorytet II; Zaawansowane usługi cyfrowe; Główne grupy docelowe 2.5 Wsparcie umiejętności cyfrowych, strona 38		Dodanie do głównych grup docelowych uczniów oraz nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także osób odpowiedzialnych za obsługę informatyczną szkół i placówek oświatowych.	Mając na uwadze zwiększającą się cyfryzację szkół i placówek oświatowych zachodzi konieczność podnoszenia umiejętności nauczycieli i uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych w szczególności w obszarze cyberbezpieczeństwa i współczesnych trendów rozwojowych oraz stałego podnoszenia kompetencji w tym zakresie. Wprowadzenie kształcenia zdalnego przyspieszyło ten proces, a jednocześnie pokazało braki w tych dziedzinach. Niezbędnym elementem jest też wzmocnienie bezpieczeństwa cyfrowego funkcjonujących w szkołach i placówkach oświatowych systemów informatycznych. Liczne „cyberataki” na zajęcia lekcyjne prowadzone w formie zdalnej, a także rosnące problemy z należytym zabezpieczeniem danych uczniów (w tym danych wrażliwych) wskazują na konieczność systemowego wsparcia w tym zakresie szkół i placówek oświatowych.	Uwaga nieuwzględniona Wsparcie kompetencji cyfrowych w sektorze edukacji przewidziane jest ze środków EF5+, w ramach RPO i FERS.
276.	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego Departament Cyfryzacji	Pomorskie	Rozdział 9. Załączniki; Załącznik 1. Str. 87		Po słowach „projekty o oddziaływaniu ogólnokrajowym” dodać „oraz regionalnym (wojewódzkim), a także ukierunkowane na integrację rozwiązań regionalnych z poziomem centralnym”.	Regionalne rozwiązania w zakresie administracji samorządowej pozwalają na optymalizację procesów i skrócenie drogi dostarcza do zasobów regionalnych. Ważne przy tym jest, aby równocześnie następował integracja i interoperacyjność z zasobami na poziomie centralnym i międzyregionalnym, aby eliminować zjawisko współowocności istniejących lub nowopowstających systemów.	Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC nie przewiduje się realizacji projektów na poziomie regionalnym. Podobnie jak w obecnej i poprzednich perspektywach finansowych UE tego typu inwestycje mogą być realizowane ze środków regionalnych programów operacyjnych.

277.	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego Departament Cyfryzacji	Pomorskie	Rozdział 9. Załączniki; Załącznik 1; punkt 2.1 sekcja Projekty horyzontalne Str. 90		Uwaga redakcyjna: przed słowami „oraz w zakresie rozwiązań \horyzontalnych....” usunąć wyszczególnienie (-)		Uwaga uwzględniona
278.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie	Lubuskie			Wyposażenie każdej placówki POZ w łącznie światłowodowe;		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC przewidziana jest możliwość współfinansowania działań polegających na zapewnieniu dostępu do internetu o przepływności co najmniej 1 Gb/s w miejscach w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły i placówki oświatowe, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmioty lecznicze, węzły transportowe, miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury, a także przedsiębiorstwa rozumiane jako centra technologiczne/biznesowe). Katalog niniejszych miejsc jest otwarty i ma charakter przykładowy. Placówki POZ mieszczą się w tym katalogu.
279.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie	Lubuskie			Zakup sprzętu informatycznego (komputery, drukarki, oprogramowanie) niezbędnego dla realizacji dla poszerzonego zakresu zadań oraz poprawiającego jakość obsługi pacjenta starszego/niepełnosprawnego ze szczególnymi potrzebami;		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
280.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie	Lubuskie			Opracowanie i uruchomienie rozwiązań informatycznych optymalizujących organizację i koordynację opieki chorych przewlekle leczonych ambulatoryjnie i w warunkach domowych (m.in. Informatyczne Centrum Monitoringu i Koordynacji Praktyki/Przychodni POZ);		Wyjaśnienie w ramach FERC planowane jest wdrożenie e-usług publicznych o zasięgu ogólnokrajowym. Usługi dostępne na poziomie regionalnym w podmiotach podległych jst będą mogły być realizowane w projektach współfinansowanych m.in. z RPO i FENIKS.
281.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie	Lubuskie			Opracowanie i uruchomienie aplikacji mobilnych do monitorowania pacjentów i zarządzania wizytami pacjentów w tym m.in. elektronicznej samoobsługowej rejestracji i komunikacji pacjenta z pracownikami przychodni;		Wyjaśnienie wdrożenie e-usług w regionalnych podmiotach leczniczych będzie możliwe w ramach RPO. W FERC realizowane będą przede wszystkim inwestycje dla podmiotów podległych administracji rządowej.
282.	Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia Porozumienie Zielonogórskie	Lubuskie			Stworzenie lokalnych telemedycznych centrów POZ do koordynowania konsultacji specjalistycznych i opieki medycznej w ramach zespołowej współpracy z pielęgniarką, położną oraz przedstawicielami innych zawodów i specjalności medycznych.		Wyjaśnienie Tego typu interwencja będzie możliwa przede wszystkim w ramach regionalnych programów operacyjnych.
283.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Wnioski w zakresie rozwoju e-usług administracji i e-zdrowia	8	Wśród problemów, które utrudniają rozwój e-usług administracji nie wskazano barier prawnych. Doświadczenia z realizacji projektów dotyczących e-administracji wskazują, że wciąż obowiązują regulacje prawne, które uniemożliwiają wymianę danych pomiędzy systemami/rejestrami administracji publicznej. Proponujemy, aby umożliwić realizację takich projektów, których częścią będzie analiza i wyeliminowanie barier prawnych w zakresie objętym projektem. W przypadku takich projektów wskazane byłoby wydłużenie okresu realizacji, tak aby zapewnić czas na wyeliminowanie barier prawnych i przeprowadzenie wdrożeń planowanych w projekcie. Mimo podejmowanych działań mających na celu wdrażanie cyfrowych usług publicznych, wciąż istnieją takie sprawy administracyjne, których nie można załatwić drogą elektroniczną. W związku z tym, powinny być kontynuowane projekty, które wdrażają nowe e-usługi. Doświadczenia z realizacji projektów w zakresie e-administracji wskazują na potrzebę wdrożenia horyzontalnych rozwiązań w zakresie podpisywania dokumentów oraz weryfikacji podpisanych dokumentów. Obecnie brakuje takiego rozwiązania, które umożliwi skorzystanie ze wszystkich dostępnych sposobów podpisywania dokumentów (profil zaufany, e-dowód, podpis kwalifikowany). Nie ma także narzędzi do weryfikacji poprawności podpisów składanych z wykorzystaniem ww. sposobów. Wśród działań zwiększających interoperacyjność systemów i rejestrów publicznych, należy uwzględnić standaryzację w zakresie podstawowych danych wymienianych pomiędzy systemami. Przykładowo, liczba znaków dla ulicy w rejestrze ZUS jest inna niż w rejestrze CEIDG. Jednym z problemów związanych z funkcjonowaniem rejestrów publicznych w Polsce jest niska jakość danych w rejestrach referencyjnych. Rejestry referencyjne takie jak przykładowo REGON nie stanowią źródła wiarygodnych danych na potrzeby wdrażania cyfrowych usług publicznych. W Programie powinny zostać podjęte działania zmierzające do systemowej poprawy jakości danych w rejestrach publicznych, w szczególności referencyjnych.		Wyjaśnienie W ramach FERC nie przewiduje się finansowania projektów, których głównym celem jest zmiana regulacji prawnych. W FERC planowana jest realizacja przedsięwzięć dot. informatyzacji szerokiego spektrum procesów administracyjnych w stadium przygotowania zapewniającym sprawne wdrożenie i uruchomienie systemów informatycznych. Pozostałe wskazane w uwadze obszary interwencji mogą być realizowane w ramach FERC bez zmiany zapisów. Model wdrażania poszczególnych obszarów FERC oraz szczegółowe zasady dotyczące wyboru projektów będą opracowywane po zatwierdzeniu FERC. Metodyki oraz kryteria wyboru projektów będą zatwierdzone przez Komitet Monitorujący FERC.
284.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Wnioski w zakresie zapewnienia cyberbezpieczeństwa	10	Proponowana modyfikacja sekcji (3 akapit, 5 linijka): jest: wyłączenie, powinno być: wyłączenie		Uwaga uwzględniona
285.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Strategia programu	11	Proponowana modyfikacja sekcji (piąta linijka od dołu): jest: idostęp, powinno być: i dostęp		Uwaga uwzględniona
286.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Strategia programu	16	Proponowana modyfikacja sekcji: „Nowym obszarem będą projekty dedykowane cyberbezpieczeństwu oraz wsparcie dla projektów dostarczających skalowalne rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań informatycznych w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej w szczególności administrację publiczną, przedsiębiorców, uczelnie i podmioty nauki.” Proponujemy dopisanie do sekcji: Szczególnym wsparciem w tym zakresie powinny zostać objęte takie inicjatywy jak Digital Innovation Hub.		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie DIH dotyczące obszaru przedsiębiorczości przewidziane jest do realizacji w ramach FENG, natomiast w ramach FERC przewidziano wsparcie centrów innowacji cyfrowych dla e-administracji w celu m.in. wymiany doświadczeń i budowania potencjału administracyjnego oraz prowadzenie kampanii świadomościowych dotyczących korzyści wynikających z korzystania nowoczesnych technologii i e-usług publicznych skierowanych do ogółu społeczeństwa.
287.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	22	Proponowana modyfikacja sekcji: „(...) Pozwoli połączyć uczelnie, szkoły i placówki oświatowe, umożliwi lepsze dzielenie się wynikami badań oraz danymi, a także zintegruje naukowców i uczestników programów edukacyjno-naukowych.” Proponujemy dodanie: „(...) Pozwoli połączyć podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, szkoły, placówki oświatowe, , umożliwi lepsze dzielenie się wynikami badań oraz danymi, a także zintegruje naukowców i uczestników programów edukacyjno-naukowych.”		Uwaga uwzględniona Zapis zostanie zmieniony w następujący sposób: „Pozwoli połączyć uczelnie i podmioty nauki, szkoły i placówki oświatowe, umożliwi lepsze dzielenie się wynikami badań oraz danymi, a także zintegruje naukowców i uczestników programów edukacyjno-naukowych”. Do Programu zostanie wprowadzony przypis wyjaśniający, że przez stwierdzenie uczelnie i podmioty nauki należy rozumieć podmioty wchodzące w skład systemu szkolnictwa wyższego i nauki zgodnie z Prawem o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 85).
288.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet I: Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego internetu szerokopasmowego	23	Przepustowość łącza powinna być uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, szkoły, instytucji.		Wyjaśnienie Proponujemy pozostawienie zapisów o przepływności sieci co najmniej 100 Mb/s dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz 1 Gb/s dla miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego, co jest zgodne z rozporządzeniem GBER. Wsparcie na rozwój sieci szerokopasmowych zostanie przyznane zgodnie z unijną podstawą prawną obowiązującą na moment jego udzielenia.

289.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet I: Wskazanie szczególnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych	26	Proponujemy dodanie: Łączenie dużych miejscowości z małymi oraz obszarów peryferyjnych miast z centrami, z powodu gorszego zasięgu na peryferiach.		Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu I, dotyczącego budowy infrastruktury szerokopasmowej, interwencja jest przewidziana na tych obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach. Zakłada się, że interwencja w ramach niniejszego priorytetu realizowane będzie na obszarach wyznaczonych przez UKE.
290.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet I: Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	27	Proponujemy dodanie: Finansowanie projektów celowych rozwoju usług szerokopasmowych w jednostkach naukowych, instytutach badawczych mających na celu lepszy i szybszy przepływ informacji w jednostce jak i pomiędzy jednostkami/oddziałami.		Uwaga nieuwzględniona W ramach Priorytetu I FERC wspierane będą działania umożliwiające jak najszerszy dostęp do szerokopasmowego internetu, przy jak najwyższych parametrach technicznych, na obszarach, na których stwierdzone zostaną braki w dostępie do internetu o wysokich przepustowościach. W ramach wskazanej interwencji zakłada się również możliwość tworzenia lub rozwoju dedykowanych sieci telekomunikacyjnych na rzecz świadczenia usług w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły i placówki oświatowe, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmioty lecznicze, węzły transportowe, miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury, a także przedsiębiorstwa rozumiane jako centra technologiczne/biznesowe), opartych w możliwie największym zakresie na już istniejącej lub planowanej infrastrukturze.
291.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet II – Zaawansowane usługi cyfrowe	34	W opisie Priorytetu II nie przywołano siedmiu zasad w zakresie wdrażania cyfrowych usług publicznych, które wskazał Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa. Chodzi o następujące zasady: domyślna cyfrowość, zasada jednorazowości, powszechność i dostępność, otwartość i przejrzystość, domyślna transgraniczność, domyślna interoperacyjność, niezawodność i bezpieczeństwo. Część z tych zasad jest wymieniana w Programie, ale należałoby wskazać, że projekty realizowane w ramach Priorytetu II powinny spełniać ww. zasady. Należy rozważyć dodanie warunku, że dofinansowanie mogą uzyskać tylko takie projekty, które spełniają ww. zasady lub w uzasadnionych przypadkach ww. zasady nie mają zastosowania dla tych projektów. W opisie brakuje wyraźnego wskazania, że w Programie będą realizowane działania których celem będzie zapewnienie dostępności i użyteczności dla istniejących systemów czy e-usług (zgodnie z Ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych). W ramach Priorytetu powinny być wspierane także takie projekty, których celem jest podniesienie poziomu dojrzałości już udostępnionych e-usług. Jednym z trendów w zakresie e-administracji, który zyskuje na znaczeniu, jest wykorzystanie kanału mobilnego do załatwiania usług publicznych. Wdrażanie usług mobilnych w administracji powinno być jednym z działań wspieranych w Priorytecie II. Należy rozważyć dopuszczenie do realizacji projektów, które wspierają będą cyfryzację usług. W chwili obecnej jest wiele usług publicznych, które nie będą mogły być scyfryzowane o ile nie scyfryzuje się załączników do tych usług. Wśród takich załączników są dokumenty generowane przez inne podmioty niż podmioty publiczne. Przykładem tego są na przykład dyplomy. W obecnych zapisach projekt zmierzający do cyfryzacji dyplomów jest poza zakresem Priorytetu II, a jest kluczowy do cyfryzacji wielu usług publicznych. Dodatkowo postuluje się modyfikację sekcji: „(...)Projekty udostępnią nowe e-usługi i dane oraz systemy informatyczne, z których korzystają będą m.in. mieszkańcy, przedsiębiorcy i administracja publiczna.” Poprzez zmianę brzmienia tego zdania na: „(...)Projekty udostępnią nowe e-usługi i dane oraz systemy informatyczne, z których korzystają będą m.in. mieszkańcy, przedsiębiorcy, administracja publiczna, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki.”		Wyjaśnienie Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa jest jednym z kilku dokumentów, które opisują planowane działania w zakresie informatyzacji państwa w różnych obszarach. W ramach FERC przewiduje działania zgodne z założeniami Architektury Informatycznej Państwa. Wzór programu przewiduje limity znaków dla poszczególnych sekcji programu, co uniemożliwia zaprezentowanie szerokiego obszaru dotyczących zarówno diagnozy, jak i proponowanych rozwiązań. Lista odbiorców usług, danych i systemów informatycznych poprzedzona jest sformulowaniem "m.in.". Oznacza to, że w katalogu tym mieścić się mogą także podmioty szkolnictwa wyższego i nauki.
292.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet II: Wysoka jakość	35	Proponujemy dodanie: Podrozdziałów: E-Nauka, E-Innowacje, E-Rozwój gospodarczy. Dodanie takich podrozdziałów mogłoby usprawnić proces diagnozowania, rozwiązywania problemów i komercjalizacji.		Uwaga nieuwzględniona Wskazany zakres interwencji przewidziany jest do realizacji m.in. w ramach FENG.
293.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet II: Cyfrowa współpraca międzysektorowa (współpraca na rzecz cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych), pkt 2.4	37	Proponowana modyfikacja sekcji: „Interwencja obejmie wsparcie projektów dostarczających skalowalne rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych w różnych obszarach, w tym w zdrowiu, energetyce, ochronie środowiska, przedsiębiorczości, rolnictwie, gospodarce morskiej przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań informatycznych w ramach współpracy międzysektorowej obejmującej w szczególności administrację publiczną, przedsiębiorców, uczelnie i podmioty nauki.” Proponujemy dopisanie do punktu:Wsparciem objęte powinny zostać działania mające na celu budowanie społeczności cyfrowych w różnych sektorach gospodarki poprzez synergię działań (huby innowacji cyfrowych).		Uwaga nieuwzględniona Wsparcie DIH dotyczące obszaru przedsiębiorczości przewidziane jest do realizacji w ramach FENG, natomiast w ramach FERC przewidziano wsparcie centrów innowacji cyfrowych dla e-administracji w celu m.in. wymiany doświadczeń i budowania potencjału administracyjnego oraz prowadzenie kampanii świadomościowych dotyczących korzyści wynikających z korzystania nowoczesnych technologii i e-usług publicznych skierowanych do ogółu społeczeństwa.
294.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet II: Zaawansowane usługi cyfrowe – Główne grupy docelowe, pkt. 2.1	38	Proponujemy dodanie: Do punktu 2.1: Rolników – z uwagi na to, że w polskim systemie prawnym mają specjalny status, należy ich wskazać jako beneficjentów cyfrowych usług publicznych obok obywateli i przedsiębiorców, Proponowana modyfikacja pkt. 2.4 (błąd w nazwie): jest: instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz, powinno być: instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz		Uwaga częściowo uwzględniona W projekcie FERC nie przewiduje się dedykowanego obszaru wsparcia dla obszaru rolnictwa, dlatego niezasadne jest wyodrębnianie tej grupy z ogółu obywateli i przedsiębiorców. Należy jednak zauważyć, że zarówno obszar rolnictwa, jak i rolnicy wpisują się w obecne zapisy projektu Programu. Błąd w nazwie zostanie poprawiony.
295.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet II: Planowane	41	Należy dopuścić także realizację projektów w partnerstwach podmiotów publicznych z podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki, w tym w szczególności z instytutami Sieci Badawczej Łukasiewicz. W dotychczas realizowanych projektach, jak i obecnie realizowanych takie partnerstwa są bardzo popularne. Wśród nich można wymienić projekty związane z budową serwisu biznes.gov.pl, Platformą Elektronicznego Fakturowania, Katalogami Administracji Publicznej. Za zaangażowaniem uczelni w realizację projektów przemawia sytuacja, że w chwili obecnej wiele usług publicznych nie może być scyfryzowanych z uwagi na brak elektronicznych dokumentów stanowiących załączniki do e-usług, jak np. dyplomy. W przypadku formuły partnerstwa, należałoby rozważyć zwolnienie podmiotów innych niż podmioty publiczne z konieczności trzymania trwałości projektu, kiedy projekt jest realizowany w partnerstwie i na rzecz podmiotu publicznego. W przeciwnym przypadku dochodzimy do sytuacji, że przenosi się ciężar utrzymania systemu z podmiotu publicznego do tego powołanego na podmiot, który wspierał jedynie jego rozwój, a nie jest upoważniony przez przepisy prawa do jego utrzymania.		Wyjaśnienie Projekty realizowane w partnerstwie są dopuszczalne z poziomu ustawy. W zakresie zasady trwałości projektu, art. 65 rozporządzenia (WE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. nie rozróżnia projektów na prowadzone przez podmioty publiczne czy prywatne. Przepis art. 65 rozporządzenia określa obowiązywanie zasady trwałości przedmiotowo, a nie podmiotowo.
296.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet II – Zaawansowane usługi cyfrowe Przedsięwzięcia międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe	40	W punkcie dotyczącym przedsięwzięć transgranicznych brakuje odniesienie do działań prowadzonych w Unii Europejskiej, których celem jest wdrażanie transgranicznych publicznych usług cyfrowych i rozwój Jednolitego Rynku Cyfrowego w UE. Jednym z takich działań są prace związane z wdrożeniem Jednolitego Portalu Cyfrowego (Single Digital Gateway), o którym mowa w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1724 z dnia 2 października 2018 r. w sprawie utworzenia jednolitego portalu cyfrowego w celu zapewnienia dostępu do informacji, procedur oraz usług wsparcia i rozwiązywania problemów, a także zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1024/2012. W Programie powinny być uwzględnione działania, które umożliwią Polsce spełnienie wymagań wynikających z ww. Rozporządzenia a także innych przepisów wprowadzanych na poziomie UE.		Wyjaśnienie Obecne zapisy projektu FERC umożliwiają realizację wskazanych w uwadze przedsięwzięć.
297.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Priorytet II: Zaawansowane	44	Proponujemy zmianę wskaźnika z: „Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych” Na: „Liczbę wykonanych nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych” Oddaje on bardziej korzyść z cyfryzacji.		Uwaga nieuwzględniona W projekcie FERC określono obowiązkowe wskaźniki KE, wynikające z rozporządzenia EFRR. Nazwa wskaźnika musi pozostać taka, jaka znajduje się w rozporządzeniu. Wskaźniki obejmujące inne typy wsparcia lub beneficjentów zostaną opracowane dla poszczególnych typów projektów.
298.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		3. Plan finansowy	54	Proponujemy modyfikację sekcji: 1) Było: „Zgodnie z UP alokacja środków EFRR na POPC wynosi 1 988 mln EUR”, Na: „Zgodnie z UP alokacja środków EFRR na FERC wynosi 1 988 mln EUR”. 2) Było: „W realizacji POPC zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne”, Na: „W realizacji FERC zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne” 3) Było: „Podstawa certyfikacji Podstawę obliczania wkładu UE w ramach POPC stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne” Na: „Podstawa certyfikacji Podstawę obliczania wkładu UE w FERC stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne”.		Uwaga uwzględniona

299.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Partnerstwo	81	Proponowana modyfikacja sekcji: 1) Drugi akapit niezrozumiały tekst: Lepiej połączona Europa ... dzięki zwiększeniu ... w zakresie ... wsparcie komplementarnych ?? w tym projektów ... 1) Na samym dole strony dwa razy Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji		Uwaga uwzględniona W zapisie wskazanym do korekty nie ma błędów - jest to nazwa własna grupy roboczej. Powtórzenie zapisu dotyczącego jednego z partnerów społeczno-gospodarczych (PIIT) zostanie usunięte.
300.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Załączniki	94	Proponowana modyfikacja sekcji (piąta linijka od dołu): jest: kontynuacja, powinno być: kontynuacja		Uwaga uwzględniona
301.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Załączniki	99	Proponowana modyfikacja sekcji (piąta linijka od góry): jest: zarządzania, powinno być: zarządzania		Uwaga uwzględniona
302.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		A1.1.1. Wsparcie inwe	101	Proponowana modyfikacja sekcji (drugi akapit – ostatnia linijka): przerzucilo po „technologii” do nastepnej linijki		Uwaga uwzględniona
303.	Sieć Badawcza Łukasiewicz		Uwaga ogólna		Program mało skupia się na osobach wykluczonych cyfrowo, ale nie z powodu braku zasięgu szerokopasmowego dostępu do Internetu, a z powodu braku odpowiedniego sprzętu, umiejętności, świadomości potrzeb związanych z wykorzystywaniem Internetu do pracy oraz w życiu codziennym (korzystanie z usług administracji czy też tzw. e-zdrowie). Program kładzie mały nacisk na szkolenia, wsparcie w zakupie sprzętu komputerowego dla osób najbardziej wykluczonych tj. w wieku 55-74 lata – osoby w tym wieku stanowią aż 80,4 % osób niekorzystających z Internetu. Rozwinięcie wachlarza usług e-administracji oraz e-zdrowia pogłębi stopień wykluczenia osób korzystających z Internetu w sposób okazjonalny i niekorzystający z niego w ogóle. Rozwiązaniem tego problemu byłoby przeznaczenie części środków na wsparcie tych najbardziej potrzebujących. Pandemia COVID-19 i związany z tym lockdown pokazały, że nie tylko dostęp do Internetu stanowił barierę w pracy zdalnej i nauce zdalnej, ale także zdiagnozowano niewystarczającą ilość sprzętu komputerowego w gospodarstwach domowych. Według szacunków Centrum Cyfrowego problem współdzielenia komputera dotknął około 25% uczniów. Rosnące zapotrzebowanie na sprzęt komputerowy znacząco wpływa na jego cenę, co następnie powoduje, że staje się on coraz mniej dostępny dla osób gorzej sytuowanych. Zwiększanie kompetencji cyfrowych wśród osób wykluczonych oraz tych słabo zaznajomionych z technologią internetową ma znaczący wpływ na poprawę cyberbezpieczeństwa. Większość współczesnych ataków cybernetycznych jest oparta na atakowaniu człowieka, wykorzystywaniu podatności jaką jest brak odpowiedniej wiedzy z zakresu cyberbezpieczeństwa. Wybrane rekomendacje Web Foundation i AAAA dla rządów państw (Web Foundation, Alliance for Affordable Internet, COVID 19 Policy Brief. Internet Access & Affordability (2020)) brzmią: 1. „Skorzystanie z odpowiednich funduszy, aby dotować urządzeń cyfrowe i zapewnić bezpłatny Internet bezprzewodowy dla społeczności o niskich dochodach lub zmarginalizowanych. Badania wykazały, że takie fundusze mogą być skutecznym narzędziem do likwidacji wykluczenia cyfrowego.” 2. „Dostarczać bezpłatny lub dotowany sprzęt instytucjom publicznym, gospodarstwom domowym o niskich dochodach i marginalizowanym grupom ludności (np. kobietom, populacjom wiejskim i oddalonym od dużych miast).” 3. „Utworzyć fundusz wspierający sponsorowanie urządzeń i dotacje dla potrzebujących uczniów i gospodarstw domowych.” Pandemia COVID-19 pokazała dodatkowo, że osoby bez dostępu do Internetu oraz odpowiedniego sprzętu zostały pozbawione także kontaktów społecznych. „W okresie pandemii digitalizacja wielu sfer życia społecznego i ekonomicznego stała się czynnikiem dyskryminującym. Z badań przeprowadzonych we Francji wynika, że dematerializacja usług publicznych wpływa negatywnie na liczbę aplikacji o prawo jazdy i pracę. Z kolei brytyjska Good Things Foundation podaje, że aktywni użytkownicy Internetu oszczędzają rocznie 744 funty dzięki kupowaniu taniej i korzystaniu z różnych promocji. Amerykański thinktank Phoenix Center ujawnił badania, wg których użytkownicy Internetu w wieku 55 plus o 20% rzadziej niż ich rówieśnicy offline podatni są na choroby psychiczne i depresję.” - Mirosław Ciesielski, Wykluczenie cyfrowe coraz bardziej bolesne, www.obserwatorfinansowy.pl, 27.07.2020. Z badań firmy doradczej firmy doradczej Capgemini wynika że aż 56% osób wykluczonych cyfrowo w wieku 22-36 lat wskazuje za przyczynę wykluczenia cenę sprzętu. Osoby wykluczone cyfrowo w dobie pandemii zostały narażone na zwiększone ryzyko zakażenia koronawirusem chociażby przez to że nie mogły dokonać zakupów online. Z kolei z badań UKE wynika że aż 54,6% osób jako przyczynę niekorzystania z Internetu wskazało brak umiejętności. W celu rozwoju cyfrowego ważne są nakłady na infrastrukturę oraz cyberbezpieczeństwo ale należy także utworzyć programy wsparcia dla osób wykluczonych cyfrowo w postaci podnoszenia poziomu umiejętności oraz pomocy w zakupie odpowiednich urządzeń.		Wyjaśnienie Wsparcie systemu edukacji i działania na rzecz włączenia cyfrowego w perspektywie 2021-2027 realizowane będą ze środków EFS+, w ramach RPO i FERS. W projekcie FERC nie przewiduje się działań społecznych. Ponadto w ramach dodatkowych środków instrumentu REACT -EU w POPC 2014-2020 planowane jest wdrożenie przedsięwzięcia Cyfrowe IST. Odbiorcy tego wsparcia, tj. jst będą mogli m.in. dokonać zakupu sprzętu komputerowego dla znajdujących się na ich terenie placówek edukacyjnych.
304.	Związek Banków Polskich		Uwaga ogólna		Program FERC będący przedmiotem konsultacji, w obecnym kształcie zawiera jedynie ogólne informacje co do sposobu oraz celu finansowania środków. Tabele opisujące poszczególne inicjatywy nie zawierają wielu istotnych informacji takich jak cele długoterminowe, czy też prognozowane nakłady finansowe dla poszczególnych działań. Ponadto odniesienia w tabelach nie zawsze korespondują z treścią dokumentu do której się odnoszą lub są nieprecyzyjne. Projekt wymaga doprecyzowania na etapie dalszych prac.		Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
305.	Związek Banków Polskich		Uwaga ogólna		Środowisko bankowe zwraca uwagę na fakt, że z uwagi na posiadany potencjał, banki mogą uczestniczyć w systemie wdrażania funduszy europejskich w następujących rolach: • jako element systemu dystrybucji środków UE, zapewniając pośrednictwo w dystrybucji instrumentów finansowych zwrotnych; • jako element bezpieczeństwa wydatkowania i zarządzania funduszami; • jako beneficjent środków UE. Sektor bankowy postuluje o odzwierciedlenie powyżej wymienionych potencjalnych ról banków w programie FERC.		Uwaga nieuwzględniona Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej. W perspektywie 2021-2027 formularz programu nie zakłada wskazywania beneficjentów, a jedynie grupy docelowe. Program zatem kładzie większy nacisk na to kto będzie odbiorcą produktów interwencji. Wdrażane e-usługi czy też udostępniane dane będą mogły być wykorzystywane przez każdego, kto będzie nimi zainteresowany.
306.	Związek Banków Polskich		Uwaga ogólna		W zakresie informacji dotyczących wykorzystania instrumentów finansowych, w aktualnej wersji programu znalazła się tylko poniższa informacja: " Ewentualna decyzja dotycząca wykorzystania instrumentów finansowych, a także ich formy, sposobu wdrażania, wysokości oraz ostatecznych odbiorców uzależniona będzie od wyników oceny ex ante lub innych dokumentów analitycznych, spełniających wymagania zawarte we właściwych przepisach prawnych." W związku z powyższym sektor bankowy wnioskuję o uszczegółowienie zapisów programu FERC w zakresie potencjalnie możliwych do wykorzystania form wsparcia finansowego z uwzględnieniem instrumentów zwrotnych.		Wyjaśnienie Przyjętą obecnie formą finansowania projektów w ramach projektu FERC są dotacje. Instrumenty finansowe nie są jednak wykluczone w żadnym priorytecie. Ponadto przy programowaniu interwencji w FERC wzięto pod uwagę zakładane duże wsparcie zwrotne w KPO w Komponentie C dot. transformacji cyfrowej. Jednocześnie należy wskazać, że nadal są dostępne IF w zakresie telekomunikacji w POPC 2014-2020.
307.	Związek Banków Polskich		Uwaga ogólna		Wyjaśnienia wymaga kwestia, czy pod określeniem „przedsiębiorstwo” identyfikowany jest również bank. Jest to kluczowe z perspektywy interpretacji zapisów dokumentu. Zgodnie z przyjętą nomenklaturą ekonomiczną odpowiedź powinna być twierdząca, natomiast w jednym z fragmentów dokumentu (obszar 2.2.) pojęcia te są używane w kontekście wskazującym, iż są to odrębne grupy podmiotów – co może powodować różne interpretacje zapisów programu. ZBP wnioskuję o dodanie wyraźnej definicji „przedsiębiorstwa” w tym programie oraz uwzględnienie w tej kategorii banków.		Wyjaśnienie Termin "przedsiębiorstwo", czy "przedsiębiorca" jest stosowany w projekcie Programu zasadniczo w 3 wariantach, czy raczej według trzech reżimów: 1) typ beneficjenta/ partnera w projekcie - w tym zakresie, w treści projektu programu użyte określenie przedsiębiorca oznacza taki podmiot w rozumieniu polskiej ustawy Prawo przedsiębiorców, 2) przedsiębiorca telekomunikacyjny - to dookreślenie oznacza przedsiębiorcę, którego status i podstawowe uwarunkowania prowadzonej działalności regulowane są ustawą Prawo telekomunikacyjne, 3) i w końcu przedsiębiorstwo w rozumieniu zasad dotyczących pomocy publicznej - to jest <u>każdy podmiot</u> prowadzący działalność gospodarczą w rozumieniu unijnym, bez względu na swój status według prawa krajowego i źródła finansowania; działalnością gospodarczą w rozumieniu unijnym jest zaś każda działalność polegająca na oferowaniu towarów i usług na rynku (unijnym). Uwzględniając definicję przedsiębiorstwa w rozumieniu unijnym – każdy podmiot może zostać uznany za przedsiębiorstwo, jeżeli prowadzi ww. działalność, nawet jeżeli pośród nich nie ma wskazanego przedsiębiorcy w rozumieniu polskiej ustawy, może zostać uznany za przedsiębiorstwo w rozumieniu unijnym/ na użytek badania występowania pomocy publicznej w ramach wsparcia, o jakie się ubiega. Kwestie, o których zapisanie postuluje ZBP zostaną doszczegółowione w dokumentach wdrożeniowych, w tym także dokumentach dotyczących poszczególnych naborów wniosków o dofinansowanie.

308.	Związek Banków Polskich		Uwaga ogólna	W opinii ZBP niezasadne jest stosowanie w odniesieniu do usług cyfrowych, mechanizmu gradacji wielkości przyznawanych środków w oparciu o kryterium poziomu rozwoju danego regionu. Rezultaty działań z obszarów 2.1, 2.3, 2.5, mogą być w opinii środowiska bankowego w łatwy sposób skalowalne do poziomu ogólnokrajowego. Wydaje się, że efektywne byłoby przyznawanie środków według kryterium kompetencji podmiotów realizujących projekt z pominięciem kryterium rozwoju regionu. Zwiększy to prawdopodobieństwo uzyskania środków przez podmioty najbardziej konkurencyjne i posiadające kompetencje do realizacji ww. inicjatyw. Sektor bankowy rekomenduje rezygnację ze stosowania kryterium przyznawania środków w zależności o poziomie rozwoju regionu lub zmniejszenia dysproporcji środków między regionami.		Uwaga nieuwzględniona Uwaga nie dotyczy treści projektu FERC.
309.	Związek Banków Polskich		Uwaga ogólna	W odniesieniu do całego dokumentu dostrzega się brak sprecyzowanych inicjatyw w zakresie badań i rozwoju nad nowymi technologiami i innowacjami. Sektor bankowy identyfikuje również brak działań związanych z prowadzeniem badań rynkowych, które pozwoliłyby określić pożądany społecznie kierunek zmian w obszarze rozwoju cyfrowego kraju. Środowisko bankowe proponuje rozwinąć aspekt kooperacji z ośrodkami i firmami badawczymi w ramach działań z priorytetu II.		Wyjaśnienie Wsparcie rozwoju nowych technologii i innowacji przewidziane jest w przede wszystkim w ramach FENG i RPD. Wyjaśnienie Dokument programowy ma ogólny charakter. Uwaga dotyczy kwestii wdrożeniowych i zostanie rozstrzygnięta na etapie przygotowywania dokumentacji wdrożeniowej.
310.	Związek Banków Polskich		Uwaga ogólna	ZBP wnosi o uwzględnienie kontynuacji misji Izby Samorządu Bankowego w Komitecie Monitorujących Program FERC, najlepiej w charakterze pełnego Członka, a co najmniej Obserwatora. Ułatwi to przepływ informacji, terminowe konsultacje i zachęcenie sektora bankowego do włączenia się do wdrożenia Programu.		Wyjaśnienie Obecne zapisy projektu FERC nie wykluczają takiej interwencji.
311.	Związek Banków Polskich		Obszar 2.3: Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji Cyfrowa dostępność ISP	Związek Banków Polskich identyfikuje jako obszar o charakterze priorytetowym działania w ramach obszaru 2.3, tj. cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji. Zdaniem środowiska bankowego, sektor bankowy powinien być wskazany jako grupa docelowa tej inicjatywy. Banki ze względu na swoją rolę w systemie przetwarzania danych obywateli m.in. za pośrednictwem infrastruktury API, powinny być beneficjentami środków, których celem będzie rozwój platform wymiany danych. Przemawia za tym fakt, iż polski sektor bankowy posiada szerokie kompetencje i zasoby technologiczne niezbędne do stworzenia nowoczesnej infrastruktury wymiany danych, jak również doświadczenie w opracowywaniu innowacyjnych rozwiązań we współpracy z sektorem publicznym. Doskonałym przykładem może być tu współpraca w ramach projektów tj. składanie wniosków 500+ i 300+ oraz współpraca z Krajową Izbą Rozliczeniową i administracją publiczną w zakresie świadczenia usługi „Profilu Zaufanego”. Oficjalne dane wskazują, iż spośród 11 mln profili zaufanych około 74,8% było założonych przez bankowość elektroniczną. Sektor bankowy rekomenduje uwzględnienie banków i Krajowej Izby Rozliczeniowej jako beneficjentów działań w obszarze 2.3. Powstała w ten sposób infrastruktura może przyczynić się do rozwoju licznych inicjatyw w obrębie usług publicznych, optymalizacji procesów w ramach administracji państwowej, jak również innowacyjnych usług finansowych.		Wyjaśnienie Obecne zapisy projektu FERC nie wykluczają takiej interwencji.
312.	Związek Banków Polskich		Obszar 2.5: Wsparcie umiejętności cyfrowych	Sektor bankowy rekomenduje uwzględnienie banków jako beneficjentów działania w obszarze 2.5. Sektor bankowy od lat prowadzi skuteczną kampanię, mającą na celu informowanie społeczeństwa o nowych rodzajach cyberzagrożeń. W momencie postępującej digitalizacji usług w tym również usług finansowych – krytyczne staje się uwiadomianie klientów co do zagrożeń, z którymi mogą się spotkać w kanałach bankowości elektronicznej. Banki, które w ramach swojej strategii jako priorytet wskazują aspekty cyberbezpieczeństwa, dzięki swojemu doświadczeniu oraz licznym kanałom komunikacji, mogłyby skutecznie partycypować w promowaniu wzorów bezpiecznego zachowania w kanałach elektronicznych. Sektor bankowy rekomenduje dodanie banków do grupy podmiotów objętych działaniami w ramach obszaru 2.5.		Uwaga nieuwzględniona W perspektywie 2021-2027 wzór programu nie zakłada wskazywania beneficjentów, a jedynie grupy docelowe. W ramach obszaru 2.5 przewidziano działania podnoszące świadomość w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii. Tematyka kampanii stanowi katalog otwarty, należy założyć, że będzie podniesiony temat cyberbezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa w korzystaniu z bankowości elektronicznej.